

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ГРОМОВЕНКО ВІКТОРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 81'373.43:32 (161.2 + 111) (043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ

**СЛОВОТВОРЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ В УКРАЇНСЬКІЙ
ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ**

035 «Філологія»

03 «Гуманітарні науки»

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація має результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ В.В. Громовенко

Науковий керівник

доктор філологічних наук, доцент
Славова Людмила Леонардівна

Вінниця, Одеса 2021

АНОТАЦІЯ

Громовенко В.В. Словотворення політичних неологізмів в українській та англійській мовах: зіставний аспект. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії 035 «Філологія» 03 «Гуманітарні науки». – Міжнародний гуманітарний університет, Одеса; Донецький національний університет імені В. Стуса, Вінниця, 2021.

Дисертацію присвячено зіставному дослідженню особливостей словотворення політичних неологізмів в українській та англійській мовах. Проведено двобічне, синхронічно-зіставне дослідження, що базується на положеннях політичної лінгвістики, теорії словотвору, лексичної семантики з опертям на ідею про формально-змістовий аспект вивчення структури неологізмів української та англійської мов у межах білатеральної теорії знака. Узагальнюючи різноманітні підходи до трактування поняття «неологізм», його визначено як будь-яке нове слово або вислів, що з'являється в мові, а також запозичення та нові значення відомих слів; як двобічну одиницю, що характеризується новизною форми (словотвірні неологізми) та / або змісту (семантичні неологізми). Неологізми можуть бути нейтральними або стилістично маркованими.

Однією із сфер зацікавленості політичної лінгвістики є неологічна лексика, яка відображає реакцію мови на суспільно-політичні події у певній лінгвокультурній спільноті. Політичний неологізм є лексичною інновацією, що моделює нове бачення об'єкта номінації.

Метою дисертації є встановлення спільних і відмінних рис продуктивних способів творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах.

Досягнення поставленої мети розв'язано такі завдання:

1) обґрунтовано теоретичні засади зіставного вивчення українських та англійських неологізмів у рамках політичної лінгвістики;

2) визначено кваліфікаційні ознаки та класифікаційні параметри політичних неологізмів;

3) окреслено методологічні засади зіставного дослідження політичних неологізмів та опрацьовано алгоритм їхнього вивчення;

4) виявлено та порівняно політичні неологізми, утворені морфологічним способом;

5) встановлено та порівняно семантичні способи творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах;

6) схарактеризовано семантичне позначення референтів;

7) здійснено тематичну типологізацію політичних неологізмів в українській та англійській мовах.

Об'єктом дисертації є політичні неологізми української та англійської мов.

Предметом розвідки постає структура й семантика неологізмів української та англійської мов.

Матеріалом дослідження постає корпус політичних неологізмів кінця XX століття – початку XXI століття, який налічує 2400 одиниць (з них 1200 українських та 1200 англійських), виокремлених шляхом довільної вибірки з лексикографічних праць, інтернет-ресурсів, інтернет-газет тощо.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що в роботі вперше: 1) *виявлено та зіставлено* продуктивні способи творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах; 2) *з'ясовано* частотність уживання морфологічного та семантичного способів під час творення українських та англійських політичних неологізмів; 3) *окреслено* продуктивність апелятивації, метафоризації та метонімізації під час семантичного способу творення політичних неологізмів; 4) *виокремлено та зіставлено* тематичні групи політичних неологізмів у зазначених мовах.

Теоретичне значення дисертації полягає у внеску до зіставного мовознавства (виокремлення спільних і відмінних способів творення

політичних неологізмів) та розвиток неології (тематична класифікація політичних неологізмів).

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони можуть бути використані у викладанні теоретичних курсів із зіставного мовознавства (розділи «Словотвір у зіставному аспект», «Зіставна дериватологія»), порівняльної лексикології англійської та української мов (розділи «Методи дослідження лексики», «Словотвір в англійській та українській мовах»), порівняльної стилістики (розділ «Стилістичні ресурси англійської та української мов»), у спецкурсах з неології та політичної лінгвістики у закладах вищої освіти; у лексикографічній практиці під час створення морфемних і тлумачних словників, словників перекладного зразка тощо.

У *Вступі* обґрунтовано актуальність дослідження, визначено його об'єкт і предмет, сформульовано мету та завдання, окреслено методи аналізу і джерела емпіричного матеріалу, подано перелік положень, що виносяться на захист, розкрито новизну та практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі *«Теоретичні засади зіставного дослідження політичних неологізмів в українській та англійській мовах»* окреслено теоретико-методологічні засади зіставного дослідження українських та англійських політичних неологізмів, визначено базові поняття розвідки.

Другий розділ *«Морфологічне словотворення політичних неологізмів української та англійської мов»* присвячений виокремленню та зіставному аналізу дериваційних моделей творення українських та англійських політичних неологізмів.

У третьому розділі *«Семантичний спосіб творення українських та англійських політичних неологізмів»* з'ясовано семантичні способи деривації політичних неологізмів української та англійської мов; здійснено типологізацію лексичних новотворів за семантичним критерієм.

У *Висновках* викладено основні результати дослідження, визначено спільні та відмінні риси словотворення англійських та українських політичних неологізмів, окреслено перспективи їх вивчення у когнітивній площині.

Запропонована в роботі методика аналізу неологізмів аргументована метою й завданнями дослідження. На етапі формування джерельного корпусу політичних неологізмів відібрано новотвори за ознаками належності до політичної лексики та новизни; на другому етапі з'ясовано тип словотвору та виокремлено дериваційні моделі; на третьому – сформовано тематичні групи неологізмів; на четвертому – виконано порівняльний аналіз зазначених груп лексики. Кількісні підрахунки проведено на більшості етапах дослідження для встановлення тенденцій неологізації.

Установлено, що спільними способами морфологічного словотвору політичних неологізмів в українській та англійській мовах є афіксація, словоскладання, телескопія та скорочення, усічення основ. Специфічним способом в англійській мові є конверсія. У порівнюваних мовах аломорфність також виявляється у відсотковій представленості. В українській мові найбільшу кількість неологізмів утворено за допомогою афіксації (70,3%), а в англійській – словоскладання (29,3%). Найчастотнішим префіксом у творенні політичних неологізмів в українській мові слугує префіксоїд *євро-* (22,2 %), друге місце посідає префікс *анти-* (10,1 %), третє – префікс *псевдо-* (5,2%). Серед українських суфіксів, що беруть участь у творенні політичних неологізмів, найбільшою дериваційною активністю вирізняються *-и(і)зації(я)* (12,6%), *-ець*, *-н(ий)* (10,9%), *-ість* (9,2%). Продуктивними моделями словоскладання як способу творення політичних неологізмів в англійській мові є такі моделі, що подані за спадною активністю: N + N (53%), Adj + N (21%), N + N + N (15%).

Із-поміж семантичних способів словотвору в українській мові найбільш продуктивним є лексико-семантичний (74%); малопродуктивними є

морфолого-семантичний (16%), лексико-синтаксичний (10%). В англійській мові зберігається така сама тенденція щодо продуктивності способів семантичного словотвору: лексико-семантичний (87%) морфолого-семантичний (8%), лексико-синтаксичний (5%). Семантичний розвиток лексики в обох мовах може відбуватися завдяки збільшенню кількості значень у слові.

Визначено спільну тенденцію співвідношення морфологічного та семантичного способів у творенні політичних неологізмів. Порівняння морфологічного (79,9%) та семантичного (21,1%) способів словотворення політичних неологізмів у відсотковому відношенні дає підстави стверджувати про значне домінування першого над другим у співвідношенні 1 до 8.

За семантичним критерієм досліджувані новотвори поділяються на номінації 1) осіб за прізвищами, діяльністю, їхньою приналежністю або прихильністю до певної політичної групи або її лідера; 2) опредметнених дій і процесів, абстрактних назв різних явищ; 3) організацій (в обох мовах) і території (в українській мові); 4) дій; 5) ознак, пов'язаних із політичними діями, суспільними явищами (в обох мовах) та організаціями (в українській мові).

Спільними тематичними групами політичних неологізмів в українській та англійській мовах є «Держава», «Політичні угруповання», «Соціально-політичне життя».

Перспективу подальшого зіставного дослідження політичних неологізмів убачаємо у встановленні когнітивних механізмів дериваційних процесів в українській та англійській мовах.

Ключові слова: політичний дискурс, політичний неологізм, способи словотворення, деривати, тематична група, семантика, оніми, зіставний аналіз, контрастивні студії, українська мова, англійська мова.

ABSTACT

Hromovenko V.V. Word Formation of Political Neologisms in Ukrainian and English: a Comparative Aspect. – Qualifying scientific work on the rights of a manuscript.

Thesis for obtaining PhD degree by program subject area 035 «Philology» by field of study 03 “Humanitarian Sciences” – International Humanitarian University, Odesa; Vasyl’ Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2021.

The thesis is a comparative study of the specific features of word formation of political neologisms in the Ukrainian and English languages. There has been carried out a two-way, synchronous-comparative study, based on the theory of word formation, lexical semantics, and comparative semantics with reliance on the idea of the formal and semantic aspect of studying the structure of Ukrainian and English neologisms within the bilateral theory of a sign. Generalising different approaches to the definition of the notion «neologism», it is interpreted as any new word or phrase that appears in the language, as well as borrowing and new meanings of known words; bilateral units characterised by novelty of plans of expression (morphological neologisms) and/or content (semantic neologisms). Neologisms can be neutral or stylistically marked.

One of the areas of interest of political linguistics is new lexis, which reflects the reaction of language to socio-political events in the linguistic and cultural community. A political neologism is a lexical innovation that models a new vision of the object of nomination.

The aim of the thesis is to establish common and divergent features of productive ways of forming political neologisms in Ukrainian and English.

To reach the aim the following tasks are solved:

- 1) theoretical grounds of the comparative study of Ukrainian and English neologisms within the framework of political linguistics are substantiated;
- 2) qualification features and classification parameters of political neologisms are determined;

- 3) the methodological bases of comparative research of political neologisms are outlined and the algorithm of their study is worked out;
- 4) political neologisms formed by means of the morphological way are identified and compared;
- 5) semantic ways of forming political neologisms in Ukrainian and English are identified and compared;
- 6) semantic designation of referents is characterized;
- 7) thematic typology of political neologisms in Ukrainian and English languages is carried out.

The *object* of the thesis is political neologisms of Ukrainian and English languages.

The *subject* of the study is the structure and semantics of neologisms of Ukrainian and English languages.

The material of the research is a corpus of political neologisms of the end of the XX century – the beginning of the XXI century, which consists of 2400 units (1200 of them are Ukrainian and 1200 are English), selected by random sampling from lexicographical sources, the Internet resources, online newspaper, etc.

The scientific novelty of the study is asserted by the fact that the thesis identifies and compares productive ways of creating political neologisms in the Ukrainian and English languages for the first time; determines the frequency of use of morphological and semantic ways in forming Ukrainian and English political neologisms; outlines the productivity of appellation, metaphorization and metonymisation in forming political neologisms by means of the semantic way; singles out and compares the thematic groups of political neologisms in the abovementioned languages.

The theoretical significance of the thesis lies in the contribution to comparative linguistics (identifying common and divergent ways of forming political neologisms) and the development of neology (thematic classification of political neologisms).

The practical significance of the obtained results lies in the fact that they can be used in teaching theoretical courses in comparative linguistics (sections «Word Formation in the Comparative Aspect», «Comparative Derivatology»), comparative lexicology of English and Ukrainian languages (sections «Methods of the Vocabulary Study», «Word Formation in English and Ukrainian languages»), comparative stylistics (section «Stylistic Resources of English and Ukrainian Languages»), in special courses in neology and political linguistics in universities; in lexicographic practice in the process of compiling morphemic and explanatory dictionaries, translation dictionaries, etc.

The *Introduction* substantiates the relevance of the study, defines its object and subject, formulates the purpose and tasks, outlines the methods of analysis and sources of empirical material, presents a list of items to be defended, and reveals the novelty, theoretical and practical significance of the results.

The first chapter «*Theoretical Grounds of Comparative Study of Political Neologisms in Ukrainian and English*» outlines the theoretical and methodological principles of comparative study of Ukrainian and English political neologisms, defines the basic concepts of the study.

The second chapter «*Morphological Word Formation of Political Neologisms of Ukrainian and English languages*» is devoted to singling out and comparative analysis of derivational models of word formation of Ukrainian and English political neologisms.

The third chapter «*The Semantic Way of Forming Ukrainian and English Political Neologisms*» clarifies semantic ways of derivation of political neologisms of Ukrainian and English languages; presents the typology of political neologisms according to the semantic criterion.

The *Conclusions* present the main results of the study, identify common and divergent features of word formation of English and Ukrainian political neologisms, outline the prospects for their study in the cognitive plane.

The methods of analysis of neologisms offered in the study are substantiated by the purpose and tasks of the research. At the stage of forming the source corpus of political neologisms, new words are selected on the basis of belongingness to the political vocabulary and novelty; at the second stage the type of word formation is clarified and derivation models are singled out; at the next one – thematic groups of neologisms are singled out; and finally – a comparative analysis of these groups of vocabulary is carried out. Quantitative calculations are performed at most stages of the study to establish neologisation tendencies.

It is found out that common ways of morphological word formation in Ukrainian and English are affixation, compounding, telescoping, shortening and clippings of the roots. The specific way of morphological word formation in English is conversion. In the compared languages allomorphy is also manifested in percentage representation of different ways.

In the Ukrainian language, the largest number of neologisms is formed by affixation (70.3%), and in English – by compounding (29.3%). The most frequent prefix in forming neologisms in the Ukrainian language is *євро-* (22.2%), the second place is occupied by the prefix *анти-* (10.1%), the third – the prefix *псевдо-* (5.2%). Among the Ukrainian suffixes used in forming political neologisms *-у(ї)зації(я)* (12.6%), *-ець*, *-и(ий)* (10.9%), *-ість* (9.2%) have the biggest derivational activity. Productive models of word formation as a way of creating political neologisms in English are the following ones, which are given in the descending order: N + N (53%), Adj + N (21%), N + N + N (15%).

Among the semantic ways of word formation, the most productive is lexical and semantic (74%); unproductive ones are morphological and semantic (16%), lexical and syntactic (10%) in the Ukrainian language. In English, the same tendency concerns the productivity of semantic word formation: lexical and semantic (87%), morphological and semantic (8%), lexical and syntactic (5%). The semantic development of vocabulary can occur due to the increase in the number of meanings in the word.

In addition, a common tendency as for the ratio of morphological and semantic ways in forming political neologisms has been identified. Quantitative comparison of morphological (79.9%) and semantic (21.1%) ways of word formation of political neologisms gives grounds to assert the significant dominance of the first over the second one in the ratio of 1 to 8.

According to the semantic criterion, the studied neologisms are divided into nominations of 1) persons by nicknames, activities, their affiliation to a particular political group or its leader; 2) objectified actions and processes, abstract names of various phenomena; 3) organisations (in both languages) and territories (in Ukrainian); 4) actions; 5) features related to politicians, social phenomena (in both languages) and organisations (in Ukrainian).

Common thematic groups of political neologisms in Ukrainian and English are «State», «Political Groups», «Socio-political Life».

The prospect of further comparative study of political neologisms lies in the possibility to establish the cognitive mechanisms of derivational processes in the languages compared.

Keywords: political discourse, political neologism, ways of word formation, derivatives, thematic group, semantics, proper names, comparative analysis, contrastive studies, Ukrainian, English.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Статті в періодичних наукових виданнях інших держав,
які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку
та / або Європейського Союзу:*

1. Hromovenko V. V. Thematic Groups of Political Neologisms in English and Ukrainian: a Comparative Approach. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2020. VIII (66). Issue: 218. Pp. 31–34.

Статті у наукових фахових виданнях України:

2. Громовенко В. В. Генезис політичної лінгвістики як самостійної науки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія* : зб. наук. праць. 2014. Вип. 11. Т. 1. С. 112–115.

3. Громовенко В. Дослідження політичного дискурсу в лінгвістиці. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2015. Вип. 21. С. 238–242.

4. Громовенко В. В. Особливості словотворення неологізмів в українському політичному дискурсі. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Мовознавство»* : науковий журнал. 2016. Вип. 22. Т. 24. С. 37–42.

5. Громовенко В. В. Особливості словотворення політичних неологізмів в українській та англійській мовах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія* : зб. наук. праць. 2017. Вип. 30. Т. 1. С. 136–138.

Публікації, які засвідчують апробацію результатів дисертації:

6. Громовенко В. В. Функції політичного дискурсу. *Актуальні проблеми викладання фахових дисциплін у вищій школі* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 14 листопада 2015 р.). Одеса, 2015. С. 36–38.

7. Громовенко В. В. Особливості словотворення неологізмів в англійському політичному дискурсі. *Молодий вчений* : науковий журнал. Херсон, 2016. Вип. 4. С. 358–361.

8. Громовенко В. В. Скорочення як спосіб словотворення політичних неологізмів у сучасній англійській мові. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету* : збірник. Одеса, 2016. Вип. 25. С. 235–238.

9. Громовенко В. В. Лексичні інновації в політичному дискурсі сучасної англійської мови. *Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові студії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 23-24 березня 2018 р.). Одеса, 2018. С. 142–144.

10. Hromovenko V. V. Semantic Derivation in the Political Discourse of English and Ukrainian. *Чорноморські наукові студії* : матеріали Четвертої всеукр. мультидисциплінарної конф., м. Одеса, 25 травня 2018 року. Одеса, 2018. С. 102–104.

11. Slavova L., Hromovenko V. Lexical Innovations in the Thematic Group “POLITICS” (on the Material of Ukrainian and English). *Polyslav 2020* : book of abstracts of XXIV Annual Scientific Conference of the Association of Slavists (12-13 September, 2020). 2020. P. 36.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	17
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗІСТАВНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ.....	26
1.1 Неологізми як об'єкт політичної лінгвістики: зіставний аспект	26
1.2 Кваліфікаційні ознаки та класифікаційні параметри політичних неологізмів.....	34
1.3 Джерела творення політичних неологізмів: зіставний аспект.....	42
1.3.1 Словотвір як продуктивний процес творення нових слів.....	43
1.3.2 Запозичення	58
1.4 Тематична група як репрезентант політичної неології.....	63
1.5 Методологія та методика зіставного дослідження політичних неологізмів.....	66
1.5.1 Методологічні засади зіставного дослідження політичних неологізмів.....	66
1.5.2 Алгоритм вивчення політичних неологізмів.....	68
1.5.2.1 Етап формування джерельного корпусу політичних неологізмів.....	69
1.5.2.2 Етап виокремлення дериваційних моделей політичних неологізмів.....	72
1.5.2.3 Етап тематичного групування політичних неологізмів.....	74
1.5.2.4 Етап зіставного аналізу політичних неологізмів.....	80
Висновки до розділу 1.....	81
РОЗДІЛ 2. МОРФОЛОГІЧНЕ СЛОВОТВОРЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЇ ТА	84

АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ.....

2.1	Афіксація як спосіб творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах.....	84
2.1.1	Префіксація.....	85
2.1.2	Суфіксація.....	94
2.1.3	Префіксально-суфіксальний спосіб.....	103
2.2	Словоскладання як спосіб творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах.....	104
2.3	Телескопія як спосіб творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах.....	109
2.4	Скорочення як спосіб творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах.....	116
2.4.1	Абревіація.....	116
2.4.2	Усічення.....	119
2.5	Конверсія як спосіб творення політичних неологізмів в англійській мові.....	121
2.6	Ізоморфні та аломорфні риси морфологічного способу творення українських та англійських політичних неологізмів...	122
	Висновки до розділу 2.....	124

РОЗДІЛ 3. СЕМАНТИЧНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ТА АНГЛІЙСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ.....

3.1	Семантична деривація в українській та англійській мовах.....	126
3.2	Продуктивні та малопродуктивні способи семантичної деривації в українській та англійській мовах: ізоморфні та аломорфні риси.....	129
3.3	Порівняльний аналіз тематичних груп політичних неологізмів в українській та англійській мовах.....	138

3.3.1	Семантичне позначення референтів.....	139
3.3.2	Тематичні групи політичних неологізмів в українській та англійській мовах.....	147
3.3.2.1	Тематична група «Держава».....	147
3.3.2.2	Тематична група «Політичні угруповання».....	157
3.3.2.3	Тематична група «Суспільно-політичне життя».....	160
	Висновки до розділу 3.....	164
	ВИСНОВКИ.....	167
	СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	171
	СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	197
	СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	202
	ДОДАТКИ.....	203
	ДОДАТОК А.....	203

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Дисертацію присвячено зіставному дослідженню особливостей творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах. Неологізми є об'єктом наукового пошуку у вітчизняних [17; 41; 43; 81; 149; 185; 190] та зарубіжних мовознавчих розвідках [227; 235; 249]. На сучасному етапі розвитку неології визначено основні поняття та терміни [79; 81; 140; 193] та встановлено принципи класифікації лексичних новоутворень [18; 43; 210; 220; 229]. Зауважимо, що вивчення структури і семантики неологізмів здебільшого обмежувались фактичним матеріалом однієї мови [69; 211; 222].

Звернення до зіставних студій уможлиблює виокремлення спільних і відмінних тенденцій у творенні нових слів на матеріалі двох або більше мов. Дослідження семантичних процесів загалом і питань творення й функціонування неологізмів у тій чи тій сфері спирається на теоретичні здобутки зіставного мовознавства [27; 112], політичної лінгвістики та зіставної дискурсології [151; 152; 177; 244; 243], лексичної та зіставної семантики [54; 107; 114; 115; 241; 242], зіставної лінгвокультурології [142; 143], лінгвокогнітивного підходу до аналізу номінативних процесів [65; 120; 141; 239].

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано у межах наукової теми кафедри германських та східних мов Міжнародного гуманітарного університету «Функціонування мовних одиниць у різноструктурних мовах», що є частиною загальнонаукової університетської теми «Тенденція становлення і розвитку соціогуманітарної сфери в Україні» (номер державної реєстрації 01104000678). Тему дисертації «Особливості словотворення політичних неологізмів в українській та англійській мовах» затверджено вченою радою Міжнародного гуманітарного університету (протокол № 3 від 28.11.2017 року), уточнено на вченій раді

Міжнародного гуманітарного університету (протокол № 6 від 23.07.2020 року) у такому формулюванні «Словотворення політичних неологізмів в українській та англійській мовах: зіставний аспект».

Метою дослідження є встановлення спільних і відмінних рис продуктивних способів творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) обґрунтувати теоретичні засади зіставного вивчення українських та англійських неологізмів у рамках політичної лінгвістики;
- 2) визначити кваліфікаційні ознаки та класифікаційні параметри політичних неологізмів;
- 3) окреслити методологічні засади зіставного дослідження політичних неологізмів та опрацювати алгоритм вивчення політичних неологізмів;
- 4) виявити та порівняти політичні неологізми, утворені морфологічним способом;
- 5) встановити та порівняти семантичні способи творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах;
- 6) схарактеризувати семантичне позначення референтів;
- 7) здійснити тематичну типологізацію політичних неологізмів в українській та англійській мовах.

Об'єктом дослідження є політичні неологізми української та англійської мов.

Предметом дослідження є структура й семантика неологізмів української та англійської мов.

Матеріалом дисертації постає корпус політичних неологізмів кінця XX – початку XXI століття, який налічує 2400 одиниць, з них 1200 українських, виокремлених шляхом довільної вибірки з таких ресурсів, як лінгвістичного порталу «Mova.info» [256], словників сучасної української мови; словників неологізмів: Новітня політична лексика (неологізми,

оказіоналізми та інші новотвори) [261]; Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2012-2013) [254]; Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2014) [260]; Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2015-2016) [259], спеціальних словників нових слів, сайтів «Мовні інновації» [258], «Myslovo» [292], «Словопис» [272], з інтернет-газет «Високий замок» [305], «День» [306], «Дзеркало тижня» [307], «Український тиждень» [309]; та 1200 англійських – з сайту «Word Spy» [303], онлайн-словник неологізмів «The Rice University Neologisms Database» [300]. Додатково залучено інтернет-ресурси «Urban Dictionary» [301], «Yourdictionary» [304], «Cambridge Dictionary» [278], «Merriam-Webster» [291], «Lexico.com» [288] тощо; інтернет-газети «The New York Times» [314], «The Financial Times» [311], «The Guardian» [312], «The New Yorker» [313], «The Daily Beast» [310], «The Washington Post» [315].

Методи дослідження. Мета і завдання роботи зумовили застосування комплексної методики аналізу. Дослідження неологізмів політичної сфери ґрунтоване на низці методів і прийомів, з-поміж яких диференційовані загальнонаукові та власне лінгвістичні.

Загальнонаукові містять методи *емпіричного спостереження*, що охоплює цілеспрямоване сприйняття неологічної лексики для виокремлення одиниць, які стосуються мети дослідження; *індукції*, що передбачає узагальнення результатів попереднього емпіричного спостереження; *порівняння*, сфокусованого на розрізненні спільних і відмінних рис неологізмів української й англійської мов; *описовий* – для відбору неологічних лексичних одиниць, їхнього первинного аналізу; *узагальнення* – уможливорює аналіз досліджуваних лексичних одиниць, відібраних із застосуванням методу *довільної вибірки*.

Власне лінгвістичні містять *зіставний*, *семантичний* та *структурний* методи, оскільки робота присвячена зіставному аналізу неологізмів політичного дискурсу та виявленню її семантичних і структурних

ізоморфних, аломорфних рис в українській та англійській мовах. Структурний підхід до вивчення неологізмів політичної сфери спрямований на виокремлення складників і комбінаторних можливостей морфем. Застосування *словотвірного аналізу* дало змогу визначити план вираження неологізму, а саме виявити механізми творення окремого слова. За допомогою *морфемного аналізу* окреслено морфологічні ознаки складників неологізму (розмежування закінчення, основи, кореня та афікса). Застосування *методу кількісних підрахунків* та відсоткового співвідношення одиниць дозволило з'ясувати продуктивні способи творення нових слів та відсоткову репрезентацію дериваційних моделей у відповідних мовах. *Компонентний аналіз* використано для аналізу структури й системи лексичного значення, що, в свою чергу, дозволило розподілити одиниці по певних тематичних групах та визначити оцінний компонент у лексичному значенні неологізмів. Метод *виокремлення ізоморфних та аломорфних рис* уможливив розрізнення спільних і відмінних рис у структурі й семантиці політичних неологізмів, а також їх класифікацію за трьома тематичними групами «Держава», «Політичні угруповання», «Суспільно-політичне життя».

Зіставний аналіз, що інтегрує загальнонауковий метод порівняння й лінгвістичний метод виокремлення ізоморфних та аломорфних характеристик нових слів, використано для окреслення продуктивних способів словотвору у сфері суспільно-політичної лексики. Зіставленню підлягають семні структури слів, що належать до однієї тематичної групи.

Методика аналізу неологізмів містить декілька етапів. На етапі формування джерельного корпусу політичних неологізмів відібрано лексичні одиниці, які проаналізовано під час наступних етапів розвідки. Визначення типу словотвору й виокремлення дериваційних моделей базовані на словотвірному аналізі. Семантичний опис лексики охоплює аналіз словникових дефініцій, її контекстного оточення, компонентний аналіз і

формування тематичних груп політичних неологізмів. Зіставний аналіз дає змогу порівняти неологізми в українській та англійській мовах.

За *tertium coomparationis* у роботі обрано семантичні та структурні ознаки політичних неологізмів, на основі яких встановлено відмінності і подібності у способах відображення українською та англійською мовами реалій суспільно-політичного життя.

Наукова новизна отриманих результатів визначується тим, що в роботі *вперше*:

- *виявлено та зіставлено* продуктивні способи творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах;
- *з'ясовано* частотність уживання морфологічного та семантичного способів під час творення українських та англійських політичних неологізмів;
- *окреслено* продуктивність апелятивації, метафоризації та метонімізації під час семантичного способу творення політичних неологізмів;
- *виокремлено та зіставлено* тематичні групи політичних неологізмів у зазначених мовах.

Доведено **гіпотезу** про те, що політичні неологізми в обох мовах номінують схожі явища з огляду на вплив глобалізаційних процесів на суспільно-політичне життя, з одного боку, а, з іншого боку, відмінності в будові української та англійської мов зумовлюють різну продуктивність відповідних способів словотвору. Найпродуктивнішим способом творення політичних неологізмів є морфологічний у зазначених мовах.

Отримані результати узагальнено в положеннях, що виносяться на захист:

1. Узагальнюючи різноманітні підходи до трактування поняття «неологізм», його визначено як будь-яке нове слово або вислів, що з'являється в мові, а також запозичення та нові значення відомих слів; як

двобічну одиницю, що характеризується новизною форми (словотвірні неологізми) та / або змісту (семантичні неологізми). Неологізми можуть бути нейтральними або стилістично маркованими.

2. Політичний неологізм як лексична інновація моделює нове бачення об'єкта номінації. Політичні неологізми утворюються на основі використання ресурсів словотворчої системи мови, у результаті семантичної деривації, а також запозичень. Політичні неологізми української та англійської мов сформовані за рахунок власних ресурсів та/ або запозичених елементів та одиниць.

3. Політичні неологізми в українській мові утворено за допомогою п'яти різновидів морфологічного способу: афіксація (70,3%), словоскладання (16%), аббревіація (7,5%), телескопія (6%), усічення основ (0,2%); а в англійській мові – за допомогою шести: афіксація (22%), словоскладання (29,3%), аббревіація (20,5%), телескопія (22,2%), усічення основ (4%), конверсія (2%).

4. Із-поміж семантичних способів словотвору в українській мові найбільш продуктивним є лексико-семантичний (74%); малопродуктивними є морфолого-семантичний (16%), лексико-синтаксичний (10%). В англійській мові зберігається така сама тенденція щодо продуктивності способів семантичного словотвору: лексико-семантичний (87%), морфолого-семантичний (8%), лексико-синтаксичний (5%). Семантичний розвиток політичної лексики може відбуватися завдяки збільшенню кількості значень у слові. Специфіка політичних неологізмів пов'язана з актуалізацією процесів метафоризації, метонімізації та апелятивації: при цьому зберігається вихідна форма лексичної інновації, план змісту характеризується новизною.

5. За семантичним критерієм досліджувані новотвори поділяються на номінації 1) осіб за прізвиськами, діяльністю, їхньої приналежності або прихильності до певної політичної групи або її лідера; 2) опредметнених дій та процесів, абстрактних назв різних явищ; 3) організацій (в обох мовах) та

території (в українській мові); 4) дій; 5) ознак, пов'язаних з політичними діячами, суспільними явищами (в обох мовах) та організаціями (в українській мові).

6. Спільними тематичними групами політичних неологізмів в українській та англійській мовах є «Держава», «Політичні угруповання», «Суспільно-політичне життя».

7. Процеси формування соціально-політичної лексики в українській та англійській мовах мають певні спільні риси: 1) нові слова в обох мовах сконцентровані навколо схожих понять суспільно-політичного життя; 2) до складу тематичних груп політичних неологізмів поряд з нейтральною лексикою входять стилістично забарвлені одиниці; 3) у межах морфологічного словотвору виокремлено п'ять спільних різновидів, проте з різною відсотковою представленістю; 4) семантичний спосіб словотворення політичних неологізмів визначуваний ізоморфним характером з домінуванням лексико-семантичного різновиду. Відмінність простежено лише у відсотковій репрезентації того чи того способу словотворення. Крім того, в українській мові не зафіксовано конверсії як способу творення політичних неологізмів.

Теоретичне значення дисертації полягає у внеску до зіставного мовознавства (виокремлення спільних і відмінних способів творення політичних неологізмів) та розвиток неології (тематична класифікація політичних неологізмів).

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони можуть бути використані у викладанні теоретичних курсів із зіставного мовознавства (розділи «Словотвір у зіставному аспект», «Зіставна дериватологія»), порівняльної лексикології англійської та української мов (розділи «Методи дослідження лексики», «Словотвір в англійській та українській мовах»), порівняльної стилістики (розділ «Стилістичні ресурси англійської та української мов»), у спецкурсах з неології та політичної

лінгвістики у закладах вищої освіти; у лексикографічній практиці під час створення морфемних і тлумачних словників, словників перекладного зразка тощо.

Особистий внесок здобувача. Основні положення та висновки дисертації розроблені особисто здобувачем. У науковій праці [248], що засвідчує апробацію результатів дисертації та опублікована у співавторстві з Л. Славовою, здобувачу належить формування джерельної бази дослідження й узагальнення щодо типів тематичних груп політичних неологізмів української та англійської мов.

Апробація результатів дослідження здійснена на **3 міжнародних** науково-практичних конференціях (II Міжнародна науково-практична конференція *«Актуальні проблеми фахових дисциплін у вищій школі»* (м. Одеса, 14 листопада 2015 р.); Міжнародна науково-практична конференція *«Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові студії»* (м. Одеса 23-24 березня 2018 р.); XXIV Міжнародна щорічна наукова конференція Асоціації славистів POLYSLAV (м. Любляни (Словенія) у режимі відеоконференції, 12-13 вересня 2020 р.)) і **1 всеукраїнській** конференції (Четверта всеукраїнська мультидисциплінарна конференція *«Чорноморські наукові студії»* (м. Одеса, 25 травня 2018 р.)).

Публікації. Основні положення дисертації викладено в **11** наукових публікаціях здобувача, з них: **1** стаття в періодичному науковому виданні іншої держави, яка входить до Європейського Союзу (0,54 др. арк.), **4** – у фахових виданнях України (1,82 др. арк.), **6** праць (із них 5 одноосібних і 1 у співавторстві) в інших наукових виданнях (1,27 др. арк.). Загальний обсяг публікацій – 3,63 др. арк.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотацій двома мовами, списку публікацій здобувача за темою дисертації, вступу, трьох розділів із висновками до кожного, загальних висновків, списків літератури (315 позицій), лексикографічних джерел та довідкової літератури

(50 позицій), ілюстративного матеріалу (11 позицій), а також додатків. Загальний обсяг дисертації становить 204 сторінки, обсяг основного тексту – 170 сторінок.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗІСТАВНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Теоретико-методологічні засади дослідження політичних неологізмів української та англійської мов базуються на положеннях політичної лінгвістики, теорії словотвору, лексичній семантиці з опертям на ідею про формально-змістовий аспект вивчення структури неологізмів української та англійської мов у межах білатеральної теорії знака (Ф. де Соссюр). З таких позицій неологізм визначено як будь-яке нове слово або вислів, що з'являється в мові, а також запозичення та нові значення відомих слів; як двобічну одиницю, що характеризується новизною форми (словотвірні неологізми) та / або змісту (семантичні неологізми). Поєднання ономасіологічного та семасіологічного підходів дозволить системно схарактеризувати політичні неологізми, виявити спільні та відмінні риси цієї групи лексики в українській та англійській мовах.

1.1. Неологізми як об'єкт політичної лінгвістики: зіставний аспект

Об'єктом сучасних зіставних студій усе частіше стають мовні та мовленнєві засоби політичної комунікації. Дослідження останньої передбачає з'ясування різних способів, тактик і прийомів комунікативного впливу на свідомість і поведінку учасників дискурсу. Серед способів експлікації такого впливу варто назвати мовні одиниці (лексика, ідіоми, неологізми), зіставне вивчення яких дає змогу виявити спільні та специфічні риси національної політичної комунікації.

Політична лінгвістика виникла на межі лінгвістики й політології. Вона тісно пов'язана з іншими сучасними мовознавчими дисциплінами, зокрема з прагмалінгвістикою, комунікативною та когнітивною лінгвістикою. Її мета – виявити закономірності взаємовпливу суспільно-політичних подій на зміни в мові та навпаки [139, с. 45].

Для політичної лінгвістики характерні провідні риси сучасного мовознавства: антропоцентризм, оскільки мовна особистість стає вихідним пунктом у вивченні мовних явищ; експансіонізм (включення до сфери лінгвістики низки суміжних проблем, тобто її розширення), функціоналізм (вивчення мови в дії, у функціюванні), експланаторність (прагнення не тільки описати мовні факти, а й пояснити їх) [124; 208, с. 10].

Є різні точки зору щодо самостійності політичної лінгвістики. Політична лінгвістика формується як відносно самостійний науковий напрям, що має власний предмет та об'єкт дослідження, методологійний апарат, наукові школи, інкорпорує здобутки дискурс-аналізу й когнітивної методології [208, с. 60], соціолінгвістики, політології, стилістики, риторики. Вагомий внесок у розвиток політичної лінгвістики зробили М. Гаврилова, В. Дем'янков, О.Павлова, Г. Почепцов, А. Чудинов, О. Шейгал та ін. [22; 37; 150; 208; 217].

Ми не зовсім погоджуємось з точкою зору А. Чудінова, зокрема щодо власного методологійного апарату політичної лінгвістики. Це твердження є дещо перебільшеним, на нашу думку. Більшість моментів будуть спільними з іншими сферами лінгвістики. У проєкції на словотвір, слід зазначити, що співвідношення його способів буде різним по досліджуваним мовам.

Наприкінці ХХ ст. – поч. ХХІ ст. відбувається «глобалізація» політичної лінгвістики [208, с. 55], серед основних проблем актуалізовані питання про те, як мова функціює в процесі комунікації, як особистість відображена в мові. Крім того, акцентовано увагу на вивченні нових аспектів взаємодії мови, влади й суспільства; політичної мови тоталітарних режимів;

соціологічного, культурного, міжособистісного, когнітивного ракурсів мови [217, с. 49].

Коло інтересів політичної лінгвістики охоплює мову політики й мовну політику, її предметом постає сукупність політико-мовних відносин, увесь спектр політичних вимірів мовного життя суспільства та мовних вимірів політики [140, с. 46]. Політична мова – це не лише інструмент опису тих або інших політичних явищ, але й чинник активного впливу на політичний процес через формування ціннісних настанов і стереотипів поведінки [146, с. 49–50].

На сучасному етапі розвитку вітчизняної політичної лінгвістики можна виділити такі напрями:

- вивчення теоретичних основ політичної лінгвістики [26; 45; 52; 169; 173; 221];
- дескриптивний підхід до вивчення політичної мови [58; 73];
- дослідження окремих мовних рівнів – лексичного [6], фонетичного [25; 28], лексико-граматичного [53];
- опис жанрових різновидів політичного дискурсу [46; 97; 161; 166; 176; 183];
- вивчення мовних портретів, мовних особистостей провідних українських та іноземних політичних лідерів [57; 171; 177; 152; 153];
- студіювання когнітивно-дискурсивних проблем [157; 176; 200; 201; 161];
- проведення зіставних досліджень [29; 151; 152; 171; 176; 177; 207].

Саме у політичному дискурсі з'являється значна кількість нових слів, які відображають зміни у житті країни, в житті соціуму, що нерідко пов'язані з обранням нового очільника країни та представників виборних органів центральної й місцевої влади.

У сучасній мовознавчій науці можна виокремити такі основні тлумачення політичного дискурсу:

– комплекс мовленнєвих структур у певному лінгвістичному контексті
 – контексті політичної діяльності, політичних поглядів і переконань разом із її негативними виявами (наприклад, ухиляння від політичної діяльності, відсутність політичних переконань та ін.) [26, с. 20];

– будь-які мовленнєві утворення, суб'єкт, адресат або зміст яких корелюють зі сферою політики [217, с. 23]; політичний дискурс постає у двох вимірах – реальному й віртуальному, при цьому в реальному вимірі дискурс витлумачений як «текст у конкретній ситуації політичного спілкування, а його віртуальний вимір містить вербальні та невербальні знаки, орієнтовані на обслуговування сфери політичної комунікації, тезаурус прецедентних висловлювань, а також моделі типових мовленнєвих дій і уявлення про типові жанри спілкування в цій сфері» [217, с. 16];

– сукупність дискурсивних практик, що ідентифікують учасників політичної комунікації [13, с. 246]; сукупність правил публічної політики, які сформовані відповідно до традицій [13, с. 6];

– клас жанрів, чітко обмежений соціальною сферою, а саме політикою [225]; парламентські дебати, партійні програми, промови політиків – це ті жанри, які належать до сфери політики [247];

– різновид ідеологічного дискурсу; політичний дискурс експліцитно прагматичний, а ідеологічний – імпліцитно прагматичний [184];

– соціокультурний феномен; «соціальний діалог, що відбувається через громадські інститути між індивідами, групами та організаціями, а також між соціальними інститутами, залученими до цього діалогу» [174].

– поєднання вербальних і невербальних знаків, орієнтованих на обслуговування сфери політичної комунікації [176; 177].

Отже, під дискурсом розуміємо вербалізацію певної ментальності або такий спосіб інтерпретування явищ, за якого довкілля відображають специфічно: з конструюванням особливої реальності, створенням свого

(властивого певному соціуму) способу бачення світу, упорядкуванням дійсності.

Окреслені напрями становлення політичної лінгвістики набувають подальшого розвитку як у вітчизняних, так і в закордонних студіях. Такий стрімкий розвиток політичної лінгвістики зумовлений мовними і позамовними чинниками. З-поміж різноманіття об'єктів сучасних мовознавчих розвідок, вивчення лексичного складу мови на типологічній ниві у мовній площині та у дискурсивному втіленні є продуктивним напрямом розвідок, оскільки питання в поповненні словникового складу англійської мови початку XXI століття детермінує зорієнтованість сучасних лексикологічних студій на вивчення складу й механізмів поповнення словника.

Політична або суспільно-політична мова є складною системою, яка динамічно відображає політичну реальність, коригується нею і водночас бере участь в її створенні та видозмінюванні [273, с. 3].

Одиниці політичної мови, що містять у своїй семантичній структурі політичний компонент значення, називають політемами [35]. Вони називають поняття, пов'язані з роллю людини в суспільстві, державі, у сучасному для неї світі, організують текст або фрагменти тексту певної тематичної спрямованості [35, с. 3].

Вивчення політичної лексики відбувається в таких аспектах:

- методологічні засади дослідження суспільно-політичної термінології [172];
- походження суспільно-політичної лексики східнослов'янських мов [24];
- семантико-структурний аспект сучасної суспільно-політичної лексики [86];
- системна організація суспільно-політичної лексики [180];
- семантичні трансформації в різних дискурсах [29];

- специфіка індивідуально-авторського використання суспільно-політичної термінології [203];

- нова суспільно- політична лексика і термінологія [195].

Під суспільно-політичною термінологією О. Карабута розуміє відкриту систему номінативних одиниць різних за походженням, які спеціалізовані лексично (створені або запозичені терміни), семантично (загальноновживані слова, що отримали термінологічне значення) і фразеологічно (новостворені словосполучення номінативного характеру) для вираження понять, що відбивають сферу суспільно-виробничого, політичного життя [86, с. 55].

Відповідно до більш вузького розуміння цього до суспільно-політичної лексики входять мовні знаки, які, крім того, що позначають поняття зі сфери суспільно-політичного життя, містять у своїй семантиці смислові компоненти 'громадський', 'державний', 'політичний'.

Проте питання, які види одиниць вміщує в собі поняття політична лексика, також є дискусійним. Різні дослідники виділяють різні критерії та відповідні різні групи:

- 1) спеціальна політична лексика, яка містить назви посад, державних органів, політичних партій і руху, міжнародні, політичні, юридичні та економічні, електоральні та військові терміни [158];

- 2) загальнополітична лексика містить соціологічні, культурологічні, релігійні, філософські терміни, які згадуються у ЗМІ [158].

- 3) політична лексика – одиниці, які корелюють зі сферою держава (прямі номінації осіб, явищ, структур, які формують політичне життя соціуму) [68];

- 4) ідеологічна лексика, що виражає власні відносини та пов'язана з аксіологічними смислами [68];

- 5) тематична лексика, що позначає сфери і форми прояву суспільного життя (армія, економіка, адміністративна сфера, зовнішня політика та ін.) [68];

Отже, суспільно-політична лексика визначувана здебільшого за семантичним і тематичним критеріями.

Неологійна лексика, яка вплетена у текстову тканину, сприяє чіткому опису політичної ситуації. У цьому контексті слід зазначити значущість мови для життєдіяльності суспільства, соціокультурного контексту й поширення основ семіотики на сферу політики [32]. Методологічним підґрунтям аналізу проблем розуміння й інтерпретації символічних систем, є герменевтика [38, 196]. Із таких позицій мова витлумачена як носій світорозуміння [146, с. 18].

З інших позицій, мова – це вагомий спосіб завоювання й утримання влади [22, с. 81]. Посутню роль у становленні політичної лінгвістики відіграла французька школа аналізу дискурсу, представниками якої були Ж. Дюбуа, М. Пеше, М. Фуко. Їх дослідження були присвячені політичній аргументації, політичній лексиці, метафорі, окреслення особливостей функціонування політичної мови в політичних дебатах, передвиборчих кампаніях.

Практична потреба людини в нових словах зумовлена насамперед екстралінгвальними чинниками, зокрема змінами політичного життя та соціального устрою в суспільстві: поширенням моди на певні мовні форми, що асоціюються з представниками окремої політичної сили; пошуком нових експресивних засобів вираження думки політичними лідерами [188, с. 11]. Новотвори, що з'являються в політичній сфері, поповнюють як відомі раніше, так і нові тематичні групи лексики.

До політичних неологізмів належать слова, словосполучення, фразеологізми, окремі їхні значення, що з'явилися в період передвиборчої компанії в ЗМІ або у виступах політиків для позначення нових реалій і понять, периферійних номінацій [188, с. 14], актуалізація яких зумовлена соціальними та територіальними чинниками функціонування мови. Неологізація аргументована процесами появи нових слів та розвитком нових мовних явищ у політичній комунікації.

Наразі у сфері вивчення нової лексики використовують різноманітні методи й підходи, вибір яких пов'язаний із тим, що саме дослідник розуміє під поняттям неологізму. Лінгвісти беруть до уваги цілу низку підходів до вивчення, опису та класифікації неологізмів:

- ономасіологічний, коли неологізмами вважають нові найменування [59; 82; 135];
- семасіологічний, у межах якого до неологізмів зараховують нові слова, нові вислови й нові значення [61; 62; 78; 104; 127; 163; 198];
- лексикографічний і соціолінгвістичний, що ґрунтовані на соціальній зумовленості мовних явищ [80].

У наукових розвідках усебічно досліджені інноваційні процеси в словниковому складі мови, що тісно пов'язані зі змінами в суспільстві, зосереджено увагу на функціонуванні неологізмів у різних комунікативних сферах, зокрема в політичній та медійній [209]. У зіставному аспекті неологізми студіюють на матеріалі споріднених мов [1; 102].

У політичній сфері описано основні типи неологізмів [55], а саме:

- 1) семантичні новоутворення, коли лексична одиниця змінює своє значення для найменування нового об'єкта або явища;
- 2) словотвірні неологізми, або слова, для яких характерна новизна форми, тобто відомі морфеми постають у незвичних поєднаннях, утворюючи слова із зовсім новими значеннями;
- 3) власне неологізми, або абсолютно нове слово для позначення нового об'єкта чи явища.

Усі три вищезазначені типи неологізмів становлять інтерес для нашої розвідки. Зіставний аналіз українських та англійських політичних неологізмів має на меті з'ясувати спільне та відмінне в структурній та семантичній організації цього шару лексики, що дозволить визначити певні особливості носіїв неблизькоспоріднених мов у синхронії.

1.2 Кваліфікаційні ознаки та класифікаційні параметри політичних неологізмів

Лексичний склад є тим компонентом мови, якому притаманні постійні зміни, що зумовлені новими когнітивними й комунікативними потребами мовців, розвитком їхньої пізнавальної діяльності та еволюцією сприйняття світу. Унаслідок цього постає процес неологізації, з'являються численні нові слова, які можна інтерпретувати як лексичні відповідники змінених комунікативних умов [219, с. 79]. Під неологізаційними розуміють ті процеси, що продукують неологізм як нову комбінацію старих структурних елементів або є семантичною модифікацією вже наявної структури [224, с. 254].

Посилене зацікавлення новими словами зумовлене важливою роллю неологізмів як дзеркала мовного розвитку, що відображає пристосування мови до постійно змінюваних під впливом зовнішніх чинників умов його функціонування.

Нові лексичні одиниці досліджують у річищі неології – науки про нові номінації в мові, що студіює шляхи розпізнавання новотворів, причини їх появи, моделі утворення, принципи сприйняття нових слів, особливості створення послідовності їх лексикографічного опису [39, с. 37–52]. Зазначений термін був уведений до лінгвістики французьким мовознавцем Л. Мерсьє в кінці XVIII ст. Наразі неологія перебуває в процесі становлення, оскільки донині відсутня її чітка термінологічна база [108, с. 71].

Термін неологія використовують також для найменування *сукупності неологізмів* [100]. Появі неології сприяло зростання кількості нових номінацій і необхідність їх опису. Однією з нагальних проблем неології є з'ясування сутності терміна *неологізм* (від грецького «neos» – новий, «logos» – слово) – будь-яке нове слово або вислів, які з'являються в мові [72, с. 5], та співвідношення між термінами, що позначають нову лексему й появу нового

значення слова, яке вже існує в мові. Процес неологізації «веде до появи інновації насамперед на рівні лексики, а також на рівнях інших підсистем» мови, тому в широкому значенні неологію потрібно розуміти як «науку про нові явища мовної системи загалом» [168, с. 1].

Цікавим видається дослідження Д. Бориса, який досліджував новотвори сленгу. Під неоленгізмами він розуміє білатеральні знаки, які характеризуються новизною форми і / або значення, та концентрує увагу на словотвірних способах, засобах і моделях зміну планів вираження та змісту в нейтральній та соціально / стилістично / територіально маркованій лексиці [18, с.7].

Заслуговує на увагу і більш традиційне визначення неологізмів В. Ярцевої, під яким дослідниця розуміє слова, значення слів або сполучення слів, що виникли у певний період у будь-якій мові або використані один раз («оказіональні» слова) у певному тексті або мовленнєвому акті [225].

У сучасній лінгвістиці функціює кілька термінів на позначення мовних нововведень. Термін *інновація* використовують для називання нововведень на будь-якому рівні мовної системи. Терміном *новоутворення* оперують щодо *інновацій* різних рівнів мовної системи як синонімічним поняттям [147, с. 4].

Традиційно *інновацію* (від лат. ‘novatio’ – оновлення) трактують як поняття, яке позначає нове явище в мові [94, с. 9]. *Лексична інновація* – нове слово, що не зафіксоване в тлумачних словниках мовах, але з’являється в словниках неологізмів. Крім того, цим поняттям називають слово або словосполучення, які є новими за формою чи змістом, утворені за певною словотвірною моделлю або запозичені з іншої мови нещодавно, носії мови сприймають такі одиниці як нові [210, с. 3]. *Інновації* об’єднують новотвори, запозичення, включення та входження в мову, що зумовлені перерозподілом значень у різноманітних жанрах мовлення; сюди зараховують відроджені слова й вислови з минулих епох [170, с. 108].

Поняття *інновація* нині набуло універсального характеру. Дефіції цього терміна ґрунтовані на положенні про те, що процес утворення, освоєння й поширення чогось нового в мові є результатом інтелектуальної діяльності з упровадження в життя наукових відкриттів, винаходів, раціоналізаторських пропозицій; перетворення в економічній, технічній, соціальній та інших сферах, пов'язані з новими ідеями, феноменами, винаходами та відкриттями [181].

Лексичну інновацію тлумачать як нове слово, словосполучення, фразеологічний зворот, що з'являється в мові [252, с. 770]; слово, а також його окреме значення, вислів, які постали в мові на певному етапі її розвитку (загальномовні неологізми) або були вжиті тільки в певному акті мовлення, тексті чи в мові конкретного автора (стилістичні або індивідуально-авторські неологізми) [196, с. 408]. Під *семантичною інновацією* розуміють нове значення слова, що до цього вже існувало в системі мови.

Поява лексичної чи семантичної інновації завжди зумовлена «або потребою в слові, знакові нового поняття (яке саме по собі й потреба в якому завжди передуює слову), або необхідністю поповнення того чи іншого семантичного поля новою чи оновленою функціональною одиницею, або ж новий (додатковий чи оновлений) зміст старого поняття (тобто нова семема) вимагає нової форми, отже, нового слова» [67, с. 35].

Отже, інновація як нове явище виявляється на всіх рівнях мови. Натомість лексична інновація виникає внаслідок дії процесу неологізації, позначає нову лексичну одиницю, словосполучення або нове значення наявного слова для відображення змін, які відбуваються в житті соціуму.

Постійні зміни в житті соціуму вимагають від мовця швидкої реакції та постійного найменування предметів, понять, дій чи ознак, оцінювання явища дійсності, що сигналізує про нейтральне, позитивне або негативне ставлення до нього з боку людини. Унаслідок цього з'являються нові лексичні одиниці, які отримали назву *новотворів* [188] або *неологізмів* [7; 79], *інновацій* [140].

Зауважимо, що не існує уніфікованого підходу для розмежування цих понять [109]. Деякі вчені стверджують, що *новотвори* як єдині назви нових предметів – більш стабільні в системі мови, ніж *неологізми*, які є синонімами до наявних лексичних одиниць [21, с. 150].

Неологізми – новоутворення [147, с. 4], слова (словосполучення), що відображають зміни навколишньої дійсності, або слова (словосполучення), які пов'язані з потребами комунікації та сприймаються носіями літературної мови окремого національного варіанта як нові (за формою або / і змістом) [101; 126, с. 12]. Визначення *неологізмів* як слів або зворотів, що створені для позначення нового (раніше невідомого) поняття, не є вичерпним [79, с. 24], оскільки останні охоплюють не лише новотвори, а й запозичення та нові значення відомих слів, номінації вже освоєних людиною об'єктів дійсності [137, с. 52]. До цієї групи належать нові лексичні [12, с. 217; 117, с. 139] або фразеологічні [16, с. 45; 83, с. 329] одиниці, що можуть бути соціально маркованими [18].

Від інших новоутворень у мові неологізми відрізняються необхідністю номінації нового феномену, новизною форми, змісту [159, с. 123], порівняно нещодавньою появою в мові, сферами й жанрами вживання [108, с. 78]. Неологізми з'являються на певному етапі розвитку мови для позначення нових реалій і понять, периферійних номінацій. Їх актуалізація зумовлена соціальними й територіальними чинниками функціонування літературної мови.

Для зарахування одиниці до категорії *неологізмів* використовують низку параметрів, серед яких розрізняють часовий, стилістичний, лексикографічний, структурний, денотативний, психологічний критерії та критерій мовного простору [110, с. 5-26; 62]. Відповідно до хронологічного критерію, під неологізмами розуміють лексеми, які з'являються в певний період та не існували раніше [110, с. 14]. Спільним для неологізмів вважають своєрідне маркування часом, що виявляється в незвичності, 'свіжості' на фоні мовних норм, які зафіксовані в наукових посібниках і словниках [62].

Новотвір не завжди називає нове явище, пропонуючи більш яскраву номінацію для добре відомого феномену, тому його поява сприяє збагаченню виражальних засобів мови [238, с. 10–11]. Водночас уведення неологізмів зумовлене функційно-стилістичною диференціацією мови [267, с. 417–418], більшість із них належить до певного стилю. Ідеться, наприклад, про неосленгізми [18], або неологізми політичної сфери, що постають об'єктом у нашій розвідці. Останні можуть увійти до активного лексикону, оскільки створені відповідно до всіх норм сучасної літературної мови [137, с. 169]. Варто зазначити, що лінгвістичне співтовариство важко сприймає більшість новоутворених слів через своє консервативне ставлення до будь-якої інновації [175], що загрожує перебуванню новотвору на периферії лексикону.

Неологізмами називають нові за формою лексеми, тому в ідентифікації новотворів суттєву роль відіграє структурний параметр, що не є абсолютним, оскільки до зазначеної лексики належать також слова з добре відомою формою, але новим значенням. Це вмотивовує доцільність використання денотативного критерію, який також не можна вважати абсолютним, оскільки він оминає увагою нові номінації відомих речей.

Психологічний підхід до з'ясування сутності неологізмів тісно пов'язаний зі сприйняттям носіями мови зазначеної групи лексики як такої, що не втратила своєї новизни. Критерій мовного простору, під яким розуміють сферу вживання, де виникають лексичні інновації, та їх перехід до інших функційних стилів, слугують підставою для виокремлення тематичних груп і лексико-семантичного поля в неологійному прошарку словникового складу мови.

Неологізми відмежовують від *оказіоналізмів*, авторських новотворів [60], що виникають унаслідок свідомого мовленнєвого новаторства, утворені з порушенням закономірностей сполучуваності [211, с. 31], належать до фактів мовлення, не відповідають узусу [186, с. 513], не набувають поширення, не входять до словникового складу мови, використані

одноразово в мовній практиці окремого автора, видання, редакції чи в конкретному тексті [194, с. 289], для створення ситуативного стилістичного ефекту. На відміну від okazіоналізмів, неологізми стають фактами мови після багаторазового використання, поширення й закріплення в узусі [147, с. 5], вони зафіксовані в періодиці, їх регулярно застосовують носії мови. У дослідженні оперуватимемо саме терміном неологізми, що охоплюють неологізми власне та okazіоналізми, на позначення нових лексичних одиниць, утворених на основі словотвірних моделей.

Отже, процес неологізації засвідчує появу нових слів, словосполучень, нових значень, актуалізацію та функційне переосмислення лексичних одиниць, які існували в мові раніше, що зумовлене впливом зовнішніх і внутрішніх чинників мовного розвитку. Різноманітність нового матеріалу породжує необхідність типологізації неологізаційних процесів загалом та класифікації неологізмів зокрема. Унаслідок неологізації утворюються лексеми, які називають новий денотат або є лише новим сигніфікатом, що зіставляє слово з раніше відомим поняттям. Неологізми – нові за формою або за значенням новотвори й запозичення, які використовують для номінації нових явищ, вони представляють реакцію на зміни в житті соціуму, стають фактами мови після багаторазового використання та поширення.

Як зазначено вище, неологізмами є новоутворені слова або слова, що набули нових значень завдяки науково-технічним, соціальним, економічним, політичним, культурним або побутовим змінам у житті соціуму. Із жанрово-стильових позицій неологізми поділяють на стилістично нейтральні та стилістично забарвлені, такі, що належать до формальної або до неформальної лексики, можуть бути соціально маркованими, належати до субстандартної лексики.

Семантична структура неологізму слугує важливим чинником з огляду на те, як слово буде сприйняте суспільством. Новоутворення формуються здебільшого за законами мови, за її продуктивними моделями словотворення.

Неологізми в політичному дискурсі можуть бути створені й непродуктивними способами словотворення. У таких випадках прагматичний ефект словотворчих засобів стає більш відчутним. Ці засоби творення нових слів слугують стилістичним прийомом, що здатний впливати на аудиторію.

На думку Р. Будагова, «у неологізмах мови звичайно виявляється єдність стійкого та постійного, з одного боку, і нестійкого, рухомого, змінного – з іншого» [21, с. 106]. Процес входження нового слова в мову потребує певного часу, який починається з того, що для найменування об'єкта необхідно на першому етапі ідентифікувати референта, з'ясувати його місце в когнітивній системі мовця та категоризувати його [74, с. 7]. На наступному етапі відбувається субкатегоризація, зіставлення з іншими членами цієї категорії, лише після цього розпочинається пошук нового імені. Останнє проходить процес конвенціоналізації, тобто опанування суспільством, і лексикалізації, що передбачає засвоєння слова мовою. У подальшому лексема вибирає додаткові прагматичні риси контексту її подальшого використання [74, с. 8].

Існує кілька класифікацій неологізмів залежно від критерію, який покладено в її основу. Відповідно до походження, диференціюють новотвори, що з'являються на основі власних ресурсів мови та запозичення. Що стосується запозичень, то їх трактують як іншомовні готові лексеми або фраземи, форма та значення яких перенесена із зовнішнього джерела. Запозичення є новими словотворчими елементами, вони спричиняють формування словотвірних моделей, надають семантичного відтінку інноваціям [55, с. 88].

Залежно від способу творення, виокремлюють лексичні неологізми, що охоплюють нові слова, утворені за словотвірними моделями на основі наявних слів та елементів, і запозичення, а також семантичні неологізми, тобто нові лексико-семантичні варіанти слів [170, с. 158] або нові семантичні варіанти сталих словосполучень, коли наявні слова набувають нового

значення. Існують, крім того, фразеологічні неологізми – нові сталі словосполучення [74, с. 7–8]. Семантичні неологізми постають унаслідок зміни семантики лексичної одиниці, що існує в мові. Останнім часом запозичення поступаються місцем семантичному процесу утворення політичних новацій. «Поворотним етапом в історії значення багатьох слів, – зазначає В. Виноградов, – є їхнє нове гостро експресивне й образне індивідуальне вживання. Це нове оригінальне застосування слова, якщо воно відповідає загальним тенденціям смислового розвитку мови, нерідко впливає на всю подальшу семантичну історію цього слова» [30, с. 174].

Неологізми поділяють на власне неологізми, що вирізняються абсолютною новизною як щодо форми, так і стосовно змісту. Їх поява пов'язана насамперед зі зростанням необхідності суспільства назвати нові реалії й поняття, що постали у зв'язку з динамічним розвитком соціально-політичного, економічного, науково-технічного, культурного життя. Крім того, описують і трансномінації, коли стара форма використана для нового значення, а також семантичні інновації, у яких нового значення набуває вже наявна форма [74, с. 17].

Окрему групу становлять ті новоутворення, яким притаманна новизна форми. У таких випадках відомі морфеми постають у незвичних поєднаннях, утворюючи слова із зовсім новими значеннями. Варто диференціювати також трансформації – слова, у яких нова форма поєднана зі значенням, що було передане раніше іншими лексичними засобами. Вони з'являються в мові здебільшого для надання більшої емоційності найменуванням предметів чи осіб, які мали до цього стилістично нейтральну назву [3, с. 48].

Порівняно нове явище в лексичному розвитку мови – аббревіатури [189, с. 5]. Позитивною рисою цього виду лексики є те, що одна й та сама кількість інформації передана набагато меншою кількістю знаків, ніж у текстах без аббревіації.

Отже, неологізмами є не лише нові слова (словосполучення), що відображають зміни навколишньої дійсності, а й запозичення та нові значення відомих слів, номінації вже освоєних людиною об'єктів дійсності. Існує кілька підходів до класифікації неологізмів. У контексті дослідження найбільш доцільною вважаємо класифікацію неологізмів за способом утворення, згідно з якою виокремлюють семантичні та словотвірні неологізми, запозичення.

1.3 Джерела творення політичних неологізмів: зіставний аспект

Сфера політики є одним із найпотужніших джерел появи й фіксації нових слів. Зіставлення результатів такого аналізу вможливить отримання вагомого матеріалу для розвитку порушеної проблематики в межах зіставного мовознавства. Лексико-семантична система будь-якої мови складається з неоднорідних компонентів (слів-лексем, значень слів, сем), являє собою єдину сферу мови, що відкрита для різних індивідуальних утворень – незвичайних слів і словосполучень [113, с. 38–45].

До спільних джерел творення неологізмів загалом та політичних зокрема в українській та англійській мовах належать:

- 1) адаптація запозичень;
- 2) деривація;
- 3) семантичне переосмислення лексичних інновацій (метафоризація й метонімізація) [55; 211].

Завдяки дериваційним процесам мова постійно реалізує свій потенціал, використовуючи як власний словотвірний матеріал, так і запозичений з інших мов. Словотвірна система мови приховує майже невичерпні ресурси для утворення нових лексичних одиниць. Серед типів мовних інновацій на особливу увагу заслуговують лексико-словотвірні інновації – нові деривати.

1.3.1 Словотвір як продуктивний процес творення нових слів.

Дослідження питань словотвору з позицій зіставного мовознавства уможлиблює визначення продуктивності словотвірних систем та типів конкретної мови. Наявність ізоморфних рис української та англійської мов зумовлено тим фактом, що вони відносяться до спільної індоєвропейської сім'ї, проте належать до різних груп (українська – до східнослов'янської, англійська – до західногерманської), що позначиться на існуванні аломорфних рис, які були набуті кожною окремою мовою у процесі розвитку.

Словотвір витлумачують як 1) утворення (деривація) похідних слів (деривативів) від спільнокореневих слів і встановлення внаслідок цього формально-смыслового співвідношення між дериватом і його твірною базою; 2) розділ мовознавства, який вивчає словотвірні відношення в мові, в першу чергу формальної і смислової похідності (те саме, що і дериватологія). У процесі словотвірного аналізу встановлюється рівень похідності слова, визначається його словотвірна база, виявляється структура слова, спосіб словотворення і словотвірне значення [76].

Під *словотвором* розуміють підсистему мови, що вивчає процеси побудови нових похідних одиниць за конкретною схемою, зразком, моделлю, а також передбачає встановлення морфемного складу слів, їх структури та шляхів їх творення (*деривації*) [215]. *Деривацією* називається процес або результат утворення в мові будь-якого вторинного знака, який може бути поясненим за допомогою одиниці, прийнятої за вихідну, або виведеної з неї шляхом застосування певних правил [119, с. 88], нова одиниця утворюється за аналогією.

Словотвірна модель за О. Кубряковою – це загальна схема побудови похідних слів, що визначає їх структуру або слугує зразком для створення нових лексичних одиниць [119]. Продуктивність є однією з головних ознак

дериваційної моделі й основним механізмом створення лексичних інновацій [41, с. 211].

Словотвірну модель також тлумачать як конкретні морфонологічні особливості (тобто фонологічні зміни на стику морфів) утворення слів одного словотвірного типу. Це схема, яка характеризується морфонологічними відмінностями, що супроводжують дериваційний акт. Словотвірна модель пов'язана із словотвірним типом. Модель так відноситься до типу, як видове поняття до родового [76].

У нашому дослідженні ми розглядаємо дериваційні процеси з позицій онтології.

Будь-яке похідне слово, створюється за існуючими у мові правилами, за певною структурно-семантичною схемою, моделлю-зразком, за конкретним словом-зразком, за постійним компонентом, що виступає носієм певного значення конституентної моделі-зразка, за механістичною моделлю-зразком, яка вказує на структурну організацію їх компонентів [41, с. 106-111]. Емпіричний матеріал дослідження свідчить, що більшість нових лексичних одиниць побудовані за дериваційними моделями.

Морфологічний спосіб словотвору є найпродуктивнішим шляхом збагачення лексичного складу української та англійської мов. Одним із найпотужніших джерел поповнення лексичного фонду мови слугує деривація.

Слідом за С. Швачко **словотворення** тлумачемо як процес побудови нових похідних одиниць за конкретною схемою, зразком, моделлю, що передбачає виокремлення морфемного складу слів, їхньої структури та шляхів їх творення [215, с. 85].

У сучасних лінгвістичних дослідженнях виокремлюють такі способи словотворення:

1. Афіксація (префіксація й суфіксація). Словотвірна структура новоствореного слова передбачає наявність трьох обов'язкових компонентів:

кореня або основи, афікса й моделі, за якою відбувається приєднання афікса до основи. У морфологічному словотворі англійської мови частка вільних кореневих морфем набагато вища за частку вільних морфем в українській. Англійська деривація – здебільшого суто префіксальне або суто суфіксальне утворення, натомість в українській мові це префіксально-суфіксальні утворення [27, с. 48–52].

Серед продуктивних префіксів та префіксоїдів нових слів О. Стишов виокремлює *супер-, анти-, де-, ре-, пост-, над-, не-, міні-*, серед яких переважають запозичені словотвірні форманти [188, с. 18].

В українській мові продуктивним префіксами політичних неологізмів є *анти-, не-, без-*:

1. В українській мові продуктивним префіксами політичних неологізмів є *анти-, не-, без-*:

антимайдан, антипутінець, антикорупційник [294];

антилайк (англ. *like* – ‘схвально ставитися до чого-небудь’) [294];

антиамериканізація (грец. *anti* – проти) – ‘негативне ставлення до політики, культури та населення США’ [261];

нескорені – ‘номін. воїнів, які отримали бойові поранення під час бойових дій’ (Див. «Ігри нескорених».) [294];

безвіз – розм. ‘скор. безвізовий режим’ [294].

2. Префікси *роз-, пере-, де-* надають кореневі значення повторної чи зворотної дії:

розведення – ‘бажання президента Зеленського розвести війська на Донбасі викликало широку дискусію в українському суспільстві’ [292];

деескалація (лат. *de...* – префікс, який означає відсутність, відміну чогось + лат. *scala* – сходи) – ‘зниження рівня або інтенсивності кризи чи конфлікту; звуження масштабів, зменшення інтенсивності чогось (напр., війни)’ [261, с.34].

3. Українські префікси, що уточнюють часові й просторові координати кореня та префікси прийменникового походження— *до-, перед-, над-, під-, по-, пере-, при-, об-, о-, після-* :

доблёрівський ← **до Блёр(а)** р/р, ‘ознака того, хто/що було до Е. Блера (колишній англійський прем’єр-міністр)’ [259];

надпрезидент ← **президент**, ‘більше, ніж президент, надзвичайний президент’ [259].

Серед англійських префіксів можна виокремити:

1. Префікси зі значенням заперечення англ. *un-, in- (il / ir / im), de-, non-a-*:

англ. *nonfrontational* – ‘avoiding conflict or confrontation’ [287];

англ. *unconform* – ‘to not act in the usual or expected way. The word “unconform” means to not conform, or rather to actively not conform’ [300];

англ. *de-elect* – ‘v. to recall or otherwise remove from office an elected official’ [303].

2. Префікси англ. *dis- re-*, що надають кореневі значення повторної чи зворотної дії:

англ. *recombulate* – ‘to recover from a state of confusion or disorganization’ [303].

3. Префікси, що уточнюють часові й просторові координати кореня (англ. *for-, pre-, post-, super-*), та префікси прийменникового походження англ. *under-, after-, in-, over-, by-, out-*:

англ. *post-factual democracy* – ‘n. a democracy in which ignorance and irrationality hold sway over facts and reason’ [303];

англ. *post-truth* – ‘belonging to a time in which facts matter less than beliefs and emotions’ [277];

англ. *prebituary* – ‘n. an obituary composed or published prior to a person’s death; a prediction of failure, particularly of a political candidate’ [303];

англ. *over-voting* – ‘*n. selecting more than one candidate on an election ballot*’ [303].

За результатами дослідження С. Єнікевої продуктивними префіксами творення неологізмів є: англ. *anti-, de-, des-, non-, post-, pre-, ne-, sub-, super-, pro-, hyper-, post-, mini-, maxi-, eco-, mega-*, а також вербокреативні префікси: англ. *bio-, cyber-, Euro-, info-, near-, once-, petro-, tele-, techno-, giga-, nano-, ne-* [63, с. 20].

Відповідно до праць Г. Кенона [223], афіксальні одиниці становлять 24 % від усіх новостворених слів та є другим продуктивним способом словотворення після словоскладання в англійській мові. Аналізуючи афіксацію, дослідники зазначають, що серед давніх суфіксів іменників особливу продуктивність має суфікс англ. *-ization*.

Суфіксальний спосіб творення в основному реалізований на основі питомої української лексики з відповідними словотвірними елементами, наприклад, для позначення особи, продуктивними суфіксами в українській мові є: *-ар-; -ір / -ур / -ер- / ор-; -тель-; -ик / -ник-; -ій-; -ун-; -ець-; -ач-; -іст-; -ант / ент-; -ака-; -ан-; -нь-*:

укр. *регіоналовець, майданівець, автомайданівець* [259].

В англійській мові для позначення особи продуктивним є такі суфікси англ. *-er; -ar / or; -ist; -ee-; -ess-; -an / -ian-; -ette- (fern)-, -ite-*:

англ. *brexiter/brexiteer* – ‘*one who favours Brexit (the United Kingdom leaving the European Union)*’ [287];

англ. *birther* – ‘*a person who is under the belief that President Barack Obama was not born in the United States and thus is ineligible to hold office. Given the name “birther” because of many group leaders*’ [300].

За результатами дослідження С. Єнікевої високу активність виявляли афіксоїди англ. *-fest, -phile, -phobe, -phobia* (*cyberphobia, europhile, homophobia, sponsorfest*). Серед найбільш продуктивних суфіксів виокремлюють: англ. *-ability, -able, -ac, -acy, -ance, -ant, -ative, -ed, -ee, -er /*

or, -ing, -ion, -ional, -ish, -ism, -ist, -ization, -ify, -ize, -nik тощо. Позначається висока вербокреативна активність і нових суфіксів: англ. *-athon, -gate, -friendly, -a / oholic, -abuse, -crat, -cracy, -erati, -free, -led, -nomics, -preneur, -savvy, -speak, -something, -style, -tainment, -watcher, -wise, -mania, -phile* [63, с. 19].

Як зауважує С. Кобзар, до традиційних суфіксів чи комбінацій суфіксів, що використовують для утворення нових слів, належать: англ. *-able, -ac, -aceous, -age, -aire, -ate, -ation, -cide, -dom, -ectomy, -ed, -ee, -eer, -eering*. Надзвичайно продуктивні суфікси – англ. *-er, -(e)ry, -ese, -esque, -ette, -eur, -euse, -ey, -fication, -fy, -graphy, -ian, -iatrics, -ic, -ical, -ics* [96]. Емпіричний матеріал нашого дослідження також підтверджує продуктивність деяких з цих суфіксів для утворення політичних неологізмів, зокрема:

англ. *Trumpian* is ‘an adjective form for President Donald Trump. The term is especially used by critics to characterize his language, conduct, and policies’ [282].

Серед суфіксів, за допомогою яких утворені іменники, варто назвати: англ. *-ie* чи *-y, -in, -ing, -ion, -ish*. Популярність здобули суфікс англ. *-ism* (із псевдоіспанським варіантом *-ismo*), *-ist, -ite, -ity, -wise* та інші. Суфікс, що утворює прикметники, англ. *-y* [96, с. 15]. Неологізми політичної сфери також утворені за допомогою зазначених суфіксів:

англ. *Trumpism* – ‘the policies and political ideas of the US president Donald Trump; a comment made by the US president Donald Trump, or a word or expression often used by him’ [278].

Зазвичай, суфікси класифікують залежно від того, яку частину мови вони утворюють [27, с. 42–43].

Суфікси прикметників в англійській мові досить різноманітні (англ. *-able / ible-, -all-, -ic-, -ical-, -ant / ent-, -ate / -ete-, -ed / d-, -ful-, -ish-, -ive-, -less-, -like-, -ly-, -ous-, -some-, -y-*) [27, с. 47–48].

За спостереженнями Л. Верби, дієслівні суфікси в англійській мові становлять нечисленну групу. Дослідниця пояснює це тим, що з розвитком мови та редукцією закінчень традиційні індоєвропейські суфікси для творення дієслів нівелювалися, натомість виник дуже продуктивний безафіксальний спосіб творення дієслів – нульова деривація, або конверсія. Варті уваги продуктивні, хоч і позначені певним стилістичним елементом книжності, афікси: англ. *-ize-*; *-fy-*. В українській мові дієслова утворені за допомогою суфіксів укр. *-(ув)ати / -ити* [27, с. 47–48].

2. Словоскладання – один із продуктивних способів поповнення словникового складу мови. У лінгвістичній літературі запропоновано багато визначень складного слова, що відображають різне розуміння природи цього явища. Дослідники диференціюють різні критерії виокремлення складних і складнопохідних одиниць у мові [89; 199]. Основним критерієм визнана наявність кількох основ та їхня цільнооформленість, яка означає, що конкретний предмет чи явище розуміють як щось ціле, навіть якщо помітна складність його будови або зафіксовані окремі ознаки [212].

У процесі утворення складного слова лексичні значення двох компонентів зливаються й утворюють нову семантичну одиницю з новим значенням, яке домінує над індивідуальним значенням основ і характеризується додатковим семантичним компонентом, якого немає в жодній з основ [20, с. 138], зокрема:

англ. *Trumpcare* is ‘the name applied to various healthcare plans proposed by President Donald Trump or by Republicans during his presidency’ [282].

укр. *монобільшість* — ‘цього року вперше в історії українського парламентаризму більшість у Верховній Раді була сформована однією партією’ [289].

Словоскладання – об’єднання двох або трьох основ, що функціують як одне ціле. Сполучуваність і комбінація частин слова залежать від семантичних, графічних, морфологічних, фонетичних чинників або від їх

поєднання. Словоскладання в сучасній англійській мові може відбуватися внаслідок дії двох різних процесів:

- 1) лексикалізація словосполучення зі зміною порядку розташування його компонентів, а також їх деформація й морфологізація;
- 2) інтеграція словосполучення до складного слова зі збереженням лінійного розташування компонентів [90, с. 62].

Найбільш уживаними моделями творення морфологічних складних неологізмів є такі сполучення: 1) N+ N; 2) A+N; 3) N+ A. Детальний опис структурних моделей представлено у розділі 2.

Аналітизм англійської мови створює необхідні умови для стягнення лексем у єдині складні, але цільні слова [71, с. 93]. Складним словом називають об'єднання двох або рідше трьох основ, що функціують як одне ціле:

англ. *Mitthead* – ‘*an individual who constantly changes his political positions to suit his audience and objectives*’ [276];

англ. *Moon-basing* – ‘*the act of a candidate or surrogate offhandedly proposing a policy so outrageous that it significantly harms the candidate’s electability*’ [276].

В українській мові словоскладання як спосіб творення політичних неологізмів є менш продуктивним у порівняння з англійською мовою:

майданознавець – ‘*знавець Майдан(у)*’ [259].

Цільність його частин може залежати від семантичних, графічних, морфологічних, фонетичних чинників або від їх поєднання [12, с. 150]. За способом утворення складні слова поділяють на кілька груп [27, с. 65–66]:

а) слова, утворені простим додаванням (юкстапозицією) коренів; наприклад, українські: *майжероман*, *літполітпроцес*; англійські: *crowdsourcing*;

б) слова, утворені складанням коренів чи основ за допомогою з'єднувального голосного (інтерфіксом); наприклад, українські: *громадянотворення, виборомат*.

Складні слова як в англійській, так і в українській мовах найчастіше утворюються на базі іменників та прикметників. Вони можуть брати участь у подальшому словотворі, тобто в суфіксальній чи в префіксальній деривації, у конверсії або в семантичному переосмисленні (*наприклад, саморозпуститися – від іменника саморозпуск*).

3. Телескопія. Телескопія полягає в зрощенні фрагментів лексичних одиниць або однієї лексичної одиниці з фрагментом другої [197, с. 24]. В англійській мові цей спосіб є продуктивним способом творення нових слів, як і словоскладання:

англ. *libtard* (*noun; blending and clipping*) – ‘*a person who is so liberal minded politically to the extent that it impairs them from having an objectively political viewpoint on any subject*’ [300].

Лексема утворена на основі скорочення слів англ. *liberal* та *retard*. Останній корінь зазнав семантичної зміни та, базуючись на метонімічному переносі, означає ‘*stubborn*’ в контексті ‘*libtard*’. Лексема має негативну конотацію, консерватори використовують її по відношенню до лібералів.

В англійській мові політичний неологізм англ. *guesstimate* є зрощенням двох основ ‘*guess*’ та ‘*estimate*’ та має значення: ‘*a rough estimate without any claim of accuracy*’ [300].

В українській мові цей спосіб словотвору є менш продуктивним: *гейткіпінг* (англ. *gatekeeping*) – процес фільтрування інформації для поширення публікації через Інтернет або інші види комунікації [273].

Згідно з міркуваннями О. Селіванової, телескопія – особливий тип компресивного словоскладання через поєднання двох слів, що перебувають у сурядному зв’язку початкової частини першого слова й кінцевого другого. Належність телескопічного словотвору до певного способу словотворення є

дискусійною проблемою, оскільки, з одного боку, телескопізми побудовані на скороченні слів до рівня складів або складів і звуків; з іншого – телескопічний словотвір, на відміну від аббревіації, ґрунтований не на сполуках, а на складанні слів, поєднаних сурядним зв'язком [265, с. 541].

У дисертації *телескопія* потрактована як спосіб словотвору, що передбачає злиття двох або більше наявних у мові слів з обов'язковим усіченням принаймні одного з них і / або накладанням їх у місці з'єднання [85, с. 200; 129, с. 89]. Основною особливістю телескопійної деривації є те, що якнайменше один із її компонентів представлений не цілою, а усіченою основою, її фрагментом. Телескопійні інновації утворені внаслідок не механічного скорочення вихідних слів, а семантично-мотивованого їх стягнення. Процес утворення телескопних одиниць обов'язково передбачає два послідовні етапи за умови двох виокремлених елементів: перший етап – усічення однієї або двох основ; другий – складання усічених основ [211].

Усічені основи можуть поєднуватись за допомогою з'єднувального елемента або без нього:

англ. *complisult* – ‘a backhanded compliment (*compliment* + *insult*)’ [303];

Brexperts – ‘*Brexit Experts*’ [286].

Clintipathy – ‘*Clinton antipathy (of Hillary now, formerly Bill)*’ [286].

Trumption – ‘*Trump-Gumption. Baseless self-belief*’ [286].

укр. *глокалізація* усічено від слів *глобальний* та *локальний*. Цей неологізм визначається як ‘синергетична взаємодія та взаємовплив глобальних, регіональних і локальних структурних рівнів політики’ [261];

інфотейнмент (англ. *information* – інформація + англ. *entertainment* – розвага) – ‘спосіб подачі та різновид медійних матеріалів, у яких поряд із новинами пропонуються розважальні сюжети; інформаційно-розважальні передачі часто з мінімальною новинарно-інформаційною цінністю, основне завдання яких – за рахунок емоцій утримувати увагу глядачів’ [261, с. 123-124].

Одним із частоних компонентів англійських телеском є власна назва англ. *Obama*:

англ. *Obama-con (Obamacon)* – (усічення and зрощення); ‘*noun, a neo-conservative supporter of Barack Obama*’ [300].

У зазначеному прикладі друга частина слова від англ. ‘*neo-conservative*’, тобто телескопа утворена імені ‘*Obama*’ та ‘*con*’.

Ще один приклад англ. *Obamania* (noun; blending) – ‘*the intense excitement over Barack Obama winning the 2008 Presidential election*’ [300].

Телескопа утворена від імені англ. ‘*Obama*’ та ‘*mania*’, спільною частиною цих слів є ‘*ma*’, попереднє слово закінчується ним і наступне починається. ‘*Mania*’ вживане у словниковому значенні: ‘*an excessively intense enthusiasm, interest, or desire; a craze*’ [298].

4. Скорочення (усічення, ініціальні скорочення) – це процес зменшення кількості фонем і / або морфем у наявних словах або в словосполученнях без зміни їхнього лексико-граматичного значення. Унаслідок скорочення з’являється нова номінативна одиниця чи варіант вихідної одиниці. Зокрема, в українській мові прикладом скорочення, утвореного шляхом зменшення кількості морфем, є прізвища чинного президента Володимира Зеленського – *Зе*.

Тенденція до стислості висловлювання властива всім рівням мови. Процес творення скорочень у сучасній англійській мові як один із видів мовної економії підтверджує думку стосовно того, що максимальний рівень компресії певної інформації найвиразніше відображений саме на лексичному рівні мовної системи [20, с. 161],

Скорочення належить до морфологічного типу словотвору, за якого деяка частина звукового складу вихідного слова опускається [4, с. 79]. В англійській мові, питомі слова якої переважно одно- або двоскладові, особливо частого скорочення зазнають багатоскладові слова-запозичення, при цьому випадати може будь-яка частина слова. Найпродуктивнішим

випадком скорочення слова є збереження початкового складу слова за опущення кінцевих. Такий тип скорочення називають апокопою. Іншими типами скорочень є афереза, проте вона не входить до словника й не реєстрована в лексикографічних працях. В англійській мові простежуване й одночасне опущення кінцевого та початкового елементів.

Такі утворення набувають усіх ознак самостійного слова й можуть брати участь у подальшому словотворі – утворювати префіксальні та суфіксальні похідні, унаслідок конверсії переходити до іншої частини мови тощо.

У науковій літературі обґрунтовано чималу кількість класифікацій скорочень [19; 34]. Зокрема, Х. Фельбер, аналізуючи види скорочень, насамперед розподіляє скорочені слова за принципом лексикалізованості на графічні (abbreviation), ініціальні скорочення (initialisms) та акроніми, або складноскорочені слова (acronyms). При цьому ініціальні скорочення натомість диференційовані на усічення (clippings) і зрощення (blends) [226]. У контексті дослідження імпонує класифікація В. Заботкіної, де в межах скорочення виокремлено чотири види: аббревіатури, акроніми, усічення, злиття (телескопія) [74].

Найпростіша форма скорочення – це усічення словосполучення на межі його основних частин. Як зазначають Д. Квеселевич, В. Сасіна, існують два види скорочень: усічення (contraction, clipping) та аббревіація (initial shortening) [90].

Усічення традиційно витлумачують як втрату лексемою фрагмента форми, представленого звуком, морфемою або фракто-лексемою [8, с. 183; 15, с. 192]. Найпростішою формою скорочення є **усічення** словосполучення на межі його основних частин. Цей спосіб творення лексичних інновацій потрактований як «процес зменшення кількості фонем чи морфем у словах без зміни їхнього лексико-граматичного значення, унаслідок чого з'являється нова номінативна одиниця чи варіант вихідної одиниці» [20, с. 161].

Усічення поділяють на а) внутрішнє усічення, за якого слова та словосполучення втрачають не весь основний компонент початкової форми, а тільки його частину; б) морфемотвірне усічення.

Відповідно до праць Л. Верби, для української мови ці два типи скорочених слів не є продуктивними, апокопу використовують у складноскорочених словах. Переважна кількість таких утворень – це апокопа прикметника з нескороченим іменником. Певні прикметники виявляють високу активність у словотворенні: укр. *спец-*, *держ-*, *нац-*, *пром-*, *проф-*, *інформ-* та ін. [27].

Варто зазначити, що аббревіація – теж продуктивний словотворчий процес, який активно функціює в назвах партій, міжнародних організацій та ін. [27, с. 55].

Ініціальну аббревіацію (від лат. *abbrevio* ‘скорочую’, *brevis* ‘короткий’) витлумачують як спосіб словотвору, що передбачає скорочення компонентів складного слова або словосполучення до рівня звуків чи літер [267, с. 8; 274, с. 7].

Абревіатура постає внаслідок творення одиниць вторинної номінації, вона пов’язана зі зміною структури вихідного найменування, призводить до появи нового структурного варіанта вихідної одиниці номінації. За способами утворення аббревіації поділяють на прості, складні й ініціальні. Складні аббревіатури (складноскорочені слова) утворені за допомогою аббревіації та словоскладання (англ. *grats (congratulations)*). Скорочення, що складаються з початкових букв слів й основ або лише з початкових букв слів, називають ініціальними аббревіатурами (англ. *FoMo (fear of missing out)*, *LDR (long-distance relationship)*).

Існують і змішані типи таких слів, коли частина елементів представлена початковою буквою, а інші елементи цифрами, наприклад, англ. *C2G* (‘*громадяни – уряд*’) (англ. *citizens* – громадяни, англ. *government* –

уряд) – ‘сектор взаємодії між громадянами та органами влади в електронному уряді’ [273, с. 319-320].

Вартий уваги той факт, що останнім часом швидкі темпи розвитку суспільства суттєво збільшили кількість скорочень із першим компонентом складного слова, представленого початковою буквою, зокрема, англ. B-WORD (business): *b-blog*; G-WORD (globe): *glocal*; L-WORD (love, liberal, life, law, learner): *l-fields*; M-WORD (mobile): *m-commerce*, *m-payment*, *m-voting*, *m-government*.

4. Конверсія – морфолого-синтаксичний спосіб словотворення, за якого нові слова виникають без зміни основної форми. Нове слово, яке виникло внаслідок конверсії, входить до нової парадигми, при цьому виконує іншу синтаксичну функцію, а також набуває нового лексико-граматичного значення.

У сучасній лінгвістичній думці конверсія потрактована неоднозначно. А. Смирницький [178] називає конверсію морфологічним способом формування слів, натомість А. Марчанд [237] витлумачує конверсію як морфолого-синтаксичне словотворення, оскільки змін зазнає не тільки парадигма слова, але й синтаксична функція слова. В українській мові близькими до конверсії є випадки субстантивації.

Конверсія – процес формування нових слів засобами переміщення їх з одного морфологічного класу до іншого без будь-яких змін, це безафіксальний спосіб творення слів. Конверсія суттєвою мірою являє собою семантичний спосіб словотвору, оскільки у зв’язку з переміщенням вихідного слова до іншої лексико-семантичної категорії змінюється значення вихідного слова внаслідок переосмислення, метафоричного переносу. У зв’язку з актом перенесення однієї частини мови до іншої виникає елемент порівняння [81, с. 94]. Найпоширеніші моделі утворення неологізмів за допомогою конверсії такі: N – V (імен. англ. *gangster* (гангстер, бандит) →

дієсл. *gangster*); Adj – N; N – Adj; V – N; Adj – V [27, с. 38–40]. Для української мови цей тип словотворення є непродуктивним.

Отже, до морфологічних неологізмів належать лексичні інновації, утворені афіксальним способом, словоскладанням, телескопією, аббревіатурою, усіченням та конверсією (тільки в англійській мові).

5. Неморфологічні способи (семантична деривація). Поповнення сучасного словника відбувається також через семантичну деривацію. Її сутність полягає в тому, що за допомогою наявних у мові слів нові поняття й реалії отримують певне вираження. Зокрема, *турборежим* — термін, яким характеризують перші місяці роботи Верховної Ради України IX скликання [292]. Іншими прикладами цього типу словотворення в українській мові є *колоради та укropи, ватники*; англ. *optics* – ‘*the way a situation appears to the general public and the possible effects of this, for example the good or bad optics of a political measure*’ [287].

Концепція семантичного способу обґрунтована в працях В. Виноградова [31, с. 44]: «Крім морфологічних і синтаксичних способів словотворення варто розрізняти також способи семантичні, що виявляються в переосмисленні первинних слів, у формуванні омонімів через розклад одного слова на два».

На думку Л. Булаховського, розвиток словника внаслідок поширення переносного вживання слів простежуваний у всіх літературних мовах: перенесення наявних слів на нові поняття є одним із найпоширеніших способів номінації [23].

Типи семантичних змін можуть відбуватись з різних причин, серед них [236, с. 71]:

- 1) логічний принцип (розширення та звуження);
- 2) аксіологічний принцип (погіршення (деградація) та покращення значення (елевація));
- 3) причини (зовнішні та внутрішні) зміни значення;

4) ступінь зміни значення (його розвиток від okazіонального до узуального);

5) повнота зміни значення [236, с. 71].

Крім зазначених типів семантичних змін В. Левицький [132, с. 328] називає також метафору, метонімію, евфемізми. Більшу частину політичних неологізмів утворено шляхом семантичної деривації на основі загальноновживаної лексики.

Таким чином, основними способами творення політичних неологізмів є 1) афіксація; 2) словоскладання; 3) телескопія 4) скорочення (усічення, ініціальні скорочення); 5) конверсія (в англійській мові); 6) неморфологічні способи (семантична деривація). Продуктивність та детальний опис кожного з цих способів, спільні та відмінні риси представлено у другому та третьому розділах роботи.

1.3.2 Запозичення. Мовні контакти завжди вважали впливовим зовнішнім чинником розвитку мов [206, с. 4-6], що позначається, зокрема, на лексичному рівні мови. Запозичення як процес поповнення словникового складу мови є одним із найпродуктивніших способів його збагачення. Запозичене слово набуває одного або кількох значень семантично близьких до нього лексем, що раніше існували в мові.

На думку О. Стишова, «інтенсивний приплив і функціонування, а також порівняно швидке засвоєння неологізмів – іншомовних входжень – зумовлені загальними процесами європеїзації та інтернаціоналізації лексичного складу сучасних мов» [188, с. 22]. Сучасний мовний простір формується під тиском англійської мови, яка тяжіє до перетворення в глобальну мову міжнародного спілкування та має офіційний статус у більш як 50 державах [145, с. 28].

Про необхідність всебічного та ретельного опису запозичувального потенціалу наголошує Т. Космеда у своїх дослідженнях [106]. У дослідженні

А. Дочу розглянуто вплив мовних контактів і запозичень на формування тематичних груп лексики [58].

За спостереженнями О. Стишова, засвоєння в українській мові деяких запозичень спричинене їхньою компактністю, здатністю заступати громіздкі словосполучення чи описові звороти [188; 189]. Напрями поповнення української та англійської мов іноземними запозиченнями, спричинені змінами в суспільно-політичній термінології.

В українській мові представлені політичні запозичення переважно з таких мов:

- англійська. Слід зазначити, що запозичення з англійської складають приблизно 70% усіх від загальної кількості досліджуваних одиниць:

імпічмент (англ. *impeachment*) – ‘процедура притягнення до суду парламенту вищих посадових осіб держави, результатом якого може бути дострокове припинення повноважень посадовця і усунення його з посади’ [268];

імплементація (англ. *implementation* — виконання) – ‘фактична реалізація міжнародних зобов'язань на внутрішньодержавному рівні, а також конкретний спосіб включення міжнародно-правових норм у національну правову систему’ [268];

лобіст (англ. *lobbyist* від *lobby* — передпокій, приймальня) – ‘особа, яка здійснюється або організовує тиск на законодавців з метою прийняття або відхилення тих чи інших законодавчих актів в інтересах певних осіб або їх груп’ [268];

рейганоміка (англ. *reaganomics* від *вл.*) – ‘економічна політика уряду президента США Рональда Рейгана, який у 1980-х роках, спираючись на економічні концепції неоконсерватизму та неолібералізму, у короткі строки домогся виходу країни з кризи і суттєвого зростання економічних показників’ [268];

спойлер (від англ. *to spoil* — псувати, отруювати) (в одному із значень) — ‘кандидат на виборах, який не має шансів перемогти, але відтягує на себе частину голосів за іншого кандидата з подібною програмою, підвищуючи тим самим шанси на перемогу кандидата з протилежною позицією по головних питаннях’ [268];

- латинська:

легітимність (від лат. *legitimus* — правомірний) — ‘політико-правове поняття, яке означає визнання великою групою людей владних інститутів держави’ [268];

- грецька:

ноократія (від гр. *νοῦς* — розум і *κράτος* — влада) — ‘політичний устрій суспільства, за якого влада належить інтелектуальній еліті з раціональним мисленням, здатній приймати зважені рішення на основі організації інтелектуального управління суспільством’ [268];

- арабська:

джамахірія (араб. *دعوي* — народовладдя) — ‘форма суспільного і державного управління, за якої влада в країні здійснюється без участі політичних партій на основі передачі повноважень у прийнятті рішень низовим територіальним громадам (комунам), які формують виконавчі органи знизу вверх’ [268];

- французька:

лібералізм (фр. *libéralisme* від лат. *liberalis* — вільний) (в одному із значень) — ‘ідеологічна та громадсько-політична течія, яка проголошує права і свободи кожної окремої людини найвищою цінністю і визначає їх правовою основою суспільного і економічного порядку’ [268];

альянс політичний (фр. *alliance* — союз) — ‘об’єднання двох чи політ. організацій на основі формальних/неформальних договірних відносин задля досягнення спільної мети протягом певного проміжку часу’ [268];

бомонд політичний (фр. beau monde – вищий світ, вишукане товариство) – ‘позначення причетності до «вищих кіл» політикуму’ [261].

У мові виокремлюються адаптовані та неадаптовані запозичення, вкраплення, які вводять до складу лексикону нові слова і форманти [88, с.4], або такі слова, що створені за іншомовним зразком та неасимільовані в мові, також називають варваризмами [111, с.63]. Серед політичних неологізмів української мови також є такі одиниці:

джеррімендеринг (англ. gerrymandering) – ‘довільна демаркація виборчих округів із метою штучної зміни в них співвідношення політ. сил і, як наслідок, в цілому на всій території проведення виборів. Це особлива технологія маніпулювання, яка дозволяє сконцентрувати прихильників певної політичної сили в одному або кількох округах і отримати перевагу в інших, створюючи округ із нерівною кількістю виборців та химерною територіальною формою, порушує рівність виборчих прав громадян (рівна кількість депутатів від рівної кількості виборців’ [261].

Емпіричний матеріал дослідження дозволив визначити джерела запозичень в **англійській мові**, серед яких неадаптовані (варваризми). Англійська неологічна політична лексика збагачується одиницями таких мов:

- російської: англ. *kompromat* (noun, Russian) – ‘*compromising and incriminating material that is sometimes forged or fabricated, used to sabotage or discredit a political opponent or public figure*’ [282];

- іспанської: англ. *filibuster* (from the Spanish filibustero, which means, literally, freebooter (a freebooter is a kind of a pirate or plunderer) – ‘*the use of extreme dilatory tactics (as speaking merely to consume time) by an individual or group in an attempt to delay or prevent action by the majority in a legislative or deliberative assembly*’ [282];

- німецької: англ. *Antifa* is ‘*a left-wing political movement, made up of various autonomous groups, that opposes fascism and other right-wing ideologies, often through militant protest tactics*’ [282];

- грецької: англ. *Kleptocracy* – ‘a word to describe an extremely corrupt government’ [283];

- французької: англ. *Coup d'etat* – ‘sudden, often violent, change of government when a group, such as the military, takes control’ [287].

Запозичення *coup d'etat* є варваризмом, що не зазнало адаптації щодо норм англійської мови. Іншими такими прикладами є англ. *enfrentamientos* у значенні ‘confrontation’ or ‘clash’ [285], англ. *prodazhnost*’ [285]; англ. *shibal biyong* (a compound noun combining a swearword for frustration with ‘expense’) [285] для позначення розчарування внаслідок зростання вартості життя.

За даними інших дослідників тенденція до збільшення словникового складу помітна в англійській мові, де численна група запозичень із французької здебільшого зберегла своє лексичне значення. Зокрема, лексичну одиницю французького походження англ. *gaffe*, що має значення ‘помилка, неправильний крок’, часто використовують поряд із синонімічним висловом того самого походження *faux pas*. Запозичення французької лексеми *brouhaha* ужито в значенні ‘безлад, галас’ [156].

Варто наголосити на тому, що кількість запозичень-неологізмів швидко зростає, постійно збагачуючи сфери людської діяльності. Різноманітність і складність не тільки матеріального світу, а й типів культур та цінностей впливають на специфіку словникового складу й особливості його розвитку. Культура як інтегративний образ життєдіяльності людей нерозривно пов’язана з мовою, у формах якої закріплені наслідки та результати суспільно-історичного досвіду. Зауважимо, що вагомий вплив на розвиток словникового складу сучасної англійської мови мають субкультури американського суспільства. У разі запозичення лексична одиниця входить до іншої мовної системи, а за умови використання лексична одиниця лише функціює в контекстах іншої мови [70, с. 11].

Зовнішні запозичення поповнюють лексичний склад української та англійської мов для позначення предметів, явищ навколишньої дійсності, що

відносяться до різних сфер, у тому числі до суспільно-політичної. Слід зазначити, що лексичний склад української мови активніше поповнюється запозиченнями з англійської, ніж англійська слов'янськими, хоча вони також мають місце (наприклад, *Maidan*, *kompromat*).

Отже, внаслідок аналізу основних джерел творення неологізмів загалом та політичних зокрема, виокремлено такі способи, як адаптація запозичень, деривація, семантичне переосмислення лексичних інновацій (метафоризація й метонімізація). Дериваційні процеси містять як власний словотвірний матеріал, так і запозичений. Запозичення – одне із джерел творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах. Варто зазначити, що запозичення асимілюються в українській мові через набуття української граматичної парадигми. Зміни в суспільно-політичній термінології активізували процеси поповнення англійської та української мов лексичними інноваціями. Крім запозичень, найпотужнішим джерелом поповнення лексичного складу мови слугує деривація.

1.4 Тематична група як репрезентант політичної неології

Системність завжди пов'язана з певною формою організованості, що є властивістю об'єкта як єдиного цілого й виражена в ієрархічності його побудови, тобто в наявності кількох послідовно підпорядкованих рівнів організації, а також системи особливих зовнішніх і внутрішніх зв'язків [245, с. 371]. У проєкції на дисертаційний пошук зауважимо, що системність – це сукупність лексичних одиниць, для яких характерні певні внутрішні й системні відношення. У цьому контексті погоджуємося з В. Русанівським, який під системою розуміє сукупність взаємопов'язаних і взаємозумовлених елементів, що формують більш складну єдність, наповнену частинами таких елементів [160].

Тематичні групи – це «слова різних частин мови, об'єднані спільним відрізком дійсності» [133, с. 129]. Відображаючи відрізки дійсності, слова стають пов'язаними між собою як взаємозалежні та відображувані ними явища дійсності. Завдяки цим позамовним зв'язкам лексеми об'єднуються в тематичні групи. Будь-які тематичні групи охоплюють слова «не на основі протиставлення одне одному за певною ознакою, а на основі спільної родової ознаки» [218, с. 178].

Тематична група постає внаслідок об'єднання значень слова, в основі чого – подальше членування спільного поняття, яке входить до змісту категорії пізнання [182]. Слова об'єднуються в тематичні групи за наявності зв'язку між об'єктами дійсності. Семантика лексичних одиниць впливає на характер їхніх відношень.

Доцільність звернення до тематичної організації політичних неологізмів української та англійської мов зумовлена необхідністю впорядкування й систематизації фактичного лексичного матеріалу.

На основі українськомовних та англійськомовних лексикографічних джерел варто виокремлювати номінації на позначення різних явищ, подій суспільно-політичного життя країни. Зокрема, диференційовано такі номінації:

1) номінації на позначення регулятивних принципів, постанов, політики:

укр. *Євроконституційний* ← *євроконститу́ці[й(а)]* *ý/у* – ‘ознака, пов'язана з *Євроконституцією*’ [259];

англ. *Eurobabble*, ‘the jargon of European Community documents and regulations’ [293];

2) номінації на позначення політичних партій, об'єднань, угруповань:

укр. *Відрó* ← *Відрó-дженн(я)* – ‘орозмовлення назви «Відродження» (українська політична партія)’ [259];

англ. *Inkatha* – ‘a Black political organization in South Africa, originally formed as a cultural organization in 1928 and revived as a Black liberation movement in 1975 under the Zulu Chief Mangosuthu Gatsha Buthelezi’ [295];

3) назви людей за характером і способами їхньої політичної діяльності, партійною прихильністю / неприхильністю:

укр. *Бепепешний* ← *БеПеПé* – ‘ознака за належністю до БеПеПе (Блок Петра Порошенка – український політичний блок)’ [259];

укр. *Корбініст* ← *Кóрбін ó/о н/н* – ‘особа-прихильник чи послідовник Д. Корбіна (англійський політик)’ [259];

англ. *Neoscon*, ‘a person with modern, conservative views (I vote against all neocons)’ [clipping, formed from ‘neo’ + ‘conservative’] [300];

4) номінації на позначення виборчого процесу:

укр. *Цукрón* ← [*цúкор* + *УКРОП*] – ‘поєднання цукру й «УКРОПу» (українська партія) (ідеться про підкуп виборців цукром)’ [259];

укр. *Гречкосійство* ← *гречкосій* – ‘суспільне явище, пов’язане з гречкосіями (депутати, які підкупувають виборців гречкою)’ [259].

англ. *caucus* – ‘in some states of the U.S.: a process of selecting delegates to vote for a candidate to be a political party’s nominee that is open to all registered’ [297];

англ. *battlebus* – ‘a bus used as a mobile centre of operations by a politician during an election campaign’ [295];

англ. *anti-suffragism* – ‘opposition to the extension of the right to vote in political elections to women; the political movement dedicated to this’ [297];

англ. *suffraged* – ‘those citizens of a country who have a legal right to vote in political elections’ [297];

англ. *deselect* – ‘of a local constituency party in the UK: to reject (an established candidate, especially a sitting Member of Parliament) as its constituency candidate for an election. The verb has been used in this sense in British politics since the very end of the seventies, when the Labour Party’s

reselection procedure made deselection a real danger for a number of Labour MPs. The practice was particularly common during the middle years of the eighties, and the word came to be used in other contexts (such as local government) at that time' [295];

Тематичні групи українських та англійських політичних неологізмів докладно представлені в розділі 3.

1.5. Методологія та методика зіставного дослідження політичних неологізмів

Методологічним підґрунтям розвідки є *експанціоналізм, експланаторність, функціоналізм та антропоцентризм* [124, с. 207] як основні методологічні принципи сучасного мовознавства.

1.5.1 Методологічні засади зіставного дослідження неологічної лексики. Зіставний аналіз є базовим для нашої розвідки та присутній на кожному етапі дослідження, який інтегрує різні методи структурного й семантичного аналізу. Спрямованість зіставлення зумовлюється характером досліджуваних одиниць: внутрішньомовний зіставний аналіз залучається для явищ однієї мови; міжмовний зіставний аналіз – на подібні явища двох або декількох мов; лінійний зіставний аналіз – на тематичні групи, одиниці всередині мови і між мовами; векторний зіставний аналіз – на порівняння явищ однієї мови з усіма можливими відповідниками цього явища в іншій мові [187, с. 65].

Експанціоналізм як методологічний принцип сучасної лінгвістичної науки дає змогу залучити до неологічної розвідки закони логіки, що використовують під час компонентного аналізу семної структури неологізму, а також апелювати до напрацювань семасіології, яка описує місце окремої лексеми в лексичній множині, для словотвірного аналізу та здобутків

ономасіології, що вивчає семну структуру лексичної одиниці як таку, яка спрямована на виявлення співвідношення між словом і позамовною дійсністю, для зарахування неологізмів до тематичних груп.

Поєднання індуктивного й дедуктивного методів аналізу мови стає можливим завдяки принципові *експланаторності*, відповідно до якого мовне явище має бути пояснене згідно з доведеною науковою гіпотезою.

Функціоналізм як дослідницький принцип лінгвістичної науки передбачає аналіз мовної одиниці в її співвідношенні з фрагментом дійсності, що вона номінує. Звідси постає необхідність класифікації неологічної лексики за ідеографічним принципом, відповідно до сфер життя, які вона описує.

Згідно з принципом *антропоцентризму*, людина є центром світобудови, а мова – тим знаряддям, що вона використовує в процесі освоєння світу та провадження пізнавальної діяльності. Відповідно до цього неологізми витлумачують саме як реакцію на потреби людини в найменуванні нових феноменів та в більш влучній номінації явищ, що вже відомі.

Сучасне вивчення новотворів базоване на постулатах синергетичної парадигми про те, що мовна система є складною, відкритою, нелінійною, еволюційною, функціонує завдяки взаємодії своїх підсистем, маючи механізми, які регулюють її динамічний розвиток, самоорганізацію та збереження [266, с. 34].

Одним з основних у розвідці постає системний підхід до опису мовних даних, що передбачає різноманітний аналіз досліджуваного матеріалу та його внутрішніх зв'язків. До дослідження залучено індуктивно-дедуктивний метод для реферативного аналізу надбань сучасної лінгвістики в галузі студіювання неологізмів, словотвору, дериваційних процесів, політичного дискурсу, тематичних груп лексики.

Для вивчення особливостей словотворення, під яким розуміють процес побудови дериватів за зразками, схемами, моделями [211; 215], застосовано положення теорії словотвору, що представляє сукупність правил словотворення, систему способів і засобів утворення нових лексичних одиниць [124, с. 167]. До уваги взято також напрацювання в царині дериватології [148, с. 11; 98, с. 43] і дослідження процесів деривації. Поняття деривації кваліфікують як процес та результат утворення вторинної мовної одиниці, що відбувається за законами аналогії, із використанням певних засобів і механізмів, може бути виведеним із вихідної одиниці завдяки застосуванню системи правил [121, с. 64; 123, с. 88].

Отже, методологічну основу вивчення неологізмів політичної сфери становить експансіоністський, експланаторний, функціональний, антропоцентричний принципи вивчення неологізмів, а також системний підхід до опису матеріалу й теорія словотвору.

1.5.2 Етапи та методи вивчення політичних неологізмів. У дослідженні застосовано методику аналізу неологізмів, доцільність якої вмотивована метою й завданнями розвідки. Базисним слугує постулат про те, що новотвори є реакцією на зміни, які відбуваються в різноманітних сферах життя людини. Наголосимо на важливості тези про те, що динамізм політичного життя країни сприяє поповненню словникового складу мови.

Дослідження неологізмів політичної сфери ґрунтоване на цілій низці методів і прийомів, серед яких диференційовані загальнонаукові та власне лінгвістичні. Використано такі загальнонаукові методи, як *емпіричне спостереження*, що охоплює цілеспрямоване сприйняття неологічної лексики для виокремлення одиниць, які стосуються мети дослідження; *індукції*, що передбачає узагальнення результатів попереднього емпіричного спостереження; *порівняння*, сфокусованого на розрізнення спільних і відмінних рис неологічної лексики англійської й української мов; *описовий* – для відбору неологічних лексичних одиниць їхнього первинного аналізу;

узагальнення – для опису досліджуваних лексичних одиниць, відібраних із застосуванням методу *довільної вибірки*. Серед власних лінгвістичних методик було використано *зіставний, семантичний та структурний* методи, оскільки робота присвячена компаративному аналізу політичної неологічної лексики та виявленню її семантичних і структурних ізоморфних, аломорфних рис у зіставляваних мовах.

Дослідження неологічної лексики політичної сфери охоплює чотири етапи. На *першому* етапі формування джерельного корпусу політичних неологізмів, з інтернет-ресурсів і словників неологізмів відібрано одиниці для аналізу шляхом *довільної вибірки*. *Другий* етап присвячено з'ясуванню типу словотвору та дериваційних моделей. На *третьому* етапі виокремлено тематичні групи неологізмів. На *четвертому* етапі виконано порівняльний аналіз неологічної лексики політичної сфери в українській та англійській мовах. Кількісні підрахунки проведено на більшості етапах дослідження для встановлення тенденцій неологізації.

1.5.2.1 Етап формування джерельного корпусу політичних неологізмів. Перший етап полягає у відборі ілюстративного матеріалу відповідно до критеріїв роботи. Лексичні одиниці для аналізу дібрано з інтернет-ресурсів і словників нових слів.

Базу українських неологізмів сформовано на основі лінгвістичного порталу «Mova.info», розміщеного на ньому «Відкритого словника новітніх термінів» [256], який фіксує термінологічні неологізми в різноманітних сферах життя й надає їхнє тлумачення, а також словників неологізмів [254; 259; 260]. У лексикографічних працях подано лексичні одиниці, що з'явилися в українській мові протягом 2014 – 2016 років, представлено їх тлумачення та приклади застосування в пресі, висловлювання відомих діячів із зазначенням дати використання. До корпусу українських політичних неологізмів також увійшли одиниці, дібрані з інтернет-газет «Високий

замок», «День», «Дзеркало тижня», «Український тиждень» [305, 306, 307, 309].

Вибірку англійських неологізмів створено на основі кількох джерел. «*Word Spy*» [303] – сайт, створений у вигляді блогу, де розміщено інформацію про новітні слова англійської мови. Стаття про лексичну одиницю містить вказівку на частиномовну належність, дефініцію лексеми, приклади її використання в пресі із зазначенням дати публікації та обов’язково першого використання. Для деяких лексем записано спосіб словотвору й засоби творення.

«*The Rice University Neologisms Database*» [300] – онлайн-словник неологізмів, створений Університетом Райса, приватним дослідницьким закладом, що розташований у м. Х’юстон (США), надає інформацію про частиномовну належність новотвору, його тлумачення, у деяких випадках фіксує походження та спосіб словотвору. Додатково залучено інтернет-ресурси «*Urban Dictionary*» [301] та «*Yourdictionary*» [304] для семного аналізу лексичних неологізмів. Неологічні одиниці також було дібрано з інтернет-газет «*The New York Times*», «*The Financial Times*», «*The Guardian*», «*The New Yorker*», «*The Daily Beast*», «*The Washington Post*», [314, 311, 312, 313, 310, 315].

База розвідки створена на основі вище описаних джерел завдяки застосуванню методу *довільної вибірки* з використанням прийомів *спостереження, опису, узагальнення, типологізації*, з огляду на нову структуру одиниць та нових значень.

Для зарахування слова до неологізмів застосовано такі критерії:

1) відображення лексичною одиницею останніх змін у суспільно-політичному житті українськомовної та англомовної спільнот, віднесення до тематичних груп «Держава», «Політичні угруповання», «Суспільно-політичне життя»;

2) новизна мовної одиниці, що полягає в фіксації слова словниками й ресурсами неологізмів із зазначенням точного часу першого використання (кінець XX – початок XXI століття);

3) контекстуальність використання новотвору та можливість пояснення його значення під час першого вживання, якщо таке є непрозорим із погляду структури неологізму.

Процедура відбору неологізмів політичної сфери реалізована за допомогою методу *довільної вибірки*, завдяки якій із зазначених лексикографічних та інтернет-джерел відібрано лексеми, що стосуються політичного життя українськомовної й англomовної спільнот.

Більшість українських лексичних одиниць відібрано зі словників неологізмів. Наприклад, одиниця укр. *автомайданівка* позначає ‘учасницю Автомайдану’ [254, с. 8], ‘мобільного підрозділу Євромайдану національно-протестних акцій в Україні, що складався з групи самостійних колон автомобілістів’ [302]. Перше вживання зафіксовано в березні 2014 року, тому слово належить до неологізмів.

Наприклад, лексему англ. *egocasting* зафіксовано на інтернет-ресурсі «*Word Spy*», який спеціалізується на описі нової лексики. Дієприкметник зараховано до групи неологізмів політичної сфери, оскільки перше вживання датоване першим жовтня 2004 роком, коли з’явилася стаття в газеті «*The New Atlantis*» під заголовком «*The Age of Egocasting*», де авторка Крістін Розен пояснює новий феномен суспільно-політичного життя, сутність якого полягає в тому, що людина свідомо обмежує себе лише тією інформацією, яка відповідає її світобаченню та вподобанням:

‘By giving us the illusion of perfect control, these technologies risk making us incapable of ever being surprised. They encourage not the cultivation of taste, but the numbing repetition of fetish. And they contribute to what might be called «egocasting», the thoroughly personalized and extremely narrow pursuit of one’s personal taste’ [303].

У поданому прикладі лексична одиниця англ. «*egocasting*» узятa в лапки для привернення уваги читача до нового слова та супроводжувана коментарем-поясненням значення новотвору («*the thoroughly personalized and extremely narrow pursuit of one's personal taste*»). Ресурс пропонує ще два варіанти використання лексеми у 2005 та 2006 роках. Той факт, що зазначене слово дотепер не увійшло до тлумачних словників сучасної англійської мови (хоч і трапляється на ресурсах, які спеціалізуються на неологізмах, наприклад, «Urban Dictionary», «Your Dictionary»), укотре доводить його неологічний характер.

Отже, на етапі формування джерельного корпусу політичних неологізмів відібрано слова з інтернет-ресурсів і словників неологізмів, з'ясовано їхню належність до політичної лексики, перевірено критерій новизни та утворено первинний список лексичних одиниць для подальшого аналізу.

1.5.2.2. Етап виокремлення дериваційних моделей політичних неологізмів. На цьому етапі застосовано структурний підхід до вивчення неологізмів політичної сфери, що спрямований на виокремлення складників і комбінаторних можливостей морфем. Аналіз плану вираження неологічної одиниці розпочинаємо зі *словотвірного аналізу*, сутність якого полягає у виявленні механізмів творення окремого слова, ознак будови лексем та опису його місця в словотвірній підсистемі мови. У ході аналізованого етапу виокремлено словотвірні моделі, що вможлиблює дослідження зв'язків похідності, словотвірного значення, словотвірних формантів, словотвірного типу та способу словотвору [265, с. 671].

Словотвірний аналіз передбачає вивчення кількох параметрів неологізму: похідний або непохідний характер, мотивувальна база, засіб творення, спосіб творення, тип словотвірної структури [204]. Додатково залучено *морфемний* аналіз для окреслення морфологічних ознак складників новотвору, з'ясування його належності до певного лексико-граматичного

класу слів, вивчення особливостей будови політичних неологізмів (розмежування закінчення, основи, кореня та афікса).

Український неологізм *аналітикиня* має значення ‘жінка-аналітик’ [259, с. 14]. Перше вживання датоване 11 листопада 2016 року. Словотвірний аналіз лексеми засвідчує, що вона має похідний характер, мотивувальною базою слугує іменник *аналітик*, засобом творення – суфікс *-иня*, новотвір належить до відіменникового типу. Додатково з’ясовано питомий характер суфікса. Словотвірний аналіз дає змогу виокремити суфіксальну модель N + -иня.

Наступний приклад демонструє ефективність застосування словотвірного аналізу. Перше вживання лексеми англ. *democrazy* у значенні ‘*a democracy that has absurd or inequitable characteristics or in which senseless or unjust events occur*’ (демократія, що має абсурдні чи несправедливі риси або в якій відбуваються безглузді чи несправедливі події) [303] датоване 30 квітня 1989 роком: «*Democrazy: While democracy sometimes seems to be a mixed blessing, it is usually a good subject for satire – which is what Florence King does in ‘Reflections in a Jaundiced Eye’*» (St. Martin’s).

– англ. «*Noted with Pleasure*» [314], неологізм англ. *democrazy* має похідний характер, мотивувальною базою слугує іменник англ. *democracy*, засобами творення – усічення кінця слова «*democracy*» та додавання основи «*crazy*», новотвір належить до відіменникового типу. На основі словотвірного аналізу сформовано телескопійну дериваційну модель «*democracy + crazy*».

Кількісні підрахунки, проведені на цьому етапі, послугували підставою для з’ясування продуктивності способів творення нових слів та продуктивності моделей деривації (останні представлено в розділі 2).

Отже, для виокремлення дериваційних моделей залучено словотвірний і морфемний аналіз, досліджено похідний характер неологізму, його мотивувальну базу, засоби творення та словотвірний тип.

1.5.2.3 Етап тематичного групування політичних неологізмів.

Слово є двосторонньою одиницею, що поряд із планом вираження має план змісту. Наступний етап аналізу передбачає дослідження політичних неологізмів із погляду їхньої семантичної структури, виявлення того, яку сферу суспільно-політичного життя відображає новотвір, а також розподіл лексичних одиниць за тематичними групами. Словниковий склад мови є системно-структурним утворенням, незважаючи на те, що природна мова складається з десятків і сотень тисяч лексичних одиниць. З огляду на це існує можливість виокремлення лексичних множин, що актуалізують спільну значеннєву ознаку та об'єднують слова в мікросистему на цій основі [155, с. 82, 99].

Зіставний аналіз тематичних груп політичних неологізмів української та англійської мов відбувається за допомогою зіставного лінійного аналізу. Він реалізується на рівні лексичних підсистем української та англійської мов та передбачає такі етапи зіставлення:

- 1) опис складу лексичного угруповання в кожній з мов шляхом складання списку одиниць;
- 2) встановлення системних відносин політичних неологізмів у складі тематичної групи у кожній з мов (поділ на підгрупи);
- 3) опис подібностей і відмінностей розглянутих тематичних груп.

Семантичні характеристики нових слів з'ясовано в ході *семантичного* опису політичних неологізмів, що відображає будову значення окремих лексичних одиниць із спільних і відмінних частин [164, с. 87], спрямований на класифікацію та типізацію семантики неологізмів [116, с. 126], базований на системному підході до вивчення лексики. У роботі проаналізовано насамперед *словникові дефініції* лексичних одиниць, відібрані для вивчення. При цьому словникові статті вважають правилами, що регламентують відповідності між певним словом і представленням його смислу, який натомість складається з пов'язаних між собою більш елементарних смислів, у

певній стандартній формі. На підставі дефініції словникової статті, що називає семантичні компоненти лексичного значення [125, с. 85], за допомогою логічного аналізу [165, с. 84] розмежовано семи для з'ясування семантичної структури слова та зарахування його до певної тематичної групи.

Значення витлумачують як набір компонентів, що поєднані різними способами, є досить самостійними та можуть бути виокремленими з цілого [165, с. 81]. Таке розуміння дає змогу дослідити структуру значення. Цій меті слугує *компонентний аналіз*, що відіграє провідну роль в описі лексичних одиниць [11, с. 113], постає як надійний спосіб аналізу структури й системи лексичного значення, засіб моделювання ієрархічної семантичної структури слова [5, с. 198], процедура розщеплення значення на мінімальні семантичні складники [165, с. 81], сфокусований на розрізнення окремих сем, що демонструють специфічні зв'язки та відношення в межах семеми [132, с. 115], допомагає зіставити як спільні, так і відмінні компоненти значень слів. Виокремлення ядерних елементів семантичної структури слів, архісем [Гак 1978, с. 81] або інтегральних сем [165, с. 82–83] становить підґрунтя для їх об'єднання в межах тематичної групи, яку розуміють як предметно-логічну категорію, що відображає устрій картини світу та її окремих фрагментів, формується в мові щодо дійсності й об'єднує слова за сферою життя або за конкретною екстралінгвальною ознакою.

Під час компонентного аналізу виокремлено семи – розрізнявальні ознаки, елементарні одиниці, що утворюють ієрархічну структуру [5, с. 198], де протиставлена інтегральна сема або архісема як ядерний елемент семної структури, що дає змогу об'єднати слова в певну тематичну групу або в лексико-семантичне поле [165, с. 82–83], та диференційні семи, що вможливлують розрізнення окремих слів.

Тематичні групи сформовано на основі аналізу словникових статей до лексем укр. *політика*, англ. *politics*, що представлені в тлумачних словниках української та англійської мов.

Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає лексему укр. *політика* в першому значення як *‘Загальний напрямок, характер діяльності держави, певного класу або політичної партії // з означ. Напрямок діяльності держави або політичної партії у тій чи іншій галузі у певний період. // Події та питання внутрішньодержавного і міжнародного суспільного життя’* [252, с. 1035].

Тлумачний словник української мови за редакцією Білодіда визначає одиницю *політика* як *‘загальний напрям, характер діяльності держави, певного класу або політичної партії; напрям діяльності держави або політичної партії в тій чи в тій галузі в певний період; події й питання внутрішньодержавного та міжнародного суспільного життя’* [270, с. 80]. Виокремлення в значенні лексеми *політика* сем ‘державна діяльність’, ‘діяльність політичної партії’, ‘внутрішньодержавне та міжнародне суспільне життя’ уможлиблює формування трьох тематичних груп неологічної політичної лексики: «*Держава*», що охоплює слова, які описують державне управління види державної політики, діяльність органів влади та осіб, які є членами цих органів; «*Політичні угруповання*», що складається з лексичних одиниць, які характеризують діяльність політичних партій, груп та їхніх членів; «*Суспільно-політичне життя*», що охоплює лексеми, за допомогою яких описують діяльність громадських організацій та окремих осіб.

Словник англійської мови Merriam-Webster надає п’ять дефініцій лексичної одиниці англ. *politics*:

1) *a : the art or science of government,*

b : the art or science concerned with guiding or influencing governmental policy,

c : the art or science concerned with winning and holding control over a government;

2) political actions, practices, or policies;

3) a : political affairs or business especially : competition between competing interest groups or individuals for power and leadership (as in a government),

b : political life especially as a principal activity or profession,

c : political activities characterized by artful and often dishonest practices;

4) : the political opinions or sympathies of a person;

5) a : the total complex of relations between people living in society,

b : relations or conduct in a particular area of experience especially as seen or dealt with from a political point of view [291].

Крім того, англ. *politics* схарактеризоване як *‘the activities of the government, members of law-making organizations, or people who try to influence the way a country is governed’* [278], *‘the actions or activities concerned with achieving and using power in a country or society’* [280], *‘the activities associated with the governance of a country or area, especially the debate between parties having power; the activities of governments concerning the political relations between states’* [288].

Визначення, запропоновані в тлумачних словниках, акцентують увагу на діяльності органів влади, установ, що розробляють й ухвалюють закони, діячів, які намагаються вплинути на процес управління країною та її відносини з іншими державами, а також загалом на діяльності, що пов’язана з управлінням країною або регіоном, боротьбою між партіями за владу. На основі аналізу дефініцій лексем укр. *політика* та англ. *politics* виділяємо наступні тематичні групи: держава, політичні угруповання, суспільно-політичне життя.

Нижче на прикладі продемонстровано окреслення семантичних ознак новотвору та його зарахування до тематичної групи. Лексема англ.

narcissocracy має значення *'government by the excessively self-centered'* [303] (управління вкрай зацикленими на собі), є телескопою, утвореною від іменника англ. *narcissist* за допомогою форманта *-ocracy*. У семній структурі лексичної одиниці диференційовано семи 'управління' та 'особа з винятковою самооцінкою'. Наявність семи 'управління' слугує підставою для зарахування неологізму до тематичної групи *'Держава'*.

Додатково до словникової дефініції використано інформацію про слово, що подана на інтернет-ресурсах, наближається до словникового тлумачення й допомагає краще зрозуміти слово. Наприклад, лексема англ. *astroturf* представлена як а *'fake grass-roots-movement'* (штучна суспільна підтримка) [303].

Англ. *'Operators in the governor's office were suspicious when they got a rash of calls from people who were obviously being coached on what to say. When the operators pressed the callers, they said they were sugar cane workers who had been told that they would lose their jobs if the governor vetoed the bills. Chiles' aides called it an 'Astroturf', or 'fake grass-roots campaign''* [303]. Приклад засвідчує, що в газетній публікації запропоновано контекст використання лексичної одиниці, описано ситуацію, яка сприяла її появі, пояснено умови виникнення неологічної одиниці. Графічний прийом використання лапок, у яких подана і лексична одиниця, і її тлумачення, сигналізує про те, що це новотвір, незнайомий читачеві.

Наступна лексична одиниця англ. *cap* у джерелах новітньої лексики маркована як перехідне дієслово та іменник, що використовують у сфері політики. В аналізованому випадку йдеться про появу нового значення лексеми, що не є новою в мові. Відповідно до дефініції, дієслово англ. *cap* позначає *'impose a limit on (something)'; 'specifically, of central government: to regulate the spending of (a local authority) by imposing an upper limit on local taxation'* [303] (затвердження межі чогось, особливо центральним урядом для регулювання витрат місцевих органів влади через обмеження місцевих

податків). Зазначена лексична одиниця актуалізує семи ‘затвердження’, ‘обмеження’, ‘регулювання’, ‘місцеві податки’, ‘центральний уряд’, ‘місцеві органи влади’, що дає змогу зарахувати одиницю до тематичної групи *‘Держава’*.

Іменник укр. *антикорупційник* схарактеризований як ‘особа, яка провадить антикорупційну діяльність’ [259, с. 16]. У словниковій дефініції виокремлено семи ‘особа’, ‘вид діяльності’. Для кращого розуміння лексеми залучено дефініцію іменника *корупція* – ‘використання посадовою особою свого службового становища з метою особистого збагачення // підкупність, продажність урядовців і громадських діячів’ [252, с. 578; 271, с. 302], що допомагає удокладнити сему ‘діяльність’ як ‘протидія використанню службового становища для особистого збагачення’. На цій підставі названу лексему зараховано до тематичної групи *‘Держава’*. Крім того, слово можна вважати таким, що належить і до тематичної групи *‘Суспільство’*, оскільки, відповідно до тлумачного словника, *корупція* як діяльність може стосуватися громадських діячів.

Наступна лексична одиниця укр. *веломайданівець* – ‘особа-учасник *Веломайдану*’ [259, с. 36] – актуалізує семи ‘особа-учасник’, ‘Велосипедний Майдан’. Натомість укр. *веломайдан* позначає протестні акції [259, с. 36], пов’язані з використанням велосипедів. З огляду на це, лексему *веломайданівець* зараховано до групи *‘Суспільно-політичне життя’*.

У лінгвістиці оцінку здебільшого визначають як закріплену в семантиці слова позитивну чи негативну кваліфікацію об’єкта за ознакою ‘добре / погано’ з боку мовця-суб’єкта. На сучасному етапі розвитку мовознавства цілком очевидно, що оцінні значення в мові не обмежуються поняттями ‘добре’ та ‘погано’, а охоплюють досить широкий семантичний діапазон, тому актуальним є встановлення аксіологічної специфіки фразем та опрацювання типології фразем з оцінною семантикою, що реалізується в

діапазонах ‘добре — погано’, ‘схвалювати — не схвалювати’, ‘задовольняти — не задовольняти’, ‘цінний — нецінний’, ‘цікавити — не цікавити’ [114].

У семантиці лексичних інновацій оцінний компонент дозволяє маркувати як представники тієї чи тієї спільноти ставляться до подій та явищ, що відбуваються у суспільно політичному житті країни.

Кількісні підрахунки, проведені на третьому етапі, сприяли виокремленню тематичних груп неологічної лексики та з'ясуванню їхньої наповненості неологізмами в зіставляваних мовах.

Отже, компонентний аналіз семної структури неологізмів слугує підставою для виокремлення семи в структурі значення досліджуваних одиниць та зарахування їх до певної тематичної групи.

1.5.2.4 Етап зіставного аналізу політичних неологізмів. *Порівняння* як загальнонауковий метод використаний у розвідці для зіставлення даних, отриманих із двох аналізованих мов. Метод *виокремлення ізоморфних та аломорфних рис* уможливив розрізнення спільних і відмінних рис у структурі й семантиці неологізмів політичного дискурсу, а також їх класифікацію за трьома тематичними групами ‘Держава’, ‘Політичні угруповання’, ‘Суспільно-політичне життя’.

Зіставний аналіз, що інтегрує загальнонауковий метод порівняння й лінгвістичний метод виокремлення ізоморфних та аломорфних характеристик неологічної лексики, використано для окреслення продуктивних способів словотвору у сфері суспільно-політичної лексики. Зіставленню підлягають семні структури слів, що належать до однієї тематичної групи. Порівняння семантично тотожних угруповань лексики у віддалено споріднених мовах, якими є досліджувані англійська та українська, дає змогу диференціювати ізоморфні й аломорфні риси організації тематичних груп, виокремити спільне та відмінне в логічному мисленні представників зазначених спільнот. У ході наукового аналізу порівняно джерела поповнення нових слів, виокремлено поняття, навколо яких

сконцентровані неологізми політичної сфери. До уваги взято екстралінгвальні чинники політичного життя в англomовній та українськомовній спільнотах, що впливають на появу нових слів.

Унаслідок кількісних підрахунків, проведених на цьому етапі, зіставлено продуктивні способи творення англійських та українських неологізмів, а також представленість політичної неологічної лексики в досліджуваних мовах.

Отже, методика аналізу неологізмів, що запропонована в дисертації, зумовлена метою та завданнями роботи. Дослідження ґрунтоване на положенні про те, що неологізми виникають у мові для задоволення потреб людей під час освоєння дійсності. На етапі формування джерельного корпусу політичних неологізмів відібрано лексичні одиниці, які проаналізовані під час наступних етапів розвідки. Визначення типу словотвору й виокремлення дериваційних моделей базовані на словотвірному аналізі. Семантичний опис лексики охоплює аналіз словникових дефініцій, компонентний аналіз і формування тематичних груп політичних неологізмів. Зіставний аналіз дав змогу порівняти неологізми в українській та англійській мовах.

Висновки до розділу 1

1. Коло інтересів політичної лінгвістики охоплює мову політики й мовну політику, її предметом постає сукупність політико-мовних відносин, увесь спектр політичних вимірів мовного життя суспільства та мовних вимірів політики. Інструментом опису тих або інших політичних явищ є політична мова.

2. Неологізми як об'єкт політичної лінгвістики відносяться до суспільно-політичної лексики мови. Мета політичної лінгвістики полягає у виявленні закономірностей взаємовпливу суспільно-політичних подій на зміни в мові та навпаки. Для політичної лінгвістики характерні провідні риси

сучасного мовознавства: антропоцентризм, експансіонізм, функціоналізм, експланаторність.

3. Узагальнюючи різноманітні підходи до трактування поняття «неологізм», його визначено як будь-яке нове слово або вислів, що з'являється в мові, а також запозичення та нові значення відомих слів; як двобічну одиницю, що характеризується новизною форми (словотвірні неологізми) та / або змісту (семантичні неологізми). Неологізми можуть бути нейтральними або стилістично маркованими. Залучення ономасіологічного та семасіологічного підходів сприяло виявленню спільних на відмінних рис цієї групи лексики в українській та англійській мовах.

4. Запропонована в роботі методика аналізу неологізмів містить чотири етапи. На першому етапі відібрано новотвори за ознакою новизни й належності до політичної лексики; на другому – з'ясовано тип словотвору та виокремлено дериваційні моделі; на третьому – сформовано тематичні групи неологізмів; на четвертому – проведено зіставний аналіз зазначених груп лексики. Кількісні підрахунки проведено на першому, другому та четвертому етапах дослідження для визначення тенденцій щодо продуктивності тих чи інших способів творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах.

5. Політичні неологізми моделюють особливе бачення об'єкта номінації, детерміноване інтенціями адресанта. Їх поділяють на дві основні групи – словотвірні неологізми й нові вживання (семантичні неологізми). Такі одиниці утворюються переважно внаслідок внутрішніх запозичень, утворення нових лексичних одиниць із використанням ресурсів словотворчої системи мови, у результаті семантичної деривації. Поява численної кількості неологізмів демонструє своєрідний розвиток суспільства.

6. До основних джерел творення політичних неологізмів відносимо адаптацію запозичень, деривацію, семантичне переосмислення лексичних інновацій (метафоризація й метонімізація). Дериваційні процеси містять як

власний словотвірний матеріал, так і запозичений. Запозичення – одне із джерел творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах.

7. Об'єднання неологізмів у тематичні групи дало змогу систематизувати фактичний матеріал дослідження. Тематичну групу становлять слова різних частин мови, що відображають певні фрагменти дійсності. Слова об'єднані в групи за ознаками; виокремлено спільні групи політичних неологізмів в українській та англійській мовах.

Основні положення, описані в першому розділі, відображено в статтях автора [45; 46; 52].

РОЗДІЛ II

МОРФОЛОГІЧНЕ СЛОВОТВОРЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ

У цьому розділі визначено спільні та відмінні способи морфологічного творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах. Спільними способами є афіксація, словоскладання, аббревіація, телескопія та усічення основ, які проте демонструють різну активність у мовах, що зіставляються. До специфічних способів утворення англійських політичних неологізмів віднесено конверсію.

2.1 Афіксація як спосіб творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах

Афіксація є способом словотвору, при якому службові морфеми з дериваційним значенням (афікси) використовуються як засіб уточнення або зміни семантики [267, с. 49] політичних неологізмів.

В українській мові в межах афіксації констатовано префіксальний спосіб, наприклад: *а-* + *хронологічний* → *ахронологічний*, суфіксальний спосіб, наприклад: *зрада* + *-оньк-* → *зрадонька*; префіксально-суфіксальний спосіб, наприклад: *о-* + *минуле* + *-и(ти)* → *оминулити*, безафіксний спосіб, наприклад: *прикноп-и(ти)* → *прикноп*. На підставі отриманих даних можна констатувати, що в англійській мові афіксальні неологізми утворені здебільшого за допомогою суфіксального, наприклад: англ. *Bush* + *-ism* → *Bushism* та префіксального способів, наприклад: англ. *non-* + *union* → *non-union*.

2.1.1 Префіксація. Префіксальний спосіб творення неологізмів політичної сфери представлений різноманітними префіксами та префіксоїдами в обох зіставляваних мовах. Наприклад: укр. *гіпер-* + *вічний* → *гіпервічний*; *псевдо-* + *замінування* → *псевдозамінування*; *некро-* + *індустріалізм* → *некроіндустріалізм*; англ. *over-* + *voting* → *overvoting*; *under-* + *decided* → *underdecided*; *micro-* + *nation* → *micronation* (див. табл. 2.1., табл. 2.2.). Аломорфною рисою є кількісні характеристики формантів, в українській мові їх зафіксовано 44, тоді як в англійській мові – 21.

За висловом О. Стишова, характерною особливістю української мови кінця XX – початку XXI століття, однак, є активізація іменної, зокрема прикметникової та іменникової префіксації [92, с. 160].

Зафіксовано такі префікси, що беруть участь у творенні політичних неологізмів в українській мові: **євро-** (22,2 %) (*європрискорення*), **анти-** (10,1 %) (*антиприхильник*), **псевдо-** (5,2 %) (*псевдовибори*), **квазі-** (3,9 %) (*квазідефолт*), **недо-** (3,9%) (*недоеліта*), **медіа-** (3,3%) (*медіабій*), **екс-** (3,3%) (*екс-колега*), **екс-** (2,9%) (*екоторба*), **за-** (2,6%) (*заасоціюватися*), **над-** (2,3%) (*наддеструктивний*), **напів-** (2,3%) (*напіврадянський*), **де-** / **зде-** (2,3%) (*декоронувати*), **не-** (2,3%) (*нешенгенський*). Отже, найчастотнішим префіксом у творенні неологізмів в українській мові слугує префіксоїд **євро-**, друге місце посідає префікс **анти-**, третє – префікс **псевдо-**. Відсоткова репрезентація префіксів під час творення українських політичних неологізмів унаочнено в Табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Відсоткова репрезентація префіксів під час творення політичних неологізмів в українській мові

	Префікси	Приклади	Відсоткова репрезентація
1.	євро-	Європрискорення	22,2 %
2.	анти-	антиприхильник	10,1 %

3.	псевдо-	<u>псевдозамінування</u>	5,2 %
4.	квазі-	<u>квазідефолт</u>	3,9 %
5.	недо-	<u>недоеліта</u>	3,9 %
6.	медіа-	<u>медіабій</u>	3,3 %
7.	екс-	<u>екс-колега</u>	3,3 %
8.	еко-	<u>екоторба</u>	2,9 %
9.	за-	<u>заасоціюватися</u>	2,6 %
10.	над-	<u>наддеструктивний</u>	2,3 %
11.	напів-	<u>напіврадянський</u>	2,3 %
12.	де- / zde-	<u>декоронувати</u>	2,3 %
13.	не-	<u>нешенгенський</u>	2,3 %
14.	мега-	<u>мегажек</u>	1,9 %
15.	нео-	<u>неоіндустріалізм</u>	1,9 %
16.	політ-	<u>політпліснява</u>	1,6 %
17.	роз-	<u>розшорити</u>	1,6 %
18.	гіпер-	<u>гіпервічний</u>	1,6 %
19.	само-	<u>самоколекціонування</u>	1,3 %
20.	укр-	<u>укр'яма</u>	1,3 %
21.	пост-	<u>постшоу</u>	1,3 %
22.	міні-	<u>мінівибране</u>	1,3 %
23.	мікро-	<u>мікронишпорка</u>	1,3 %
24.	віп-	<u>віпдомофон</u>	1,3 %
25.	після-	<u>післясучасний</u>	1,3 %
26.	авто-	<u>автоквота</u>	1,3 %
27.	етно-	<u>етнодетектив</u>	0,9 %
25.	пере-	<u>передебатити</u>	0,9 %
28.	літ-	<u>літтероризм</u>	0,9 %
29.	супер-	<u>суперпильний</u>	0,9 %
30.	теле-	<u>телекаламуть</u>	0,9 %
31.	від-	<u>відпарити</u>	0,7 %
32.	зоо-	<u>зоозахисник</u>	0,7 %
33.	інтер-	<u>інтербанда</u>	0,7 %
34.	контр-	<u>контрмітинг</u>	0,7 %
35.	парт-	<u>партолігархія</u>	0,7 %
36.	під-	<u>підпасинок</u>	0,7 %
37.	про-	<u>проірландець</u>	0,7 %
38.	а-	<u>ахронологічний</u>	0,3 %
39.	архі-	<u>архівбогість</u>	0,3 %
40.	крипто-	<u>криптокомуністичний</u>	0,3 %
41.	макро-	<u>макродоба</u>	0,3 %
42.	некро-	<u>некроіндустріалізм</u>	0,3 %
43.	нью-	<u>нью-мільярдер</u>	0,3 %

44.	об-	обримувати	0,3 %
	Разом		100 %

У творенні політичних неологізмів англійської мови беруть участь такі префікси: **de-** (14 %) (*de-alert*), **hyper-** (12,8 %) (*hyper-power*), **super-** (12,8 %) (*super-flasher*), **anti-** (12,8 %) (*anti-chalk*), **re-** (8,1 %) (*rescandal*), **micro-** (4,7 %) (*micronation*), **non-** (4,7%) (*non-union*), **in-** (4,7%) (*infiltration*), **under-** (3,5%) (*underdecided*), **mega-** (3,5%) (*megastreet*), **en-** (3,5%) (*enlibra*), **para-** (*paracopyright*) (2,3%), **over-** (*overvoting*), **un-** (*unconcession*) (2,3%). Отже, найбільш продуктивний префікс у творенні англійських політичних неологізмів – префікс **de-**, друге місце розподіляють між собою префікси **hyper-**, **super-**, **anti-**, третє – префікс **re-**. Відсоткова репрезентація префіксів під час творення англійських політичних неологізмів унаочнено в Табл. 2.2.

Таблиця 2.2

**Відсоткова репрезентація префіксів під час творення англійських
політичних неологізмів**

№	Префікси	Приклади	Відсоткова репрезентація
1.	de-	<u>de</u> -alert	14 %
2.	hyper-	<u>hyper</u> -power	12,8 %
3.	super-	<u>super</u> -flasher	12,8 %
4.	anti-	<u>anti</u> -chalk	12,8 %
5.	re-	<u>re</u> scandal	8,1 %
6.	micro-	<u>micro</u> nation	4,7 %
7.	non-	<u>non</u> -union	4,7 %
8.	in-	<u>in</u> filtration	4,7 %
9.	under-	<u>under</u> decided	3,5 %
10.	mega-	<u>mega</u> street	3,5 %
11.	en-	<u>en</u> libra	3,5 %
12.	para-	<u>para</u> copyright	2,3 %
13.	over-	<u>over</u> voting	2,3 %
14.	un-	<u>un</u> concession	2,3 %
15.	tera-	<u>tera</u> project	1,2 %
16.	giga-	<u>giga</u> project	1,2 %

17.	tri-	<u>tri</u> partisanship	1,2 %
18.	bi-	<u>bi</u> partisanship	1,2 %
19.	a-	<u>a</u> -geographic	1,2 %
20.	contra-	<u>contra</u> flow	1,2 %
21.	ex-	<u>ex</u> filtration	1,2 %
	Разом		100 %

Згідно з табл. 2.1, 2.2, у творенні українських політичних неологізмів беруть участь 44 префікси, а в англійській мові майже вдвічі менша – 21 префікс.

Найпродуктивнішим префіксальним засобом у творенні політичних неологізмів в українській мові є префіксоїд **євро-** (22,2 %), що має семантику ‘ознака стосовно країн Західної Європи’ та слугує словотвірною основою багатьох нових слів в українському політичному дискурсі: *євровалюта* (‘валюта, яка розміщена на депозитах банків поза межами країни, де вона була випущена’), *євродопомога* (‘допомога європейців малому та середньому бізнесу в Україні’), *євророзчарування* (‘скепсис стосовно руху вбік Європи’), *єврозрадник* (‘особа, яка зраджує ідеї руху вбік Європи’). **Євро-** маркує належність означуваного до того, що позначене твірною базою, або виражає орієнтування на нього як на зразок для наслідування. Надмірна активність словотворчого форманта неминуче призводить у мовній практиці до появи негативно забарвлених номінацій, що засвідчують такі експресивно-оцінні новотвори: *європотвора* *європотвора* (‘особа, яка дискредитує образ Європейського Союзу’), *євроскандал* (‘політичний скандал, пов’язаний із направленням представника України на конкурс Євробачення’).

У структурі українських неологізмів виокремлено префікс **де-** (2,3 %), який використовують для творення іменників. Афікс означає ‘припинення, скасування’, наприклад: укр. *дегуманізація* (‘явище інформаційної війни, поширене в інтернеті та спрямоване на зображення особи чи групи осіб як таких, що втратили риси людськості’), *децентралізація* (‘передання великих повноважень центральних органів влади місцевим’), *деактивація*

(*тимчасове блокування інформації або акаунта в мережі інтернет*), *дезінтеграція* (*процес розпаду економічних та політичних зв'язків*). Подібним є префікс *зде-*, що також має значення 'ознака або результат вилучення, скасування', наприклад: укр. *здецентралізований* (*ознака за результатом децентралізації*), *здегуманізований* (*ознака за результатом дегумацізації*), *здеактивований* (*ознака за результатом деактивації*), *здеделегалізувати* (*вивести за межі правового поля, зробити нелегітимним*).

На використання префіксу англ. *de-* зі значенням 'removal or reversal' (вилучення або скасування) у творенні англійських політичних неологізмів-дієслів припадає 14 %: англ. *denuclearize* – 'remove nuclear weapons from' (прибрати ядерну зброю) [288], англ. *depollute* – 'remove harmful or poisonous substances' (прибрати шкідливі або отруйні речовини) [288], англ. *de-elect* – 'to recall or otherwise remove from office an elected official' (відкликати або іншим способом усунути з посади обраного посадовця) [303]; англ. *de-conflict* – 'to avoid conflict; a military strategy that attempts to route planes and other vehicles so they do not conflict with each other' (уникнення конфлікту, військова стратегія, коли намагаються направляти літаки та інші засоби пересування так, щоб вони не перетиналися) [303] (див. табл. 2.2).

Для зіставляваних мов продуктивними вважаємо префікси із заперечним значенням. На думку Н. Клименко, специфічна роль дериватів із префіксом укр. *анти-* (другого за частотністю в утворенні українських неологізмів політичної сфери) полягає в тому, що вони не називають певний об'єкт, а окреслюють те, чим він не є або чим відрізняється від уже названого, поіменованого за характерними ознаками [93, с. 84]. Наприклад: укр. *антиамериканізм* (*негативне ставлення до політики, культури та життя в США*) на противагу *американізму* (*орієнтація на американські цінності в політиці та культурі*), *антиглобалізм* потрактований як політична позиція осіб, які протистоять політиці глобалізації, натомість

глобалізм – як сукупність поглядів і переконань, що позитивно оцінюють процес глобалізації.

В англійській мові свою продуктивність доводить префікс англ. *anti-* у значенні ‘opposed to; against’ (на відміну від, проти) [288], поділяючи з формантами англ. *hyper-* та *super* друге місце за частотністю використання (12,8 %). Можлива редуплікація префікса, як-от: англ. *anti-anti-American* – ‘hostile to people or ideas that are critical of the United States’ (ворожий до людей чи ідей, що критикують США) [303], *anti-chalk* – ‘against the use of chalk, particularly to write political or protest messages on a sidewalk or other outdoor surface’ (проти використання крейди, особливо для напису політичних або протестних закликів на тротуарі чи на інших вуличних предметах) [303].

Запозичені українські *псевдо-* (5,2 % використань, третій за дериваційною активністю) та *квазі-* (3,9 % використань, четвертий за частотністю) стали дериваційними формантами, що семантично зблизилися внаслідок вираження словотвірного значення несправжності, удаваності [49]. Доказом префіксального статусу морфеми грецького походження *псевдо-* та латинської за походженням морфеми *квазі-* слугує їхня позиційна й функційна характеристика: вони постають тільки в препозиції, не мають корелятив у вигляді окремих слів, тобто функціують у мові лише в складі слова. Спільним для генетично різнотипних словотворчих формантів *псевдо-*, *квазі-* є значення неістинності, недійсності, несправжності. Відтінок негативної експресії, який супроводжує значення несправжності, підміни понять, зумовлює широке використання похідних цього словотвірного типу в політичній сфері. Наприклад: укр. *псевдоволонтер* – ‘несправжній волонтер’ [260, с. 161], *псевдореферендум* [260, с. 163], *псевдодержавотворчість* – ‘несправжня, удавана державотворчість’ [260, с. 162], *квазідемократичність* – ‘несправжня, удавана демократичність’ [260,

с. 91], *квазіоподаткування* – ‘*несправжнє, удаване оподаткування*’я [260, с. 91].

Подібну частотність демонструють англійські префікси заперечення англ. *non-* ‘*expressing negation or absence* (вираження заперечення або відсутності) [288], *in-* – ‘*(added to nouns) without; a lack of* ‘(без чогось, недостатність чогось) [288], що становить по 4,7 % використань відповідно. Наприклад, англ. *non-access* ‘*not associated with a particular group, organization, etc*’ (не пов'язані з певною групою, організацією тощо) [280]; англ. *inapropo* ‘*inappropriate; breaking a social norm, but in a fairly insubstantial way*’ (недоречний; порушення соціальної норми, але незначною мірою) [300]; англ. *infalligation* ‘*a dubious accusation, potentially for political or personal gain*’ (сумнівне звинувачення, потенційно заради політичної чи особистої вигоди) [300].

Префікс укр. *роз-* (частотність – 1,6 %) надає неологізмам-іменникам значення ‘дії, спрямованої на позбуття ознак, властивостей і характеристик’: укр. *роззомбування* – ‘*самодія, скерована на позбавлення ознак зомбі*’ [259, с. 157], *розмайданення* – ‘*опредметнена дія (процес), пов'язана з Майданом (позбавлення ознак, властивостей Майдану*’ [260, с. 173], *розтаємничення*.

В узуальній словотвірній практиці префікс *не-* (частотність – 2,3 %) належить до активних засобів продукування нових лексем зі значенням ‘повне заперечення того, що назване твірним словом’ [33, с. 114]. Наприклад: *непідписант* – ‘*протилежне до підписант*’ [260, с. 136], *неторкання*, *нешенгенський*. Подібна тенденція простежувана в англомовних виданнях ЗМІ, де з'явилася численна кількість слів із префіксом англ. *non-*: *non-access to nuclear weapons*, *non-affiliated union*, *non-belligerent country*.

До лексичної групи слів зі значенням недостатності ознаки належать неолексеми з префіксом укр. *недо-* (3,9 % використань), який демонструє ту саму частотність, що й формант *квазі-*, наприклад: укр. *недоеліта*,

недоасоційований – ‘не зовсім асоційований’ [260, с. 132]. До цієї групи зараховують форманти **над-**, **роз-** (*розмайданення*; *недодемократія*).

Префіксоїд **напів-** (частотність – 2,3 %) в українській мові виражає оцінювання ознак і дій як таких, що реалізовані лише наполовину, найчастіше він поєднуваний із віддієслівними прикметниками. В узуальному словотворі, як зазначає Н. Клименко, цей формант доволі рідко використовують для створення іменників – назв осіб (*напівдикун*, *напівзлидар*, *напівкочівник*, *напівсирота*) [93, с. 161]. Префіксоїд **напів-** наповнює структуру лексичного значення новацій елементом зневаги. Цей формант також використовують під час утворення іменників зі значенням процесуальної ознаки, як-от: *напіввата* – ‘не зовсім вата’ [260, с. 130], *напіввиття*, *напівзахід*. За допомогою префіксоїда **напів-** також утворено кілька дієслівних новацій: *напівпатріочувати* – ‘дія (процес), пов’язана з патріотом (насильно робити патріотом)’ [259, с. 116], *напівукрасти*.

Функцію позначення часових характеристик у словотворенні політичних неологізмів виконують українські префікси **пост-** (1,3%), **екс-** (3,3%), **нео-** (1,9%): *постшоу*, *екс-вимагач*, *неокомсомольський*, та англійський **ex-** (1,2%): англ. *exfiltration*.

Формант **над-** в українській мові передає значення ‘перевищення міри, ступеня вияву ознаки’: укр. *надпрезидент* – ‘більше ніж президент, надзвичайний президент’ [259, с. 114], *надросійський*, *надцентралізація*. У певних ситуаціях префікс **над-** перебуває в синонімічних відношеннях із префіксом **супер-** (частотність – 0,9 %). Несумісність української основи та іншомовного форманта створює потрібну в контексті контрастність: укр. *суперенергоконцесія* – ‘надзвичайна концесія’ [259, с. 173], *суперукраїнець*, *суперінфляція*; англ. *super-gentrification*, *super-evolution*.

Високу продуктивність у політичній сфері мають префікси, які передають значення перебільшення ознаки й розміру – англ. *hyper-* та *super-* (частотність – 12,8 % відповідно). Наприклад, англ. *hyper-power* – ‘a nation that

has vastly greater economic, political, or military power than any other nation’ (нація, що має набагато потужнішу економічну, політичну або військову владу, ніж будь-яка інша) [303]; *superdiversity* – ‘*extreme diversity, particularly with respect to the ethnic and racial mix of a population*’ (надзвичайне різноманіття расової та етнічної представленості населення) [303].

Аналіз політичних неологізмів у зіставляваних мовах засвідчує розмаїття запозичених префіксоїдів, що позначають розмір: українських формантів *мега-*, *міні-*, англійських елементів *tera-*, *mega-*, *giga-* у значенні ‘дуже великий’; українського *мікро-* та англійського *micro-* із семантикою *small* (малий) [288]. Наприклад, англ. *micronation* – ‘an entity, typically existing only on the internet or within the private property of its members, that lays claim to sovereign status as an independent nation, but which is unrecognized by real nations’ [280]; укр. *мегафракція*, *міні-сутичка*, англ. *megadiversity*, *gigaproject*.

Англійський префікс повторної дії *re-* у значенні ‘*once more; afresh; anew*’ [288] є наступним за частотністю (8,1 % використань для творення неологізмів політичної сфери). Наприклад, англ. *rescandal n.* ‘a scandal that is the same as or similar to an earlier scandal, committed by the same person or group’ [303].

Таблиця 2.3

**Походження префіксів, що беруть участь
у творенні українських та англійських неологізмів**

№	Походження префіксів	Відсоткова репрезентативність	Приклади префіксів
1.	Запозичені префікси	72 %	укр.: <i>мега-</i> , <i>міні-</i> , <i>пост-</i> , <i>псевдо-</i> ; англ.: <i>de-</i> , <i>non-</i> , <i>anti-</i> , <i>tera-</i> , <i>mega-</i> , <i>giga-</i> .

2.	Питомі префікси	28 %	укр.: <i>за-, роз-, після-</i> ; англ.: <i>under-, over-, in-</i> .
Разом		100 %	

Відповідно до таблиці 2.3, у творенні політичних неологізмів беруть участь запозичені префікси (72 %) та питомі (28 %). Для словотворчих елементів, створених унаслідок формантизації лексичних одиниць, характерним є перенесення значення (англ. *giga-, mega-, tera-*) порівняно із семантикою вільного лексичного корелята [48]. Наприклад, префікс англ. **mega-** (частотність використання – 3,5 %), на відміну від вільного корелята грецького походження *mega* (‘мільйон’), має значення ‘дуже великий, грандіозний’: англ. *megadiversity*, *megashed*.

2.1.2 Суфіксація. Емпіричний матеріал дослідження дає підстави констатувати, що творення політичних неологізмів у сучасній українській мові відбувається за допомогою 35 суфіксів (див. табл. 2.4).

У творенні політичних неологізмів української мови беруть участь такі суфікси: **-изаці(я)** (12,6 %) (*офшоризація*), **-ець** (10,9 %) (*путівець*), **-н(ий)** (10,9 %) (*безпарадний*), **-ість** (9,2 %) (*хатоцентричність*), **-ськ(ий)** (4 %) (*агросаксонський*), **-ізм** (3,4 %) (*своїзм*), **-щин(а)** (3,4 %) (*могилювщина*), **-к(а)** (3,4 %) (*шенгенка*), **-ен(ий)** (2,9 %) (*зашоломлений*), **-іст** (2,9 %) (*ходуліст*), **-ник** (2,9 %) (*непотрібник*), **-нн(я)** (2,9 %) (*рейтингування*), **-о** (2,9 %) (*монетизовано*), **-уванн(я)** (2,9 %) (*орендування*), **-енн(я)** (2,9 %) (*розширення*), **-івк(а)**, **-ован(ий)**, **-анець / -анк(а)**, **-юч(ий)**, **-ід** (1,7 %) (*свободівка тушкований*, *вердіанець / вердіанка*, *зомбуючий*, *фашизоїд*) та деякі інші. Отже, найбільш продуктивний суфікс у творенні українських політичних неологізмів – суфікс **-изаці(я)**, друге місце розподіляють між собою суфікси **-ець**, **-н(ий)**, третє – суфікс **-ість**. Відсоткова репрезентація

суфіксів під час творення українських політичних неологізмів унаочнено в Табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Відсоткова репрезентація суфіксів під час творення неологізмів
у сучасній українській мові**

№	Суфікси	Приклади	Відсоткова репрезентація
1.	-изаці(я)	офшоризація	12,6 %
2.	-ець	путівець	10,9 %
3.	-н(ий)	безпарадний	10,9 %
3.	-ість	хатоцентричність	9,2 %
4.	-ськ(ий)	агросаксонський	4 %
5.	-ізм	своїзм	3,4 %
6.	-щин(а)	могилювщина	3,4 %
7.	-к(а)	шенгенка	3,4 %
8.	-ен(ий)	зашоломлений	2,9 %
9.	-іст	ходуліст	2,9 %
10.	-ник	непотрібник	2,9 %
11.	-нн(я)	рейтингування	2,9 %
12.	-о	монетизовано	2,9 %
13.	-уванн(я)	орендування	2,9 %
14.	-енн(я)	розширення	2,9 %
15.	-івк(а)	свободівка	1,7 %
16.	-ован(ий)	тушкований	1,7 %
17.	-анець / -анк(а)	вердіанець / вердіанка	1,7 %
18.	-юч(ий)	зомбуючий	1,7 %
19.	-їд	фашизоїд	1,7 %
20.	-ист	амурист	1,7 %
21.	-и(ти)ся	гринджолитися	1,7 %
22.	-івець	опорівець	1,7 %
23.	-івськ	кравчуківськ	1,7 %
24.	-ов(ий)	суперстаровий	1,7 %
25.	-ств(о)	дубоголовство	1,7 %
26.	-чик	гоморчик	1,2 %
27.	-ар	лигар	0,6 %
28.	-в(о)	бандво	0,6 %
29.	-ер	лоукостер	0,6 %
30.	-й(а)	плутократія	0,6 %

31.	-йл(о)	нарікай <u>ло</u>	0,6 %
32.	-ну(ти)	реп <u>ну</u> ти	0,6 %
33.	-нут(ий)	VI <u>Р</u> нутий	0,6 %
34.	-оньк-	зрадонь <u>ка</u>	0,6 %
35.	-цид	Юле <u>цид</u>	0,6 %
	Разом		100 %

Творення англійських політичних неологізмів відбувається за допомогою 18 суфіксів (див. табл. 2.5).

У творенні політичних неологізмів англійської мови беруть участь такі суфікси: **-ism** (15,8 %) (*deatherism*), **-phobia** (13,7 %) (*cosmophobia*), **-able**, **-er/-or** (8,4 %) (*thumbable*, *capitulator*), **-fy** (7,4 %) (*incentify*), **-ship**, **-ist** (6,3 %) (*statesmanship*, *residentialist*), **-ize** (5,3 %) (*dollarize*), **-al / -ial** (*withdrawal*, *residential*), **-(a)tion** (4,2 %) (*nullification*). Отже, найбільш продуктивний суфікс у творенні англійських політичних неологізмів – суфікс **-ism**-, друге – суфікс **-phobia**. третє місце розподіляють між собою суфікси **able**, **-er/-or**. Відсоткова репрезентація суфіксів під час творення англійських політичних неологізмів унаочнено в Табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Відсоткова репрезентація суфіксів під час творення політичних
неологізмів у сучасній англійській мові**

№	Суфікси	Приклади	Відсоткова репрезентація
1.	-ism	deather <u>ism</u>	15,8 %
2.	-phobia	cosmop <u>hobia</u>	13,7 %
3.	-able	thumb <u>able</u>	8,4 %
4.	-er/-or	capitula <u>tor</u>	8,4 %
5.	-fy	incenti <u>fy</u>	7,4 %
6.	-ship	statesman <u>ship</u>	6,3 %
7.	-ist	residential <u>ist</u>	6,3 %
8.	-ize	dollar <u>ize</u>	5,3 %
9.	-al / -ial	withdra <u>wal</u> residential <u>al</u>	4,2 %
10.	-(a)tion	nullificati <u>on</u>	4,2 %
11.	-dom	official <u>dom</u>	3,2 %

12.	-ing	egocasting	3,2 %
13.	-fication	hipsterfication	3,2 %
14.	-esque	franzenesque	2,1 %
15.	-philia	Obamaphilia	2,1 %
16.	-nik	nudgenik	2,1 %
17.	-ness	presidentialness	2,1 %
18.	-ian	USian	1 %
	Разом		100 %

Із-поміж зазначених українських суфіксів найбільшою дериваційною активністю вирізняється суфікс **-u(i)заці(я)** у значенні процесу набуття певних форм і характеристик, за допомогою якого утворено 12,6 % політичних неологізмів: укр. *плебісцитизація*, *кримізація*, *офшоризація*.

В англійській мові найбільшу дериваційну активність виявляє суфікс англ. **-ism** у значенні дії або її результату, за допомогою якого утворено 15,8 % політичних неологізмів: англ. *Bushism* – ‘помилки, комічні слова, фрази та вислови з виступів 43-го президента США’, *voluntourism* – ‘travel that also includes volunteer work’ (практика поєднання туризму й волонтерської роботи) [WS], *brandalism* – ‘the defacement of public buildings and spaces by corporate ads, logos, and other forms of branding’ (деформація громадських будівель і просторів за допомогою корпоративних оголошень, логотипів та інших форм брендингу) [303].

Суфікс укр. **-ець** у значенні ‘особи, яка має певні ознаки’, посідає друге місце за продуктивністю в словотворенні політичних неологізмів та становить 10,9 % від загальної кількості досліджуваних одиниць: укр. *путівець* – ‘прибічник Путіна’, *арсеніанець* – ‘особа-прихильник, послідовник А. П. Яценюка’, *мінздохівець* – ‘міністр доходів і зборів України’. Аналогічну продуктивність демонструє суфікс **-н(ий)**, що позначає ознаку за дією або за процесом, наприклад, *китаїзований* – ‘ознака за дією (процесом), названою дієсловом китаїзувати’ [259, с. 83].

У творенні англійської лексики політичної сфери на другому місці перебуває суфіксод англ. **-phobia** (частотність – 13,7 %). У ході зіставного аналізу процесів афіксації заслуговує на увагу проблема **напівафіксів**. Традиційно в англістиці зазначені одиниці отримали назви англ. *suffix words, splinters, semi-affixes*. В українському мовознавстві такі форманти номінують *афіксоподібними елементами, напівафіксами (напівсуфіксами / напівпрефіксами), суфіксоїдами / префіксоїдами, суфіксальними утвореннями*. Суфіксоїди є кінцевими основами композитів, що мають високий рівень продуктивності в процесі утворення нових слів унаслідок словоскладання, завдяки чому виробляють генералізовані значення [131, с. 37]. Префіксоїдами називають препозитивні форманти, що активно використовують у творенні складних слів та які набули стандартизованих категорійно-розрядних значень [44]. Грецьке слово *phobia* означає англ. *'fear, horror, aversion'*. Ціла низка неологізмів утворені від власних імен за допомогою суфікса *-phobia*. Наприклад, англ. *Obamaphobia* – *'a condition wherein someone suffers from obsessive negative delusions regarding Barack Obama'* (стан, коли людина страждає від нав'язливих негативних ідей щодо Барака Обами) [301].

Дослідження політичних неологізмів сучасної української мови репрезентує численну кількість абстрактних okazіональних іменників, під час продукування яких найбільш запотребуваним стає суфікс укр. **-ість** – третій за частотністю (9,2 %) із семантикою опредмеченої ознаки, приєднаний найчастіше до прикметникових основ. Такі неолексеми вживають на позначення опредметнених дій, якостей і властивостей недискретних предметів, природних станів та вимірів. Наприклад, іменники номінують опредметнені ознаки, названі прикметниками: укр. *зграйніість, лінгвокумедніість, європейськіість, радянськіість*.

Схожу продуктивність демонструють англійський суфікс англ. **-able** (8,4 %), що має значення *'able to be, to be, subject to, relevant to or in*

accordance with, having the quality to [288] (здатний бути, бути, той, що підлягає дії, відповідний до або той, що узгоджується з, той, що має якість), та англ. **-er / -or**, що називає особу за родом діяльності, професією, належністю до спільноти або за провідною ознакою. Наприклад, англ. *thumbable* – ‘*something that is worthy of liking*’ (те, що варто лайкнути) [UrbanD]; *truther* – ‘*a person who believes that the United States government perpetrated or allowed the terrorist attacks of September 11, 2001*’ (особа, яка вважає, що уряд США вчинив або допустив терористичні атаки 11 вересня 2001 року) [303].

Афікси *-ist* та *-er* – продуктивні суфікси в системі англійського словотвору загалом та у творенні політичних неологізмів зокрема:

– англ. *Trump-ist. Trumpist* – ‘a Trump supporter (прихильник Трампа): *The Unmasking of a Trumpist*. – Викриття прихильника Трампа’;

– англ. *-er: Wrangler* dictionary entry: ‘*wrangler, n. A nickname for someone, usu. a male, who has a reputation of being rowdy, tough, and loud* apparent meaning: It is a reference to a person or living being. It is most likely a person who is tough and scrappy because of the meaning of ‘to wrangle’, to wrestle or quarrel with someone or something’.

Решта суфіксів, що беруть участь у творенні української лексики політичної сфери, розподілена за кількома групами відповідно до значення, якого вони надають новотвору [49]: ознака (*-ськи(ий), -ен(ий), -ован(ий), -юч(ий), -ов(ий), -нут(ий)*), дія (*-и(ти)ся, -ну(ти)*), особа (*-іст, -ник, -анець, -анка, -ід, -ист, -івець, -йло*), дія, процес, поняття (*-ізм, -ння, -ування, ення, -йа, -цид*). Наприклад, укр. *імплементування* – ‘дія за значенням імплементувати’, *тимошенківець* – ‘член ВО «Батьківщина»’, *піарник* – ‘спеціаліст у галузі піару’.

Суфікси, за допомогою яких утворена англійська лексика політичної сфери, мають значення дії (*-fy*), поняття (*-ness, -dom, -ship, -philia*), особи (*-ist*), процесу (*-ing, -fication, -al*), належності (*-ian*) [48]. Наприклад, суфікс

англ. *-ship* у поєднанні з морфемою *-man* створює абстрактні іменники зі значенням якості, ознаки: англ. *brinkmanship* – ‘*a power grab between two or more parties (often political), where something important is at stake, and one or more parties is willing to sacrifice that thing just so they can win*’ (опортуністичне набуття влади через поступання важливими політичними інтересами заради перемоги) [301], *showmanship* – ‘*the quality or skill of giving an engaging or compelling performance*’ (талант чи вміння робити щось захопливе або переконливе) [304], *statesmanship* – ‘*the ability, character, or methods of a statesman; skill and vision in managing public affairs*’ (здатність, талант чи методи державного діяча, уміння й бачення в управлінні громадськими справами) [304]. Питомий суфікс *-dom* зі значенням стану в сучасній англійській мові почав функціювати для створення нових слів: англ. *bogdom*, *officialdom* – ‘*the officials in an organization or government department, considered as a group*’ (службовці в організації чи в уряді як єдине ціле).

Словники неологізмів фіксують як значення таких неологізмів, так і їхній спосіб творення:

– англ. **trickeration**: ‘*apparent meaning: Trickery or deceptiveness. Trickeration seems to be a word that one who is uncomfortable speaking to an audience might use when trying to come up with a word like ‘trickery’. It is formed by taking the last letter off of ‘trickery’ and adding the noun suffix ‘-tion’. The linker ‘a’ is included so the speaker can more easily progress from the long a sound to the ‘sh’ sound in the word. This is analogous to words such as concentration or affixation (of which this word is an example)’;*

– ‘*type of word formation: Blending or Analogy / affixation ‘trickery’ + ‘a’ (linker) + ‘-tion’ (noun suffix)’;*

– ‘*dictionary entry: Trickeration, n. A synonym for trickery; deceptive behavior in an attempt to gain an advantage*’ [300].

Помітна тенденція й до творення політичних неологізмів за допомогою зменшувально-пестливих суфіксів від тих слів, що нормативно не підлягають

такій суфіксації, наприклад: укр. *зрадонька*. Ці випадки нечисленні та становлять лише 0,6 %.

Аналіз особливостей структури похідних основ доводить, що серед них виокремлені аббревіатури й акроніми, що засвідчує нову тенденцію в афіксальному словотворенні. Наприклад: англ. *SWATification*, *SWATify*, *DMCAing* [44].

В результат аналізу походження суфіксів, які беруть участь у творенні українських та англійських політичних неологізмів, виявлено, що серед 35 українських суфіксів лише 7 суфіксів є запозиченими, а решта – питомими, а в англійській мові констатовано протилежну тенденцію – з-поміж 18 суфіксів, 13 запозичених і 5 питомих (див. табл. 2.6; 2.7).

Таблиця 2.6

**Походження суфіксів, що беруть участь
у творенні українських політичних неологізмів**

№	Походження суфіксів	Відсоткова репрезентація	Приклади суфіксів
1.	Питомі суфікси	84 %	-ець, -ськ-, -нн-, -ств(о), -оньк-
2.	Запозичені суфікси	16 %	-ість, -ізм, -іст, -ер
Разом		100 %	

Таблиця 2.7

**Походження суфіксів, що беруть участь
у творенні англійських політичних неологізмів**

№	Походження суфіксів	Відсоткова репрезентація	Приклади суфіксів
1.	Запозичені суфікси	72 %	-phobia, -philia, -ist, -ism, -ize, -nik
2.	Питомі суфікси	28 %	-ship, -dom, -er / -or, -ing, -

			<i>ness</i>
Разом	100 %		

Англійські неологізми утворені за допомогою суфіксів, які ввійшли до англійської мови з грецької через латину: *-ism*, *-fy*, *-ize*, *-ian*. Наприклад: англ. *Eurocentric* + *-ism* → *Eurocentrism* *is t'he practice of viewing the world from a European perspective and with an implied belief, either consciously or subconsciously, in the preeminence of European culture* (практика оцінювання світу з європейського погляду з вірою, свідомою чи підсвідомою, у примат європейської культури) [301]; *an incentive* + *-fy* → *to incentivify* – *'to cause someone to be excited about what you're offering'* (примусити когось відчувати захоплення від вашої пропозиції) [301]; *the history* + *-ize* → *to historize* – *'to make, or make seem, historical or historically real'* (примусити бути або здаватися історичним чи історично правдивим) [304]; *a dollar* + *-ize* → *to dollarize* – *'to adopt the U.S. dollar as an official or unofficial currency; to convert (a country's economy or monetary system) to one based on the dollar'* (зробити американський долар офіційною або неофіційною валютою; перевести економіку чи монетарну систему на американський долар) [304]; *the US* + *-ian* → *USian* – *'of or pertaining to the United States'* (той, що стосується США) [304].

Зокрема, грецьке слово *philia*, що означає англ. *'affection, fondness'*, перейшло до розряду англійського суфіксоїда. Неологізм, створений унаслідок зрощення цього форманта з кореневою основою, набуває позитивного забарвлення, відображаючи сприятливе ставлення до означеного поняття: англ. *-philia* (частотність – 2,1 %), наприклад, англ. *Obamaphilia* – *'a strong, almost abnormal attraction to Barack Obama'* [301], *Paulinphilia* – *'a strong affection to Sarah Paulin'*.

На окрему увагу заслуговує суфікс англ. *-nik*, що був запозичений із російської мови та має значення *'a person or a thing associated with or involved*

in'. Звичайно, на відміну від суфіксів, запозичених із грецької мови або з латини, випадки творення політичних неологізмів за допомогою цього суфікса не численні та становлять лише 2,1 %: англ. *nudgenik* – ‘*a person who believes in using indirect suggestions, positive reinforcement, and other aspects of behavioral science to encourage people to make better choices in their lives*’ (особа, яка вірить, що завдяки опосередкованим пропозиціям, позитивному підкріпленню та іншим аспектам науки по поведінку можна заохотити людей зробити найкращий вибір у житті) [303]; *peaknik* – ‘*someone who believes in the theory of Peak Oil, namely that the maximum rate of production of oil fuels may be reached soon or has already been reached. Peakniks often are obsessed with this issue because the difficulty of replacing liquid fuels could bring crisis to modern, industrialised economies*’ (хтось, хто вірить, що пік у видобутку нафтових копалин незабаром може бути досягнений або вже досягнутий, що рідке пальне важко замінити, це може спричинити кризу) [301], *freeznik* (див. табл. 2.7).

Українські політичні неологізми утворюються здебільшого за допомогою питомих суфіксів (84 %), запозичені суфікси становлять меншу за кількістю групу (див. табл. 2.6), що засвідчує активність питомої деривації.

Отже, ізоморфною рисою української та англійської мов є наявність запозичених суфіксів і суфіксоїдів із грецької мови через латину. Для української мови характерне запозичення суфіксів з англійської мови. В обох мовах більше представлені запозичені префікси, ніж питомі.

2.1.3 Префіксально-суфіксальний спосіб. Частка таких інновацій – невелика, становить 1,3 %. Характерною рисою цих неологізмів є те, що в українській мові нема твірної основи, до якої може бути доданий дієслівний формант. Для творення дієслів-неологізмів використовують такі форманти:

1) **за-...-и-ти(-ся):** *заб'ютитися* (від власної назви – абревіатури на позначення «Блоку Юлії Тимошенко»), що в контексті набуває значення ‘бути просякнутими ідеями цієї організації’;

2) **о-...-и-ти(-ся)** використовують для творення узуальних відсубстантивних дієслів, що виражають здебільшого значення «набуття певних внутрішніх якостей», наприклад: *оминулити*, *озалізнитися*;

3) **у-...-и-ти(-ся)**: *унезалежитися*, *угратувати*;

4) творення прислівників із префіксом **по-** й суфіксом **-и**, що властиве новотворам сучасної української мови: *по-міндоходівськи*.

Безафіксні новотвори притаманні лише українській мові та становлять 0,4 % від загальної кількості досліджуваних одиниць: *прикноп* ← *прикноп-и(ти)*, *припил* ← *припил-и(ти)*.

Таким чином, виокремлено продуктивні префікси і суфікси в українській та англійській мовах, які беруть участь у творенні політичних неологізмів. Як найчастотніший префікс у творенні українських неологізмів постає префіксоїд *євро-* у значенні ‘той, що належить до ЄС’ (22,2 %), а англійських – префікс *de-* зі значенням вилучення або забирання (14 %). Аломорфною рисою також варто назвати кількість префіксів в українській та англійській мовах, залучених до творення політичних неологізмів (англ. – 21, укр. – 44 префікси).

Щодо суфіксації, то в українській мові – 35 суфіксів із найбільш продуктивним *-изаці(я)* (12,6 %); натомість в англійській мові виокремлено 18 суфіксів, найчастотніші серед яких – *-ism* та *-phobia* (відповідно 15,8 % і 13,7 %).

2.2 Словоскладання як спосіб творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах

Словоскладання слугує зручним засобом для передання складних понять у стислій формі, проте їхні семантичні можливості практично необмежені. Складні слова в українській і в англійській мовах найчастіше утворені на основі іменників та прикметників. Вони можуть брати участь у

подальшому словотворі – у суфіксальній чи в префіксальній деривації, у конверсії або в семантичному переосмисленні, наприклад: укр. *Мінздох* + *-івець* (*Мін-істерств(о) дох-од(ів) і з-бор(ів)*) → *мінздохівець*. Словоскладання відбувається внаслідок дії таких продуктивних процесів [89]:

1) лексикалізація словосполучення зі зміною порядку розташування його компонентів, а також їх деформацією й морфологізацією (англ. *free of trouble* → *trouble-free* ‘надійний’);

2) інтеграція словосполучення в складне слово зі збереженням лінійного розташування компонентів (англ. *perpetual* + *war* → *perpetual war* ‘війна, що не припиняється’).

Словоскладання посідає перше місце за продуктивністю в англійській мові й становить 29,3 %, а також друге місце в українській мові – 16 %. Наприклад: англ. *trouble-free*, *perpetual war*, *державовбивця*, *газообмін*.

Таблиця 2.8

Частотність уживання моделей словоскладання українських політичних неологізмів

№	Моделі словоскладання неологізмів	Частотність
1.	N + -о- + N	35,7 %
2.	Adj + -о- + N	28,6 %
3.	N + V + -н- / -ч	12,5 %
4.	V + N	6,25 %
5.	Adj + Adj	5,4 %
6.	Prep + N	2,7 %
7.	Adv + N	2,7 %
8.	Adj + Adj + N	3,8 %
9.	Num + Num + Num + -ник	1,8%
10.	Num + N	0,9 %
11.	Prep + Adj + (-о-)N + -н(ий)	0,9 %

Разом	100 %
-------	-------

У дослідженні виявлено, що словоскладання зі з'єднувальним інтерфіксом являє собою традиційний спосіб створення українських політичних неологізмів, які можуть бути (див. табл. 2.8):

а) двокомпонентними, що утворені за такими моделями:

– *N + -o- + N*: *гратотерапія* ← *грати* (N) + -o- + *терапія* (N), *державовбивця* ← *держава* (N) + -o- + *вбивця* (N), *Кернесодобкін* ← *Кернес* (N) + -o- + *Добкін* (N), *Майданофобія* ← *Майдан* + o + *фобія*, *ословлення словосполучення фобія Майдану* [Нелюба (2014) с. 112]), *трампоманія* ← *Трамп* + o + *манія*, *підтримка президента США Д. Трампа*;

– *Adj + -o- + N*: *економіцентризм* ← *економічний* (Adj) + -o- + *центризм* (N), *лівобережець* ← *лівий* (Adj) + -o- + *берег* (N) + -ець;

– *N + V + -н- / -ч-*: *добротворчий* ← *творити* (V) + *добро* (N) + -ч-, *газообхідний* ← *обходити* (V) + *газ* (N) + -н-;

– *V + N*: *законороб* ← *робити* (V) + *закон* (N), *долеріз* ← *різати* (V) + *долю* (N);

– *Adj + Adj*: *єдинонеділимський* ← *єдиний* (Adj) + *неділимий* (Adj);

– *Num + N*: *першостоличність* ← *перша* (Adj) + *столиця* (N) + -н- + -ість;

– *Prep + N*: *понадсвіття* ← *понад* (Prep) + *світом* (N), *припарижжя* ← *при* (Prep) + *Париж* (N);

– *Adv + N*: *майжероман* ← *майже* (Adv) + *роман* (N); зауважимо, що в останніх двох моделях відсутній інтерфікс;

б) трикомпонентними, що утворені за моделями:

– *Adj + Adj + N*: *літполітпроцес* ← *літературний* (Adj) + *політичний* (Adj) + *процес* (N);

– *Num + Num + Num + -ник*: *двітисячідесятник* ← *дві* (Num) + *тисячі* (Num) + *десять* (Num) + -ник;

– *Prep + Adj + (-o-)N + -н(ий)*: *післяподатковокодексний* ← *після* (Prep) + *податковий* (Adj) + *кодекс* + (N) + -н-.

Аналіз прикладів дає змогу підсумувати, що в трикомпонентних моделях може бути наявним інтерфікс.

Таблиця 2.9

**Відсоткова репрезентація уживання моделей словоскладання
неологізмів в українській мові**

№	Моделі словоскладання неологізмів	Відсоткова рпрезентація
1.	N + -o- + N	35,7 %
2.	Adj + -o- + N	28,6 %

Англійські політичні неологізми, утворені за допомогою словоскладання, можуть бути двокомпонентними, трикомпонентними та чотирикомпонентними (див. табл. 2.10).

Таблиця 2.10

**Відсоткова репрезентація уживання моделей словоскладання
під час творення політичних неологізмів в англійській мові**

№	Моделі словоскладання двокомпонентних неологізмів	Відсоткова рпрезентація
1.	N + N	53 %
2.	Adj + N	21 %
3.	N + N + N	15 %
4.	Abbr + N	5 %
5.	V + N	1 %
6.	Adj + Adj	1 %
7.	N + Adj	1 %
8.	V + Prep	1 %
9.	Adv + Prep + N + N	1 %

10.	Num + N + N + N	1 %
Разом		100 %

Двокомпонентні неологізми утворені за такими моделями:

– *N + N*: англ. *conviction* (N) + *politics* (N) → *conviction politics*; *victim* (N) + *disarmament* (N) → *victim disarmament*; модель *N + N* – асинтаксична модель; вона охоплює слова як із підрядними, так і з сурядними зв'язками між компонентами;

– *Adj + N*: англ. *moral* (Adj) + *clarity* (N) → *moral clarity*; *perpetual* (Adj) + *war* (N) → *perpetual war*; *statistical* (Adj) + *murder* (N) → *statistical murder*; модель *Adj + N* – синтаксична модель, оскільки розташування її компонентів збігається з розташуванням елементів у словосполученні, наприклад: *moral clarity*;

– *Abbr + N* (де *Abbr* – аббревіатура): англ. *SUV* (Abbr) + *Democrat* (N) → *SUV Democrat*; *CSI* (Abbr) + *Factor* (N) → *CSI Factor*; *SEA* (Abbr) + *street* (N) → *SEA street*;

– *V + N*: англ. *starve* (V) + *the beast* (N) → *starve the beast*; *carry* (V) + *tax* (N) → *carry tax*; модель *V + N* – синтаксична модель, за допомогою якої утворюються складні іменники, представлені другим компонентом;

– *Adj + Adj*: англ. *blue* (Adj) + *hot* (Adj) → *blue-hot*; *white* (Adj) + *hot* (Adj) → *white-hot*; усупереч тенденції до утворення низки слів *A + A* зі сполучним голосним (*socio-economic*, *physico-technical*), зафіксовано випадки творення політичних неологізмів без неї;

– *N + Adj*: англ. *content* (N) + *free* (Adj) → *content-free*; модель *N + Adj* – асинтаксична; другий компонент представлений *-rich* (*oil-rich*), *-free* (*trouble-free*), *-tight* (*airtight*);

– *V + Prep*: англ. *see* (V) + *through* (Prep) → *see-through*.

Трикомпонентні неологізми утворюються за моделлю *N + N + N*: англ. *Checkbook diplomacy* → *Check* (N) + *book* (N) + *diplomacy* (N), *Homeland*

security → *Home* (N) + *land* (N) + *security* (N); *office-park dad* → *office* (N) + *park* (N) + *dad* (N).

Чотирикомпонентні неологізми утворені за моделями: англ. *just-in-time politics* → *just* (Adv) + *in* (Prep) + *time* (N) + *politics* (N); *fourth-generation warfare* → *fourth* (Num) + *generation* (N) + *war* (N) + *fare* (N).

В обох мовах найпродуктивнішими структурними типами політичних неологізмів є прості словосполучення, утворені за моделями *N + N*: англ. *victim* (N) + *disarmament* (N) → *victim disarmament*; укр. *Кернес* + -о- + *Добкін* → *Кернесодобкін*; *Adj + N*: англ. *moral* (Adj) + *clarity* (N) → *moral clarity*; укр. *дикий* + -о- + *капіталістичний* → *дикокапіталістичний*. Лише англійській мові властива наявність у досліджуваному мовному матеріалі складних словосполучень, що утворені з чотирьох елементів: англ. *fourth-generation warfare* → *fourth* (Num) + *generation* (N) + *war* (N) + *fare* (N). Використання голосного звуку як з'єднувального елемента поширене в українській мові, що очевидне з огляду на її синтетичну будову.

Варто зазначити, що аналіз структури політичних неологізмів в українській та англійській мовах засвідчує переважання інновацій-слів над інноваціями-словосполученнями в обох мовах. Зафіксовано, що частка політичних новотворів-словосполучень є значно більшою в англійській, ніж в українській мові.

Отже, у відсотковому співвідношенні утворення нових слів через словоскладання в українській мові становить 12,9 %, а в англійській – 23,2 %. Продуктивними моделями є *N + -о- + N* (35,7 %) та *Adj + -о- + N* (28,6 %).

2.3 Телескопія як спосіб творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах

Під телескопією розуміється спосіб словотворення, при якому нове похідне слово виникає зі злиття повної основи вихідного слова з усіченою

основою іншого або зі злиття усічених основ двох вихідних слів [122, с. 74-77]. Активний спосіб творення політичних неологізмів в англійській мові – телескопія (17,5 %), наприклад: англ. *information* + *mania* → *informania*; *private* + *utopia* → *privatopia*. В українській мові цей спосіб словотворення почали використовувати під впливом англійської мови (4,9 %), наприклад: укр. *Азія* + *Європа* → *Азіона*, *Кучма* + *комунізм* → *кучмунізм*.

На підставі аналізу українських та англійських політичних неологізмів, утворених унаслідок телескопії, виявлено майже однакові показники частотності видів телескопії під час творення нових слів. Це засвідчує активний вплив англійської мови на українську та пристосування нових способів словотворення в сучасній українській мові.

Таблиця 2.11

**Відсоткова репрезентація видів телескопії
в утворенні українських та англійських політичних неологізмів**

	Види телескопії	Відсоткова репрезентація українських політичних неологізмів	Відсоткова репрезентація англійських політичних неологізмів
1.	Злиття повної основи одного вихідного слова з усіченою основою іншого	61,5 %	51 %
2.	Злиття двох усічених основ вихідних слів	30,8 %	42 %
3.	Злиття аббревіатури з усіченою основою	5,1 %	5 %

4.	Злиття трьох усічених основ	2,6 %	2 %
Разом		100 %	

Згідно з табл. 2.11, кількість нових слів, утворених унаслідок злиття повної основи одного вихідного слова з усіченою основою іншого, становить 51 % в англійській мові та 61,5 % в українській мові. Наприклад: англ. *Britain* + *exit* → *Brexit*; *shoe* + *suicide* → *shoecide*; укр. *перепутати* + *Путін* → *Перепутін*; *Бетмен* + *мент* → *Бетмент*.

Кількість неологізмів, утворених злиттям двох усічених основ вихідних слів, сягає 30,8 % в українській мові і 42 % в англійській мові. Наприклад: укр. *Москва* + *ностальгія* → *Москальгія*; *плюралізм* + *універсум* → *плюриверсум*; *Янукович* + *яничар* → *Янучар*; англ. *condescending* + *explaining* → *condesplaining*; *pedestrian* + *gridlock* → *padlock*; *global* + *English* → *Globish*.

Простежувані випадки злиття аббревіатури з усіченою основою (5,1 %), наприклад: укр. *РУІ* + *руїна* → *РУІна*; *ПРУ* + *прайд* → *ПРайд*; *ПРУ* + *провокатор* → *ПРовокатор*. Наведені приклади демонструють однакове звучання обох слів, що зливаються. В англійській мові випадки злиття аббревіатури з усіченою основою дорівнюють 5 % від загальної кількості телескопізмів: англ. *LOL* + *libertarian* → *lolbertarian*; *SWAT* + *exercise* → *SWATercise*.

У поодиноких випадках неологізми утворені за допомогою злиття трьох усічених основ вихідних слів (2 % від загальної кількості телескопізмів): англ. *Minnesota* + *Wisconsin* + *Iowa* → *Minnewisowa*; *China* + *India* + *Indonesia* → *Chindonesia*; в українській мові – 2,6 %, наприклад: *Міністерство доходів і зборів* → *Мінздох*.

Наукове зацікавлення становить той факт, що трапляються випадки, коли одна основа вихідного слова вливається всередину основи іншого,

наприклад: укр. *портфоліо* + *торба* → *портторбіо*; *Єнакієве* + *Київ* → *Єнакийєве*, *прикріплюватися* + *срап* → *присгарлюватися* (друге слово є іншомовним, англ. «мотлох»). Такі одиниці сягають 12,8 % від загальної кількості досліджуваних одиниць.

Творення політичних неологізмів за допомогою телескопії супроводжуване як морфемотвірним, так і внутрішнім усіченням.

Морфемотвірне усічення – це усічення основ, наприклад: англ. *Democrat* + *publican* → *Demopublican*; *biology* + *politics* → *biopolitics*; *petrol* + *dollar* → *petrodollar*; *Europe* + *realism* → *Eurorealism*; *theocratic* + *conservatism* → *theoconservatism*; укр. *Донецьк* + *Зімбабве* → *Домбабве*; *Донецьк* + *Гондурас* → *Дондурас*; *Луганськ* + *Уганда* → *Луганда*.

Внутрішнє усічення – усічення запозичених із латинської мови префіксів і суфіксів, наприклад: англ. *one* + *conversation* → *oneversation*; *compliment* + *insult* → *complinsult*; *pre-* + *recrimination* → *precrimination*; укр. *окупація* + *референдум* → *окупендум*.

В обох мовах виокремлено найбільш продуктивні основи для творення політичних неологізмів. На особливу увагу заслуговують власні назви, а саме прізвища президентів. Наприклад, протягом січня 2017 р. активно обговорювали підсумки виборів у США. Президент США Дональд Трамп «очолив список найбільш згадуваних персон у пресі», фігуруючи більш ніж у 202 тис. політичних і фінансово-економічних публікаціях [64].

У творенні політичних неологізмів української мови беруть участь такі основи: **Трамп-** (31 %) (*трампокаліпсис*), **україно-** (17%) (*українобайдужий*), **медіє-** (16 %) (*медієв́атник*), **тушк-** (11 %) (*тушкосі́в*), **москво-** (7 %) (*москові́затор*), **укроп-**, **Путін-** (4 %) (*укропстан*, *путінбургер*), **миро-** (3 %) (*миробудування*), **порох-**, **Донецьк-** (2 %) (*Порошокін*, *Дондурас*) та ін. Отже, найбільш продуктивна основа у творенні українських політичних неологізмів – **Трамп-**, друге місце займає **україно-** а,

третє – **медіє-**. Відсоткова репрезентація телескопних основ під час творення українських політичних неологізмів унаочнено в Табл. 2.12.

Таблиця 2.12

**Відсоткова репрезентація телескопних основ
під час творення українських політичних неологізмів**

№	Основи	Приклади	Відсоткова репрезентація
1.	<i>Трамп-</i>	<i>Трампокаліпсис</i>	31 %
2.	<i>Україно-</i>	<i>Українобайдужий</i>	17 %
3.	<i>Медіє-</i>	<i>Медієв́атник</i>	16 %
4.	<i>Тушк-</i>	<i>Тушкоспів</i>	11 %
5.	<i>Москво-</i>	<i>Москові́затор</i>	7 %
6.	<i>Укроп-</i>	<i>Укропстан</i>	4 %
7.	<i>Путін-</i>	<i>Путінбургер</i>	4 %
8.	<i>Миро-</i>	<i>Миробудування</i>	3 %
9.	<i>Порох-</i>	<i>Порошокін</i>	2 %
10.	<i>Донецьк-</i>	<i>Дондурас</i>	2 %
11.	<i>Доларо-</i>	<i>Долароощадний</i>	1 %
12.	<i>Яну-</i>	<i>Януческу</i>	1 %
13.	<i>Гройсман-</i>	<i>Гройсмано́міка</i>	1 %
			100%

Зафіксовано потужну дериваційну активність власного імені *Трамп*, від якого утворені політичні неологізми. Простежуваний як позитивний, так і негативний погляд на діяльність цієї політичної особистості. Дослідники пояснюють численну кількість новоутворень, жартівливо-саркастичних ‘трампізмів’ вдалою й водночас полісемантичною формою та змістом

лаконічного прізвища. ‘Trump’ в англійській мові може позначати іменник (козир / розм. – славний малий); прикметник (козирний); дієслово (бити козирем / перевершити кого-небудь); мати значення поет. «звук труби». В англійській мові з’явилися такі лексеми англ. *Trumpism* (політика Трампа), *Trumpist* (прихильник Трампа і його політики), *Trumpocabulary* (нові слова й фрази, що описують діяльність Трампа), *Trumpology* (вивчення непередбачуваних політиків та їхньої поведінки), *Trumpocalypse* (катастрофічне руйнування цивілізації внаслідок виборів Трампа), *Trumpophobia* та ін.

В українській мові також наявні подібні неологізми. Наприклад, іменник *трампізм* увійшов до низки схожих за структурою термінів (соціалізм, капіталізм), утворених за продуктивною моделлю внаслідок приєднання суфікса *-ізм*. Цей неологізм має кілька значень: а) епоха кризи неолібералізму; б) стиль мислення й поведінки республіканця; в) суперечливі висловлювання Трампа. Політичний неологізм *трампокаліпсис* своїми словотворчими й лексичними засобами передає тривогу світової спільноти з приводу несподіваних підсумків виборчої кампанії в США.

Крім того, словотворчі ресурси української мови дають змогу передати різноманітні нюанси емоційно-оцінного забарвлення й додаткового конотативного значення: *трампоманія* (словоскладання), *трампитися*, *трампівець* (суфіксація), *трампобан* (словоскладання та апокопа), *трамполихоманка* (словоскладання), *трампомайдан* (словоскладання). Серед прикладів зафіксовано нейтральні слова *трампогурація* (інавгурація), *трамплітуда* (висловлювання думок до діаметрально протилежних). Наприклад, Порошенко: *порошизм*, *порошенківщина*, *порошокін*; Путін: *путінбургер*, *путінівка*, *путіленд*, *путінович*, *путінофіл*.

Істотну продуктивність для творення нових слів виявляють основи *майдан*, *сотня*, *бандерівці*, *татаробандерівці*, *афробандерівець*,

котобандерівець, дитсадобандерівець, алкомайдан, алкосотня, автомайдан, аквамайдан, євро-: Євромайдан, Євродиван.

У творенні політичних неологізмів англійської мови беруть участь такі основи: **-ocracy** (9,7 %) (*corpocracy*), **-shoring** (9,1 %) (*inshoring*), **-speak** (8,7 %) (*Greenspeak*), **-phobe** (8,4 %) (*globophobe*), **-exit** (7,7 %) (*Brexit*) та ін. Отже, найбільш продуктивна телескопна основа у творенні англійських політичних неологізмів – **-ocracy**, друге місце займає **-shoring**, а третє – **-speak**. Відсоткова репрезентація телескопних основ під час творення англійських політичних неологізмів унаочнено в Табл. 2.13.

Таким чином, серед проаналізованих англійських телескопних номінацій констатовано низку складених основ (див. табл. 2.13).

Таблиця 2.13

**Відсоткова репрезентація телескопних основ
під час творення англійських політичних неологізмів**

№	Основи	Приклади	Відсоткова репрезентація
1.	-ocracy	<i>corpocracy</i> (<i>corporate</i> + <i>-ocracy</i>)	9,7 %
2.	-shoring	<i>inshoring</i> (<i>in</i> + <i>off-shoring</i>)	9,1 %
3.	-speak	<i>Greenspeak</i> (<i>Greenspan</i> + <i>-speak</i>)	8,7 %
4.	-phobe	<i>globophobe</i> (<i>globalization</i> + <i>-phobe</i>)	8,4 %
5.	-exit	<i>Brexit</i> (<i>Britain</i> + <i>exit</i>)	7,7 %
6.	-ish	<i>Globish</i> (<i>global</i> + <i>English</i>)	6,2 %
7.	-plaining	<i>condesplaining</i> (<i>condescending</i> + <i>explaining</i>)	4,3 %
8.	-cide	<i>shoecide</i> (<i>shoe</i> + <i>suicide</i>)	3,9 %
9.	-burb	<i>ethnoburb</i> (<i>ethnic</i> + <i>suburb</i>)	3,8 %
11.	copy-	<i>copyfraud</i> (<i>copyright</i> + <i>left</i>)	3,4 %

12.	micro-	<i>micropolitan</i> (<i>micro-</i> + <i>metropolitan</i>)	2,9 %
13.	bio-	<i>bioterrorist</i> (<i>biological</i> + <i>terrorist</i>)	2,1 %
14.	ped-	<i>pedlock</i> (<i>pedestrian</i> + <i>gridlock</i>)	2,1 %
15.	інші основи		27,7 %
Разом		100 %	

За даними дослідження, неологізми, до складу яких входять такі префіксальні елементи, як англ. *bio-*, *ped-*, утворені від самостійних слів. Вони набули стійкого морфологічного значення та маркують сферу спеціалізації чи вживання.

До окремої групи варто зараховувати політичні неологізми, що утворені внаслідок злиття власних назв: англ. *Chindia* (*China* + *India*), *Chimerica* (*China* + *America*), *Chermany* (*China* + *Germany*).

Отже, телескопія, представлена злиттям повної основи одного вихідного слова з усіченою основою іншого, є найпродуктивнішою моделлю, яка наявна в англійській та українській мовах (51 % і 61,5 % відповідно). Серед найчастотніших телескопних основ у творенні українських політичних неологізмів зафіксовано *трамп-* (31 %), а англійських – *-ocrasy* (9,7 %).

2.4 Скорочення як спосіб творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах

2.4.1 Аббревіація як спосіб творення політичних неологізмів переважає в англійській мові (20,5 %).

У сучасній українській та англійській мовах найбільшого поширення набув ініціальний тип складноскорочених слів, тобто скорочення, складені з початкових букв. Найчастіше аббревіації позначають терміни, назви груп та організацій, утворені за початковими

літерами: англ. *Business Communication Centres* → *BCCs*; *Anti-Iraqi Forces* → *AIF*; *post-feminist woman* → *PFW*; *КМ*, *АП*.

Згідно з визначенням О. Селіванової, аббревіація – морфологічний спосіб творення слів усиченням простого або компонентів складного слова чи елементів твірного словосполучення до звуків і літер, складів та інших фрагментів [267, с. 8].

Виокремлено такі групи аббревіатур:

- 1) ініціальні: а) буквені; б) звукові, в) буквено-звукові;
- 2) уламкові;
- 3) усичено-словесні;
- 4) словформні [51; 214].

Найбільш численну групу становлять ініціальні буквені аббревіатурні утворення (57 %), наприклад: укр. аббревіатура *ЛДНР* (так звані *Луганська та донецька народні республіки*). До звукових аббревіатур, частотність творення яких сягає 12,6 %, належать новотвори *ДАР* («Український демократичний альянс за реформи»), *АТО* (антитерористична операція), *ДУК* (Добровольчий український корпус) [259, с. 55]. Серед буквено-звукових, у яких під час вимови назви букв комбінуються зі звуками, варто назвати *ПАРЄ* (Парламентська асамблея Ради Європи). Уламковими, що складаються з кількох початкових букв слова, є *екс-комбат* (колишній комбат) [259, с. 58]; з частини слова та ініціальних букв *УКРОП* (Українське об'єднання патріотів), усичено-словесними, які охоплюють комбінацію частини слова й цілого слова, – *Опоблок* (Опозиційний блок), *енергоомбудсмен* (енергетичний омбудсмен [259, с. 61], *енергофонд* (енергетичний фонд) [259, с. 61].

Таблиця 2.14

Відсоткова репрезентація видів аббревіації

під час творення українських політичних неологізмів

№	Види аббревіації	Відсоткова
---	------------------	------------

				репрезентація		
1.	Ініціальні			73,3 %		
	Буквені	звукові	буквено-звукові	57 %	12,6 %	3,7 %
2.	Уламкові.			8,2 %		
3.	Усічено-словесні			15 %		
4.	Словоформні			2,6 %		
5.	Ініціально-цифрові			0,9 %		
	Разом			100 %		

В корпусі англійських політичних неологізмів зафіксовано чотири групи аббревіації (див. табл. 2.15):

1) ініціально-буквені, що вимовляють як поєднання алфавітних літер, які входять до складу назв, наприклад: англ. *DMCA – Digital Millennium Copyright Act*; *PFW – post-feminist woman*; *FOMO – fear of missing out*;

другу групу ініціальних звукових скорочень, акронімів, вимовляють, як звичайні слова, написані такими самими буквами, наприклад: англ. *GAFA – Google, Apple, Facebook, Amazon*; *LULU – locally unwanted land use*;

2) складені, у межах яких існує одна або кілька частин слова, наприклад: англ. *W'all, Y'all*;

3) змішані, що складаються з літер і складів; наприклад: англ. *SPIN – Small Plot Intensive*;

4) цифрові, що складаються з літер або зі складів і цифр; наприклад: англ. *9/11 – September, 11*; прикладом аббревіації можуть слугувати лексичні одиниці, у творенні яких беруть участь аббревіатурні елементи та цифрові знаки (омофони слів). Так оформлені деякі терміни, наприклад: англ. *B2B – business-to-business*; *P2P – peer-to-peer / person-to-person*; *R2P – Responsibility to Protect*.

Таблиця 2.15

**Відсоткова репрезентація видів аббревіації
під час творення неологізмів в англійській мові**

№	Види аббревіації		Відсоткова репрезентація	
1.	Ініціальні		89,3 %	
	Власне аббревіатури	Акроніми	43,6 %	45,7 %
2.	Цифрові		8 %	
3.	Змішані		1,8 %	
4.	Складені		0,9 %	
Разом			100 %	

Як засвідчують дані таблиці 2.15, найбільш поширені акроніми (45,7 %). Кількість акронімів постійно зростає, що спричинює необхідність їх упорядкування, а також процесу експлікації їх творення.

Продуктивність аббревіації аргументована посиленням ролі синтаксичного словотворення в сучасній англійській мові, що стає джерелом для численної кількості аббревіатур, які позначають назви особи: англ. *economic advisor* → *EA*.

Для аббревіації характерне те, що скорочене слово не є єдиним словесним позначенням поняття, а живе в мові поряд із повним словом, від якого воно утворилося. У наслідок аббревіації ціле заміщується частиною, що репрезентує все ціле.

Отже, аббревіація як спосіб творення політичних неологізмів більше представлена в англійській мові (20,5 %) порівняно з українською мовою (7,5%). Спільною рисою цих мов є продуктивність ініціального типу складноскорочених слів: в англійській мові – 73,3 %, в українській – 89,3 %.

2.4.2 Усічення. Творення політичних неологізмів за допомогою **усічення** основ не є частотним способом для української мови, проте це більш поширений спосіб в англійській мові (див. табл. 2.16). Усічені

новотвори постали внаслідок елізії початкової (аферезис), середньої (синкопа) або кінцевої (апокопа) частини слова. Такі скорочення зараховують до усічених слів. У результаті усічення початкової частини слова утворилися неологізми: англ. *burb* – *suburb*, *vator* – *elevator*. Слова *detox* – *detoxification*, *pol* – *politician*, *relo* – *relocation* з'явилися внаслідок елізії кінцевої частини слова. В англійській мові виникають скорочені імена відомих політичних діячів, наприклад, англ. *Bam* (Barack Obama), *Sarko* (Nikolas Sarkozy).

Таблиця 2.16

**Відсоткова репрезентація видів усічень
під час творення політичних неологізмів у сучасній англійській мові**

№	Види усічень	Відсоткова репрезентація
1.	Аферезис	29 %
2.	Апокопа	39 %
3.	Усічення слова <i>electronic</i> до початкової літери е-	27 %
4.	Усічення у формі множини	5 %
	Разом	100 %

У процесі дослідження виявлено випадки утворення слів через усічення слова англ. *electronic* до початкової літери е-: *e-business*, *e-election*.

У сучасній українській мові наявні окремі випадки апокопи. Аналізовані новотвори виникли в інтернет-просторі, який максимально наближений до розмовного стилю мовлення, оскільки так само позбавлений чітких норм і правил. Укр. *вата* – лексема, утворена усіченням кінцевої частини твірної основи *ват-ник* із додаванням флексії -а. Зазначена лексема означає:

1) збірну назву *ватників* (проросійськи налаштованих осіб, які люто ненавидять усе українське, підтримують анексію частини території України, закликають до введення військ іншої держави, здатні зрадити країну в обмін

на матеріальні блага (*місцева вата в Криму зможе один сезон без туристів пережити*);

2) сепаратисти, терористи, які воюють на Донбасі проти України (*Вата панікує, але потрібно дотискати їх*). *Укр* – має подвійну мотивацію: 1) від назви *укроп* (від рос. ‘укроп’); 2) від назви *українець*.

Неологізм виник як пейоратив зі значенням: ‘українці, які підтримують європейський напрям розвитку країни, орієнтовані на західноєвропейські цінності’. *Колорад* – лексема, утворена утинанням твірної основи ‘колорадський жук’. Так стали називати всіх прибічників сепаратизму за схожість кольорів Георгіївської стрічки із забарвленням цього виду комах. Слово функціонує у двох значеннях: 1) особи, що носять Георгіївську стрічку; 2) бойовики, терористи, які воюють проти української армії. *Сепар* – новотвір, похідний від слова *сепаратисти*, однак у ході використання набув додаткового значення й став позначати бойовиків, які воюють на Сході України.

Таким чином, в англійській мові усічення основ як спосіб творення політичних неологізмів представлено такими видами, як афerezис (29 %), апокопа (39 %), усічення слова *electronic* до початкової літери *e-* (27 %), усічення у формі множини (5 %). Цей спосіб складає 3,2 % від загальної кількості досліджуваних англійських одиниць, а в українській мові – 0,2%.

2.5 Конверсія як спосіб творення політичних неологізмів в англійській мові

При конверсії нове слово утворюється без зміни основної форми похідного слова без застосування словотвірних засобів шляхом переходу даної основи в іншу парадигму [128]. Конверсія як спосіб словотворення політичних неологізмів (2 %) є непродуктивним способом творення (див.

табл. 2.17). Не виявлено випадків творення українських політичних неологізмів за допомогою конверсії.

Відповідно до опрацьованого емпіричного матеріалу політичні неологізми утворені за такими моделями: $N \rightarrow V$, $V \rightarrow N$ (де N – іменник, V – дієслово): *a dollar* (N) \rightarrow *to dollar* (V); *brain* (N) \rightarrow *to brain* (V); *speech* (N) \rightarrow *to speech* (V); *clinton* – *to clinton*; *summit* (N) \rightarrow *to summit* (V); *to cut* (V) \rightarrow *a cut* (N) (див. табл. 2.17).

Таблиця 2.17

**Частотність уживання моделей конверсії
під час творення англійських політичних неологізмів**

№	Модель конверсії	Приклади	Частотність
1.	$N \rightarrow V$	<i>brain</i> (N) \rightarrow <i>to brain</i> (V)	64 %
2.	$V \rightarrow N$	<i>to print</i> (V) \rightarrow <i>a print</i> (N)	36 %
Разом			100 %

Відповідно до інформації, що подана в таблиці 2.17, модель $N \rightarrow V$ потрактована як найчастотніший засіб творення політичних неологізмів у сучасній англійській мові, що становить 64 % від загальної кількості неологізмів, утворених за допомогою конверсії.

Отже, конверсія є аломорфним способом, що використовують для творення лексики політичної сфери лише в англійській мові. Аналіз емпіричного матеріалу дав змогу виокремити дві моделі конверсії: перехід іменника до дієслова, що є більш частотним, та перехід дієслова до іменника (менш частотний).

2.6 Ізоморфні й аломорфні риси морфологічного способу творення українських та англійських політичних неологізмів

Політичні неологізми в українській мові утворено за допомогою п'яти способів морфологічного способу творення: афіксація, словоскладання, аббревіація, телескопія, усічення основ; натомість в англійській мові – за допомогою шести засобів: афіксація, словоскладання, аббревіація, телескопія, усічення основ, конверсія (див. табл. 2.18).

Таблиця 2.18

**Шляхи поповнення словникового складу
української та англійської мов політичними неологізмами**

Способи творення \ Мови	Українська	Англійська
	%	%
1. Афіксація	70,3	22
2. Словоскладання	16	29,3
3. Аббревіація	7,5	20,5
4. Телескопія	6	22,2
5. Усічення основ	0,2	4
6. Конверсія	-	2
Усього	100	100

Як засвідчують відомості, подані в таблиці 2.18, під час творення політичних неологізмів в українській мові за допомогою морфологічних способів словотвору на першому місці знаходиться афіксація (70,3 %), на другому – словоскладання (6%), на третьому – аббревіація (6%), а в англійській мові першу позицію займає словоскладання (29,3 %), другу – телескопія (22,2%), третю афіксація (22%).

З розвитком мови синтетичні форми можуть бути замінені на аналітичні. Особливо помітно ця тенденція проявляється на прикладі іменникового словотвору. В англійській мові злиття слів відбувається шляхом юкстапозиції. Відносно новою тенденцією українського словотвору

видається тяжіння до аналітизму, що проявляється у розвитку аглютинативних структур, тобто коли деривати утворюються механічним приєднанням окремих елементів, при цьому зберігається автономія кожного з них. Попри зазначену тенденцію до аналітизму в українській мові, словоскладання здебільше представлено поєднанням основ за допомогою з'єднувального елементу.

Крім того, проявом аналітизму є зростання іменникової префіксації, особливо це стосується так званих перехідних морфем, префіксоїдів. Слід також зазначити, що конверсія як спосіб словотвору є ознакою аналітизму і, як показує емпіричний матеріал дослідження, вона притаманна лише англійській мові. В українській мові не було зафіксовано політичних неологізмів, утворених цим способом.

Висновки до розділу 2

1. Унаслідок проведеного дослідження зафіксовано найбільш продуктивні способи й засоби поповнення порівнюваних мов новими одиницями: афіксація (для української мови – 70,3%) та словоскладання (для англійської мови – 29,3 %). В українській мові афіксація як спосіб творення політичних неологізмів, а саме префіксальний спосіб – найчастотніший спосіб творення неологізмів, оскільки лексичний склад сучасної української мови регулярно поповнюється похідними, утвореними за допомогою морфологічного способу словотвору, який є продуктивним як для новотворів на базі власне української лексики, так і для словотвірної адаптації слів-запозичень. Найпродуктивнішою моделлю словоскладання в англійській мові є $N + N$ (53 %).

2. Типологічні відмінності української та англійської мов виявляються в особливостях утворення складних слів у порівнюваних мовах. В українській мові для утворення складних слів часто використовують

з'єднувальні голосні, натомість в англійській мові злиття слів відбувається здебільшого внаслідок юкстапозиції. Словоскладання як спосіб творення політичних неологізмів в українській мові посідає друге місце за продуктивністю (16 %).

3. В англійській мові продуктивністю також вирізняється **телескопія** (22,2 %). В українській мові цей спосіб словотворення почав активніше функціонувати під впливом англійської мови (6 %).

4. Різноструктурність зіставляваних мов пояснює наявність специфічних для кожної з мов способів деривації неологізмів. Серед виокремлених 6 способів морфологічного словотвору політичних неологізмів української та англійської мов 5 є спільними (але з різною відсотковою репрезентацією), та один – конверсія – характерний лише для англійської мови.

5. Політична неологічна лексика поділена на дві великі групи: запозичення (73 %) та слова, що виникли на питомому ґрунті (27 %). Основним чинником, який впливає на процес запозичення, є словниковий фонд мови, що регулює надходження іншомовних лексем і маркує їхній зміст. Отже, запозичені неологізми охопили таку важливу сферу суспільного життя, як суспільно-політичну.

Основні положення, описані в другому розділі, відображено в статтях автора [48; 49; 50; 51].

РОЗДІЛ 3

СЕМАНТИЧНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ТА АНГЛІЙСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ

3.1. Семантична деривація в українській та англійській мовах

Зміни в складі суспільно-політичної лексики у мові відбуваються за рахунок не тільки кількісного збільшення лексичних одиниць, але й змін, що відбуваються у значення слова. Семантична деривація є одним із шляхів вербалізації нових політичних реалій та соціальних змін [160, с. 62]. Питання заповнення мовних лакун, виникнення і функціонування нових слів зараз на часі. Поряд із всебічним дослідженням лексичних і словотворчих неологізмів, важливого значення сьогодні набуває ретельне вивчення семантичних інновацій [193, с. 365]. Цей тип словотворення відображає такий семантичний розвиток лексики, який відбувається завдяки збільшенню кількості значень у лексичній одиниці. У результаті семантичної деривації відбуваються зміни в семантичній структурі окремих слів та на їхній основі утворюються нові лексико-семантичні варіанти слів. Важливим є той факт, що поки слово функціонує у мовленні, воно має можливість отримувати несподівані ситуативні значення [160, с. 67], які корелюють з основним значенням, певний час співіснують з ним або витісняють його. Можливість слова отримувати нові значення тісно пов'язана із асиметрією лінгвістичного знаку. Семантичні новотвори є одним із способів номінування нових явищ [10, с. 188]. Семантичні інновації включають:

- 1) старі слова, які повністю змінюють і втрачають свої значення, що раніше існували;
- 2) нові лексико-семантичні варіанти вже існуючих слів, які додаються до їхньої структури.

Інновації з'являються в мові не тільки для позначення реалій і явищ, що нещодавно виникли, а й для вже раніше поіменованих об'єктів. Трансномінації дають нову, більш емоційну назву предмету, яка вже має нейтральне найменування, та відображають тенденцію до вживання більш експресивних форм особливо, коли йдеться про явища політичного життя [47; 230]. У такий спосіб відбувається омовлення найбільш актуальних явищ і подій, які привертають увагу кожного пересічного члена спільноти.

Наприклад, запозичене з англійської мови слово *секонд-хенд* має такі визначення у лексикографічних джерелах: 1) магазин, що торгує ношеним одягом і взуттям. 2. ношений, такий, що був у користуванні, куплений у комісійному магазині [271, с. 1033]. У політичному контексті ця лексема набуває значення 'застарілі, політичні ідеї, методи технології', наприклад: *Досить купувати політичний секонд-хенд* [308].

В англійській мові, зокрема коливання виборця під час виборчої компанії відображено у новотворі англ. *swing voter (waverer)* – '*someone who has not yet decided who to vote for in an election*' [278]. Сполука англ. *Dirty tricks Thursday* позначає четвер перед виборами, коли кандидати звинувачують опонентів у скандальній поведінці, знаючи, що у них залишається мало часу на спростування – '*The Thursday before an election when candidates often accuse opponents of scandalous behavior knowing that the charges will bring headlines while also allowing the opponents little time to refute the charges*' [303].

Основними способами виникнення семантичних неологізмів в суспільно-політичній сфері є внутрішньослівна і позаслівна деривації [127, с. 7] або іншими словами деривація, пов'язана зі зміною плану змісту або вираження, а також поєднання цих способів [18].

Для українських та англійських політичних неологізмів однаково характерною є внутрішньослівна деривація: метафоричні та метонімічні

перенесення, розширення і звуження значення. При чому на метафоризацію припадає приблизно 60 % зазначених способів внутрішньослівної деривації.

Семантична деривація насамперед передбачає розвиток нового значення у слова, при цьому переважають лексичні інновації які виникли внаслідок процесу метафоризації, оскільки «чинником семантичних зрушень є зміна сфери функціонування лексичних одиниць, що зумовлено частковою детермінізацією під впливом екстралінгвальних чинників» [137, с. 15].

Аналіз емпіричного матеріалу дозволяє виокремити три спільні способи семантичного словотворення українських та англійських політичних неологізмів: лексико-семантичний, морфолого-семантичний та лексико-синтаксичний. Проте слід зазначити, що відсоткові показники представленості того чи іншого способу у зазначених мовах відрізняються (див. табл. 3.1). Ізоморфною рисою є домінування лексико-семантичного способу.

Таблиця 3.1

Відсоткова репрезентація видів семантичного способу при творенні політичних неологізмів в українській та англійській мовах

№	Семантичний спосіб творення	Відсоткова репрезентація в українській мові	Відсоткова репрезентація в англійській мові
1.	Лексико-семантичний	74%	87%
2.	Морфолого-семантичний	16%	8%
4.	Лексико-синтаксичний	10%	5%
Разом		100%	100%

Відповідно до даних таблиці 3.1 найпродуктивнішим способом семантичного словотвору в українській та англійській мовах є лексико-семантичний, що відповідно становить 74% та 87%.

3.2 Продуктивні та малопродуктивні способи семантичної деривації в українській та англійській мовах: ізоморфні й аломорфні риси

До продуктивного способу семантичного творення політичних неологізмів зіставляюваних мов відносимо лексико-семантичний.

Емпіричний матеріал дослідження показує, що політичні неологізми утворені цим способом здебільшого базуються на метафоризації, метонімізації, що супроводжується процесом апелятивації. Перехід власних імен (онімів) до розряду загальних назв (апелятивів) відомий у мовознавстві як деонімізація або апелятивація [154, с. 54; 246, с. 10, 28]. Апелятивація передбачає заміну індивідуального значення загальним, класоозначуваним [18, с.114]. У відапелятивних одиницях основними процесами переносу значення постають метафоризація та метонімізація.

Метафоризація ґрунтується на перенесенні значення однієї загальної назви на іншу на основі відношення аналогії між зіставляваними сутностями, тобто метафоризація становить проекцію більш конкретної сфери-джерела, вираженої вербально вихідним загальним іменем, на пов'язану з нею за аналогією більш абстрактну сферу-мішень [18; 130, с. 374; 267, с. 328-329; 251, с. 266]

Під час метонімізації одна концептуальна сутність, виражена вихідною загальною назвою (*корелят*), забезпечує ментальний доступ до іншої концептуальної сутності, позначуваної кінцевим соціально маркованим апелятивом (*референт*), у межах одного й того ж домену [233, с. 173].

О. Стишов зазначає, що процес семантичної модифікації «поширюється на антропоніми, топоніми, які вживаються в переносному, узагальненому значенні, набувають ознак символів», тобто здійснюється апелятивація: *путіни, бандери, порошенки* [194, с.305]. Актуальним є і зворотний процес – онімізація, що з'являється завдяки яскравості особистостей політичних

лідерів в Україні, наприклад: *Порох* (П. Порошенко), *Макарич*, *Ракетник* (Л. Кучма), *Юля*, *Леді Ю*, *Газова принцеса* (Ю. Тимошенко), *Пасічник* (В. Ющенко), *вогнегасник* (прізвисько Віталія Кличка під час Євромайдану).

Нові лексичні одиниці утворюються за рахунок мовної гри, що сприяє появі таких нових слів як: *Дамбаси*, *Даунбасівка* [260, с. 56], *Лугандон*, *Гейропа* (Європа геїв) [260, с. 47] (виражає негативне ставлення до ідеалів Європи), *Верховна Зрада* [66, с. 51]. Ціла низка лексем утворена від прізвиська міського голови Харкова Г. Кернеса: *Гепник*, *гепоград*, *геподобіє*, *гепократія* [260, с. 50].

О. Кирилюк наголошує на домінантній ролі «психологічних чинників та мотиваційних ознак» у творенні новітніх неологізмів та okazіоналізмів та пропонує власний аналіз окремих новотворів у світлі теорії мовних маніпуляцій [92, с. 315]: *Лугандонія*, *ДоМбас*, *Домбабве*, *Дебільцеве* [260].

Процес розширення значення слова є результатом семантичного способу словотворення та складає в англійській мові 20,1%, а в українській – 19,4%. Маємо на увазі розширення семантики лексичної одиниці, що дає можливість її використання для позначення ширшого кола понять і явищ. Семантична деривація представлена як у загальних, так і у власних назвах, при цьому домінує розширення семантичної структури значення слова, наприклад:

укр. *ватники*, *бандерлоги*, *орки*, *хунта*, *Мордор*, *Новоросія*;

англ. *earned media*, *wet signature*, *spillback*, *Jane Wayne syndrome*, *Stephanopouli*.

Різновидом метонімії, що супроводжується процесом деонімізації, є антономазія. Зазвичай, лексичні одиниці політичної сфери утворені у такий спосіб, надають негативну конотацію новоутвореній семемі. Наприклад, депутати Верховної ради отримали гумористичну назву *кнопкодави*; Президент України – *гарант*;

Семантичні неологізми є також результатом фразеологізації двокомпонентних атрибутивних словосполук, зокрема *гібридна війна*, *аваківська реформа*, *зелені чоловічки*. В сучасній українській мові існує ціла низка таких атрибутивних сполук у сфері політики, яка утворилась за часів Революції Гідності та позначає її знакові явища та події: *офісна сотня*, *диванна сотня*, *алкосотня*. Наприклад, *Небесна сотня* (список із понад 100 учасників Євромайдану, загиблих під час сутичок із силовиками у грудні 2013 року та лютому 2014 р.), *диктаторські закони* (пакет законів, прийнятий Верховною Радою України від 16 січня 2014 року, направлений на криміналізацію опозиції і громадянського суспільства), *зелені чоловічки* (збірна назва російських військових, які беруть участь у вторгненні в Україну в 2014 році), *чорний четвер* (16 січня 2014 року, коли Верховна Рада України прийняла ряд ‘законів диктатури’), *Революція Гідності або Майдан* (протести в Україні, спрямовані проти корупції, свавілля правоохоронних органів і за європейський вектор зовнішньої політики).

Загалом можна констатувати збільшення продуктивності семантичної деривації в політичній комунікації, що, на нашу думку, зумовлено розмиванням меж між політичним і побутовим дискурсами, коли немає жорстких правил щодо нормативного слововживання та дотримання правил літературної мови.

Цим пояснюється й поширення лексем, побудованих на ґрунті жаргонізмів, арготизмів, просторіччя, широке функціонування яких у політичній комунікації засвідчує наявність їх у мовленні відомих політичних діячів країни. Така тенденція демонструє загальну вульгаризацію, що притаманна для лексичних інновацій. Прикладами таких інновацій є лексеми *майдауни*, *майдануті*, *правосеки*, *даунбаси*, всі з яких є зневажливими номінаціями, які використовують представники протилежних політичних угруповань. Номінація *золотий батон* позначає надмірну жадібність, символ влади В. Януковича та українську премію за сумнівні досягнення. Негативне

забарвлення мають і прізвиська відомих політиків, наприклад, *Шоколадний заєць* (прізвисько П. Порошенка).

В англійській мові семантична деривація базується також на метафоризації та метонімізації, що супроводжується апелятивацією (омонімізацією), що з'являється завдяки харизматичним мовним особистостям політичних лідерів, наприклад англ. *Boy Clinton*, *A national Embarrassment*, *Veto Bill* (Білл Клінтон), *President Hillary* (Гіллари Клінтон).

Метафоричне перенесення є найбільш поширеним способом виникнення семантичних неологізмів у сфері політичного життя, що пояснюється тим фактом, що метафора підсилює ідеологічний вплив на особу. Так, наприклад, англ. *stampede an occasion when many large animals or many people suddenly all move quickly and in an uncontrolled way, usually in the same direction at the same time, especially because of fear* [278] – в мові політики номінує явище масового переходу на сторону кандидата. Ще одним прикладом є внутрішні зміни лексеми англ. *pie* – пиріг, яка переходить до лексико-граматичного класу дієслів та отримує метафоризоване значення – англ. *‘to hit a person, particularly a political or business leader, in the face with a pie’* [303], позначаючи дії противників політичних діячів, які жбурляють останнім в обличчя пироги. Метафоричний переніс відбувається у лексемі англ. *fishmongering*, яка має пряме значення англ. *‘selling fish’* [304] і отримала за допомогою метафоричного перенесення нове значення англ. *‘a type of trolling, often performed over IRC, that was created by Roman and the denizens of Sanc. It is characterized by producing lulz and glory’* [301].

Метонімічне перенесення спостерігаємо у назві торгової марки англ. *Astroturf*, що виробляє штучне покриття для спортивних майданчиків, яке нагадує справжнє трав'яне покриття. На основі цієї назви було розвинуто значення англ. *‘a fake grass-roots movement* [303] або англ. *creating the impression of public support by paying people in the public to pretend to be supportive’* [301] та називає несправжні, фейкові рухи активістів.

Однією за причин появи семантичного неологізму є звуження значення. Як правило, до цієї групи можна віднести слова, які в новому значенні перетворилися на терміни. Наприклад, лексична одиниця англ. *ticket* має значення англ. *‘a printed piece of paper, which shows that you have paid to enter a cinema, travel on a bus, plane, etc.’* [290]. Водночас в американському варіанті англійської мови іменник отримав значення англ. *‘a list of the people representing a particular political party in an election’* [278] та англ. *‘the policies that are supported by a political party or a person competing in an election’* [278].

Семантика лексичних одиниць змінюється і у результаті розширення значення. Так, наприклад, значення слова розширилося англ. *rendition* та позначає відправку іноземного злочинця або терориста для допиту в країну з менш суворими законами: англ. *‘a translation of a piece of writing; the practice of sending a foreign criminal or terrorist suspect covertly to be interrogated in a country with less rigorous regulations for the humane treatment of prisoners’* [288], Дієслово англ. *to kidnap*, що вживається у значенні англ. *‘to take someone illegally by force’* розширило своє значення і стало вживатися також у виборчій термінології в негативному значенні англ. *‘to redraw electoral boundaries so that most or all of an incumbent's district becomes part of another district that has a popular incumbent from the same party’* [288].

Серед численних неологізмів англійської мови, які знаходимо в інтернет-ресурсах, можна зазначити такі семантичні неологізми:

англ. *Pizza parliament* n.— *‘A parliament consisting of many parties, each with only a relatively small number of seats and where no party has a majority of seats’* [303], тобто парламент, який складається з безлічі партій, кожна з яких має відносно невелике число місць. Жодна з цих партій не має більшості місць в парламенті;

англ. *purple states* — *‘a US state where around half the people vote Democrat and around half the people vote Republican’* [278], тобто штати, які підтримують як демократів, так і республіканців. Колір англ. *purple* обіграно

з нятяком на те, що він утворюється за допомогою поєднання червоного та синього, що є кольорами цих двох партій: англ. *red states* – штати, в яких більшість людей підтримують республіканців; англ. *blue states* – штати, в яких більшість людей підтримують демократів;

англ. *seabiscuit candidate* – ‘*a political candidate who comes from behind to win an election*’ [275], тобто політичний кандидат, який з’явився не відомо звідки для того, щоб виграти вибори.

На переносі ознаки базується наступний неологізм: англ. *Soft power* – ‘*power based on intangible or indirect influences such as culture, values, and ideology*’ (влада, що базується на нематеріальних або непрямих впливах, таких як культура, цінності та ідеологія) [303].

Наступний приклад англ. *kettle* позначає ситуацію, коли поліція оточує натовп протестувальників та не дозволяє їм покинути певну територію: англ. ‘*an occasion when police form lines around a crowd of people and prevent them from leaving a particular area*’ [278]. Похідне від іменника дієслово англ. *to pie* іменує дію англ. ‘*to hit a person, particularly a political or business leader, in the face with a pie*’ (вдарити особу, особливо політичного або бізнесового діяча в обличчя пирогом) [303].

Неологізми з негативною конотацією з’являються в результаті антономазії. Наприклад, глузливе прізвисько терориста Усами бен Ладена пов’язане із помилкою у написанні імені, яка робить його ідентичним із прізвищем американського президента: англ. *Obama bin Laden*.

Наступний приклад пов’язаний із перетворенням імені та прізвища американського сенатора Ріка Санторума на новотвір англ. *Rick Santorum*, який з’явився після того, як політик критично висловився про одностатеві шлюби. Значення цього неологізму представлено у словнику: англ. ‘*One who is extremely strange, eccentric, fantastic, weird, or insane. See also kook, fruitcake, crackpot, nutcase or screwball*’ [301]. Крім того, розголосу набула компанія прибічників одностатевих шлюбів, в результаті якої онім англ.

Santorum перетворився на апелятив з обсінім значенням [301], запропонував це значення відомий ЛГБТ-активіст Ден Севідж.

Нові лексичні одиниці утворюються за рахунок мовної гри, що сприяє появі таких нових слів як англ. *bork*, *spin*:

англ. *bork* – ‘*US politics, informal to attack or defeat (a nominee or candidate for public office) unfairly through an organized campaign of harsh public criticism or vilification*’ [291].

Значення зазначеного неологізму базується на значенні спричинити неполадку чогось: англ. ‘*to cause (something, such as an electronic device) to stop working properly*’ [291].

Мовна гра базується на співзвучності з прізвищем американського політика Роберта Борка, який відграв одну з вирішальних ролей у вотергейтському скандалі у 1973 році.

Англ. *Spin doctor* (політтехнолог) – ‘*a person who represents esp. a political situation in a way that is likely to help one side and hurt another*’ [278].

Сама лексема англ. *spin* означає обертання м'яча в деяких видах спорту (в тенісі, наприклад, топспін), яке може мати небажані і непередбачувані наслідки.

Новотвори, авторами яких є відомі політичні діячі за влучним визначенням професора Ю. Зацного отримали назву “VIP-неологізмів”. Наприклад, під час президентської компанії 2016 року в Америці Берні Сандерс використав дієслово англ. *equivocate* у значенні англ. ‘*to engage in a highly specific type of lying*’ [291], що певним чином відрізняється від звичайного значення цього слова англ. ‘*to use unclear language*’.

Таким чином, в українській та англійській мовах неологізми в сфері політики з’являються завдяки семантичній деривації, продуктивними в обох мовах, що зіставляються, є процеси метафоризації, метонімізації, антономазії, переходу власних назв до класу апелятивів.

Малопродуктивні способи семантичного словотвору в українській та англійській мовах включають морфолого-семантичний та лексико-синтаксичний.

Морфолого-семантичний спосіб. Зокрема, прикладами морфолого-семантичного способу можуть слугувати такі приклади: *фракційний депутат*, який зрадив політичним інтересам *депутушка* – *депутат* – *тушка* [260, с. 58]; члени фракції БЮТ в Верховній Раді отримали назву *білосердечні*; сама Юлія Володимирівна Тимошенко за аналогією за принцесою Діаною отримала прізвисько *леді Ю*.

Антономазійні утворення в сучасній українській мові представлені іменниками, які утворені від прізвищ відомих політичних діячів, на –щина, наприклад, укр. *аваківщина* [259, с. 9], *Кіреєвщина* – *соціальне явище, пов'язане з (Родіоном) Кіреєвим [суддя Печерського суду м. Києва, що уславився поправленням будь-яких норм у суді над Ю.Тимошенко]* [254, с. 73], *Януковщина* [260, с. 215]; іменниками на -іада: *Кравчукіада* – *час, пов'язаний з Кравчуком* [260, с. 101], -зація: *Кучмоїзація* [260, с. 104], -зм/ -ізм *качизм, кучмізм*. Крім того, має місце перехід онімів в апелятиви, наприклад, *табачники*, що номінує осіб, які мають схожу позицію з колишнім Міністром освіти та науки України Дмитром Табачником.

Прізвища та імена політичних лідерів утворюють неологізми завдяки процесу деривації, наприклад, англ. *Obamacon* – ‘*a conservative voter who supports Democratic candidate Barack Obama in the 2008 United States presidential election*’ [303]; *Clintophobia* – ‘*the fear of Hillary Clinton becoming president*’ [urban]; *Obamacare* – ‘*a term used to describe the Patient Protection and Affordable Care Act (PPACA), a universal healthcare law signed by President Obama in 2010*’ [304]; *to clinton* – ‘*to distort the semantics of a situation for desired result*’ [301].

Лексико-синтаксичний спосіб. У цьому випадку нові номінації утворюються шляхом перетворення словосполучки на цілісну лексичну

одиницю. Наприклад, словосполучення прийменник + іменник *в контакте* утворює нову лексичну одиницю *вконтактер* [260, с. 41], де крім злиття основ додається суфікс діяча -ер. Новоутворена лексична одиниця іменує користувача соціальної мережі *В контакте*. Злиття прийменника та іменника демонструє лексема *Підарешт*, яка стала прізвиськом В. Януковича та походить від вимоги Майдана арештувати Януковича [292]. Ще одне прізвисько, утворене шляхом перетворення фрази на лексему, стосується українського політика А. Яценюка *Кулявлоб* та походить від його вислову *куля в лоб*, який він проголосив зі сцени Майдану [272]. Крім того, зазначений онім перейшов до класу апелятивів та позначає розправу або покарання.

Проте найбільш відомим є приклад зрощення іменника із займенником *Кримнаш*, що утворене від сполуки «Крим наш». Зазначена одиниця виникає в Росії, але пізніше використовується і в українській мові на позначення півострова Крим після окупації та для номінації викликаних сумнівними здобутками фанатичних проявів патріотизму. Перехід речення у слово відбувся з відомим гаслом Майдана Україна – це Європа, яке перетворилось на іменник *українацеевропа*, що використовується для висвітлення негативних процесів в країні після Революції Гідності. Скепсис в оцінках Майдану виражає ще одна лексична одиниця *миздобули*, яка утворилась шляхом субстантивації непоширеного речення *Ми здобули* [92].

Однією з сфер життя, яка дає матеріал для семантичних інновацій є боротьба з тероризмом. До прикладу, нова лексична одиниця виникає у результаті словоскладання двох одиниць та отримує нове значення: англ. *cyberterrorist* – ‘an individual, group, or political movement which seeks to undermine processes and/or ideas such as encryption and Internet freedom’ [301]. Наступне словосполучення також переосмислюється та перетворюється на політичний термін: англ. *soft power* – ‘power based on intangible or indirect influences such as culture, values, and ideology’ [303]. Або сполука англ.

vampire state, яка визначає тип державного устрою, коли диктатор або правляча еліта виснажують ресурси країни: англ. ‘*a country out of which a dictator or ruling elite sucks money and resources*’ [303]. Це переважно військові, політичні та економічні терміни, які витікають зі структури країни та її політико-економічного стану.

Предметом наукового пошуку були політичні неологізми, утворені морфологічним і семантичним способами. Емпіричний матеріал засвідчує, що морфологічний спосіб творення політичних неологізмів – найбільш продуктивний і становить 79,9 % від загальної кількості політичних неологізмів (див. рис. 3.1). Політичні неологізми в українській та англійській мовах, утворені семантичним способом, становлять лише 20,1%.

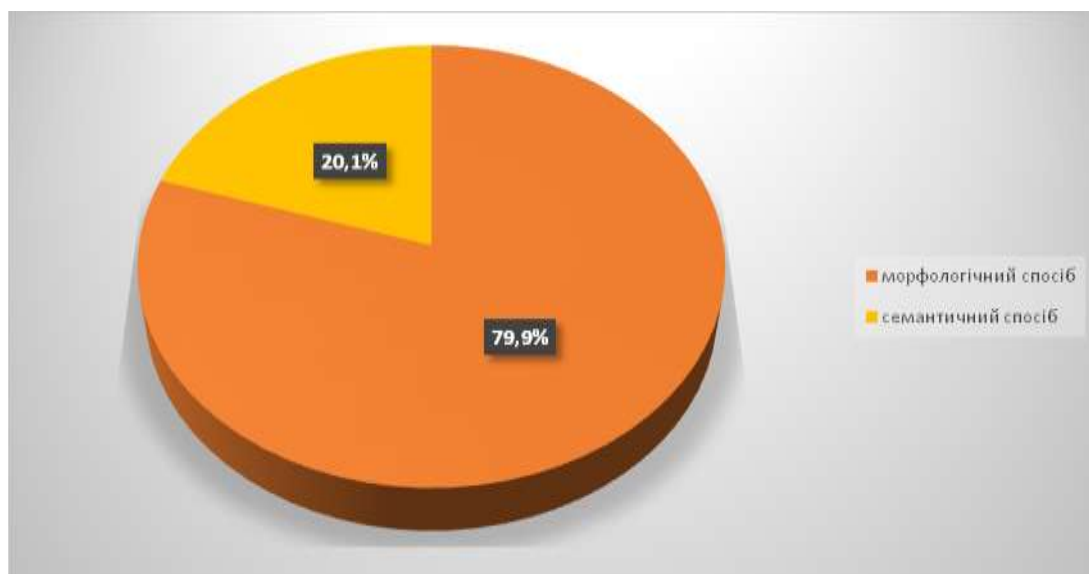

Рис. 3.1. Способи творення політичних неологізмів в англійській та українській мовах

3.3 Порівняльний аналіз тематичних груп політичних неологізмів в українській та англійській мовах

Неологізми політичної сфери в українській та англійській мовах поділяємо на тематичні групи, в яких лексичні одиниці об'єднані спільною родовою ознакою та відображають відрізки дійсності [218, с. 178].

3.3.1. Семантичне позначення референтів. У межах дослідження було виокремлено низку новотворів в українській та англійській мовах, для яких встановлено значення на основі використання словникових дефініцій із тлумачних словників та он-лайн ресурсів неологізмів.

Серед проаналізованих лексичних одиниць в українській мові за **семантичним критерієм** виділяємо першу групу новотворів, що номінують *осіб* та поділяємо їх на декілька підгруп.

До першої підгрупи відносимо *номінації осіб за прізвиськами, діяльністю, діяльністю, їхньої приналежності або прихильності до певної політичної групи або її лідера*. Наприклад, прізвисько канцлера Німеччини Ангели Меркель утворено від імені її батька: *Алоїзівна – Донька Алоїзія (тут іронічно про Ангелу Меркель)* [260, с. 11], прізвисько прем'єр-міністра Італії С. Берлусконі *Берлускапоне* утворено як телескопа, коли до прізвище додано прізвище відомого гангстера Капоне [254, с. 22]. Ще одне прізвисько відноситься до жінки, яка була депутатом ВР, та утворене за допомогою суфікса *-их*, який використовується для номінації жінки за прізвищем чоловіка *Бондаренчиха – зневажливо про О. Бондаренко (депутатка ВР України)* [260, с. 30]. Іронічно-зневажливі прізвиська відносяться не лише до конкретної особи, а й до членів політичних партій, наприклад, номінація *брехіонал – словосполучення брехун-регіонал* [260, с. 30] базується на поєднанні двох основ та усіченні, що передають ознаку *брехун*, яка приписується представникам конкретної політичної сили *регіонал*.

Другу підгрупу серед іменників на позначення людей утворюють такі, *що називають особу за її діяльністю*, наприклад, *АТОвець – особа учасник АТО* [260, с. 20], коли до аббревіатури АТО (антитерористична операція) додається агентивний суфікс *-вець*. Крім того, існує і лексема *атошник* [260, с. 20], в якій відсутність великих літер приховує аббревіатуру, та використовується інший агентивний суфікс. Крім того, іменники, утворені за допомогою суфікса *-ець*, номінують представників виборної влади

(*верховнорадець* – ‘депутат Верховної Ради’) та членів венеціанської комісії (*венеціанець*) [254, с. 26]. За допомогою агентивного суфікса *-ник/-ик* утворюються номінація депутата Верховної Ради (*мажоритарник* – *депутат ВР, який пройшов за мажоритарним округом*) та назви особи за професійною ознакою: *закордонник* – ‘співробітник міністерства закордонних справ’, *надзвичайник* – ‘працівник Міністерства надзвичайних ситуацій’, *конституційник* – ‘член конституційного Суду’, *силовик* – ‘співробітник силових міністерств’; посадою: *люстраційник* – ‘особа, яка має відношення до люстрації (учасник люстрації, люстраційного комітету)’ [260, с. 110]. У цій підгрупі виокремлюємо фемінітиви, що номінують жінку за родом занять, які утворюються за допомогою агентивних суфіксів *-ка* та *-иня*: *антикорупціонерка* – ‘жінка-антикорупціонер’ [259, с. 16], *аналітикиня* – ‘жінка-аналітик’ [259, с. 14], *ідеологічка* – ‘жінка, що пропагує радянську ідеологію’ [189]. До цієї підгрупи відносимо новотвори, які називають учасників суспільно-політичних процесів в Україні: *антиавтомайданівець* – ‘особа-учасник антиавтомайдану’ [260, с. 13]; *антимайданівка* – ‘жінка-учасниця антимайдану’ [260, с. 16].

Третю підгрупу утворюють новотвори, що номінують особу відповідно до її приналежності або прихильності до певної політичної групи або її лідера. Джерелом новотворів сучасної української мови є *приналежність людини до політичної партії або громадської організації*: *свободівці* – ‘члени ВО Свобода’, *пеєрівець* – ‘особа-учасник ПР (Партія регіонів)’ [260, с. 144], *альянсівець* – ‘особа-учасник партії «Демократичний Альянс»’ [260, с. 13]; *батьківщинівець* – ‘особа-член ВО «Батьківщина»’ [260, с. 25]. До цієї підгрупи належать новостворені фемінітиви з суфіксом *-ка*, які позначають приналежність жінок до політичної сили, наприклад, *демальянсівка* – ‘жінка з Демальянсу’ [254, с. 38], *б’ютівка* – ‘представниця Б’Юту’.

Номінація людини за її політичними вподобаннями, її позитивне або негативне відношення до політичних течій та діячів також сприяє появі

неологізмів, які входять до четвертої підгрупи. Наприклад, *бандерофіл* – ‘особа, яка «любить» С. Бандеру’ [260, с. 23]. Зв’язки із конкретним політичним діячем знайшли своє вираження у низці неологізмів: *ахметівець* – ‘особа пов’язана з Р. Ахметовим (український олігарх)’ [260, с. 21], *кучмівець* – ‘прибічник президента Л. Кучми’. До цієї підгрупи відносимо і номінації, в основу яких покладені *інтернет вподобання особи* та використання соціальної мережі. До прикладу, *твітераєст* – ‘зневажливо-іронічне про користувача Твіттеру (соціальна мережа)’ [260, с. 189]. В цю підгрупу входять лексеми, які називають особу за її негативним відношенням до явищ та діячів суспільно-політичного та державного життя. Наприклад, *антиколомойщик* – ‘особа, яка проти І. Коломойського’ [260, с. 15]; *антикучміст* – ‘особа, яка проти Л. Кучми; особа протилежна кучмістові’ [260, с. 15]; *антикернес* – ‘особа, протилежна до Г. Кернеса (очільник Харкова)’ [260, с. 15].

До другої групи неологізмів входять одиниці, які виникають у сфері політики як назви *опредметнених дій або процесів, абстрактні назви різних явищ*. До цієї групи відносимо наступні новотвори: *боснієзація* – ‘опредметнена дія (процес), пов’язана з Боснією (набуття ознак Боснії)’ [260, с. 30], *відкатинг* – ‘опредметнена дія (процес), пов’язана з відкатами’ [260, с. 38], *інтегрування, імплементування; відрадянщення* – ‘опредметнена дія, спрямована на позбуття всього радянського’ [260, с. 39].

Абстрактні назви різних явищ і процесів, збірні поняття утворюють третю групу неологізмів: *сепаратизм, популізм, президентство; антимайданність* – ‘опредметнена ознака, названа прикметником антимайданний’ [260, с. 16]. Позначення суспільного явища, спричиненого діяльністю певної особи, є джерелом цієї групи неологізмів: *азаровщина* – ‘ідеологія та принципи роботи прем’єр-міністра України М. Азарова та його прибічників’, *аваківщина* – ‘суспільне (негативне) явище, пов’язане з А. Аваковим (міністр внутрішніх справ України)’ [259, с. 9], *азарівка* – ‘мова

Азарова' [254, с. 8-9]. До цієї групи відносимо нові назви явищ, що не є новими у суспільному житті, наприклад, *пограбунок – грабунок*.

У третю групу виділяємо *номінації територій та організацій*, а саме зневажливі назви, утворені за допомогою словоскладання з використанням компонентів *-ляндія, -стан, -ланд*: *Балогостан – 'територія Балог (ідеться про Закарпаття)'* [260, с. 22], *брехляндія – 'країна брехні'* [260, с. 31], *Ахметовланд – 'земля (територія) Р. Ахметова (український олігарх)'* [259, с. 20]. Лексема *Даунбас* утворена як телескопа від розмовного *даун* – нерозумна людина та власної назви *Донбас*.

До цієї групи відносимо назви міністерств, установ та організацій, наприклад, суфіксальний дериват *Венеціанка – 'Венеціанська комісія'* [254, с. 26], аббревіатуру *Мінздох – 'міністерство доходів і зборів'* [254, с. 91], телескопу *Мінстець / Мінстецьполітики – 'міністерство інформаційної політики'* [260, с. 123].

Лексичні новотвори, які номінують дії, що відбуваються у суспільно-політичному житті країни, складають четверту групу: *антимайданити – 'дія (процес) пов'язана з Антимайданом (брати участь в Антимайдані)'* [260, с. 16], *відлюструвати – 'дія (процес) – завершити люструвати'* [260, с. 39].

Прикметники-неологізми на позначення ознак, пов'язаних з політичними діями, суспільними явищами та організаціями, утворюють п'яту групу та поділяються на такі підгрупи: ознаки стосовно політичних діячів: *арбузовський – 'ознака за стосовністю до С. Арбузова (екс-міністр України)'* [260, с. 19], *антияценючний – 'ознака того, хто/що проти А. Яценюка (український політик)'* [260, с. 18]; суспільних явищ: *антимайданний – 'ознака того, хто/що проти Майдану'* [260, с. 16], організацій *антигазпромівський – 'ознака того, хто/що проти «Газпрому», протилежне до газпромівський'* [260, с. 13]; політичних сил: *антиударівський – 'ознака за віднесеністю до того хто/що проти «Удару» (політичний блок Віталія Кличка)'* [254, с. 15].

Дослідження семантичної структури неологічної лексики політичної сфери в англійській мові дозволило визначити, як співвідносяться нові слова з відповідними референтами. За **семантичним критерієм** неологізми розподілено на низку груп.

До першої групи, в якій виділено три підгрупи, віднесено назви *осіб за прізвиськами, діяльністю, їхньої приналежності або прихильності до певної політичної групи або її лідера*. Перша підгрупа об'єднує *номінації публічних осіб за прізвиськами*, наприклад, англ. *Quasimodo Dick*, прізвисько Діка Чейні, віце президента США, англ. *Sara Barracuda*, прізвисько колишнього губернатора Аляски Сари Пейлін.

До другої підгрупи відносяться *номінації осіб за діяльністю*. Наприклад, лексична одиниця англ. *TINO* позначає кандидата під час виборів: англ. *'a US political candidate who runs for office under the Tea Party banner, but who subscribes to few of the party's positions'* [303]. Наступний приклад стосується працівників медійної сфери, як от: англ. *punditarist* – *'the members of the media who analyze and comment on current affairs, particularly politics; pundits, collectively'* [303]. *Номінації осіб за провідною ознакою* включають неологізми, які характеризують учасників політичного життя, наприклад, англ. *politainer*, телескопа, яка утворена на основі двох лексичних одиниць англ. *politician* та *entertainer*, має наступне значення англ. *'a politician who is or was an entertainer; a politician who makes extensive use of entertainment media, particularly during a campaign'* [303]; префіксальний дериват англ. *incumbent* – *'a defeated incumbent politician'* [303].

Номінації осіб за приналежністю або прихильністю до певної політичної сили утворюють третю підгрупу. Наприклад, прибічник президента Дональда Трампа, який одночасно підтримує або є членом Демократичної партії, визначається як англ. *trumpocrat* – *'democrat that likes Trump'* [301]. Відповідно, прибічник Трампа, який є членом республіканської партії отримав назву англ. *trumpublican* – *'a "Republican" who has abandoned*

all semblance of conservatism and instead chosen to bow down, sell their souls and be herded into servitude by Donald Trump giving up all Republican ideals in an effort to please their President and spare his wrath. Also a spineless politician afraid to stand up for even his/her own morals and beliefs' [301]. Прихильник попереднього президента США Б. Обама, який підтримував останнього під час виборчої компанії 2008 року та належить до консерваторів за політичними поглядами, номінується як англ. *Obamacon* – '*a conservative voter who supports Democratic candidate Barack Obama in the 2008 United States presidential election*' [303]. До номінацій прихильників певних політичних сил, які вирізняються додатковими характеристиками, відносимо лексеми англ. *RINO* – '*a member of the Republican party who is viewed as being too liberal*' [303] та англ. *SUV Democrat* – '*a politician — particularly one who is a member of the United States Democratic Party — who talks about energy conservation but who owns and drives a fuel-inefficient sport utility vehicle*' [303]. Погляди на окрему політичну проблему покладені в основу наступних суфіксальних номінацій особи: англ. *deather*, яка позначає 'особу, що вважає, що реформа у сфері охорони здоров'я в США призвела до зростання смертності серед людей похилого віку' [303], англ. *birther* – '*a person who believes that United States president Barack Obama was not born in the United States, and is therefore ineligible to be president*' [303].

Назви предметнених дій або процесів, абстрактних назв різних явищ утворюють другу групу лексичних одиниць, наприклад, суфіксальний дериват англ. *juniorization* – '*the process of older and more experienced staff being pushed out of a workforce in favour of younger and less expensive people*' [280].

Абстрактні назви явищ і процесів - це явища, пов'язані із діяльністю певного політика, як то утворені шляхом словоскладання англ. *Trumpspeak* – '*the bombastic and narcissistic speech where a person praises their success and develops amnesia about any failures. The person challenges anyone who questions*

what they say' [301]; англ. *Obamacare* – '*the Patient Protection and Affordable Care Act (ACA)*'. До цієї групи відносимо нові назви добре відомих явищ, наприклад, телескопа англ. *crimmigration* (*illegal immigration, criminal immigration*) є терміном, запропонованим у 2006 році Джуліет Стампф на позначення нелегальної іміграції [301]. Сюди ж відносимо назви політичних рухів, наприклад, телескопа англ. *pluto-populism* утворена від іменників англ. *plutocrat* та англ. *populism* і має значення англ. '*a political movement in which a wealthy individual offers ideas and policies that appeal to the common person*' [280]. Утворена за допомогою суфікса *-ism* від прізвища президента США Д. Трампа лексема англ. *Trumpism* характеризує політичний та суспільний рух, який базується на цілій низці ознак: англ. '*a social/political movement based on elements of (a) racism, (b) religious bigotry, (c) demeaning attitudes towards women, (d) attempts to intimidate the press, (e) economic uncertainty, (f) rejection of scientific findings and (g) general expressions of hatred that are reminiscent of German National Socialism of the Hitler era. It is often characterized by completely baseless, false statements*' [301].

Джерелом нових номінацій виступають явища, пов'язані з конкретними політичними діячами. Так, ціла низка новотворів пов'язана із особистістю Д. Трампа, наприклад, телескопа англ. *Trumpocalypse* (Trump + apocalypse) визначається як англ. '*the universal wide spread destruction, disaster and collapse of the United States due to Donald Trump's corruption, lack of experience and hard work, malignant narcissism and his relationship with Putin of Russia, which includes the encouragement of the extreme military right wing*' [301].

Неологізми, які називають організації, відносимо до третьої групи. Наприклад, лексема англ. *lifeboat*, яка отримує нове значення – '*something such as money or a plan that will help people or organizations who risk failing, losing all their money*' [278]. Новотвором є аббревіатура англ. *AQ* для позначення терористичної організації англ. *Al Qaeda*.

До четвертої групи відносимо дієслова-неологізми на позначення дій. Наприклад, англ. *de-elect* дієслово, що номінує процес відкликання обраного кандидата – ‘*to recall or otherwise remove from office an elected official*’. Дію, пов’язану з виборами, називає дієслово англ. *kidnap* – ‘*to redraw electoral boundaries so that most or all of an incumbent’s district becomes part of another district that has a popular incumbent from the same party, meaning the two must run against each other*’ [303]. Новотвір англ. *Trumping* як форма дієслова, що зазвичай на письмі починається з великої літери для уникнення плутанини з омонімом англ. *trumping* використовується для позначення точки зору, яку людина висловлює з приводу предмету, в якому вона не є фахівцем: ‘*making a claim or offering an opinion on a subject for which you have absolutely no experience or knowledge*’ [301].

До п’ятої підгрупи належать прикметники-неологізми, що номінують певні ознаки, пов’язані із політичними діями, суспільними явищами. Наприклад, прикметники, що номінують ознаку пов’язану із політичним діячем, так одиницю англ. *trumpestuous* утворено від прізвища американського президента Д. Трампа для іменування характеристики політичних кампаній, які є непередбачуваними та конфліктними як передвиборна кампанія президента Трампа (англ. ‘*political campaigns that are as unpredictable and drama-filled as the Trump Presidential campaign*’ [301]). Сюди ж відносимо прикметники, утворені за допомогою суфікса *-able*, які номінують ознаки суспільних явищ: англ. *spinnable* – ‘*capable of or susceptible to being influenced by biased or slanted information*’ [303], англ. *blue-hot* – ‘*relating to the intense anger felt by activists within the United States Democratic party, particularly regarding the results of the 2000 presidential election and the Florida recount*’ [303].

Щодо політичної реальності виділяються номінації, що представляють реальні референти (існуючі на даний момент), і номінації, що представляють змодельовані (неіснуючі на даний момент) референти.

Отже, в українській та англійській мовах в сфері політичної лексики виділяємо низку неологізмів, що номінують осіб за прізвищами, діяльністю, їхньої приналежності або прихильності до певної політичної групи або її лідера; 2) предметнених дій та процесів, абстрактних назв різних явищ; 3) організацій (в обох мовах) та території (в українській мові); 4) дій; 5) ознак, пов'язаних з політичними діячами, суспільними явищами (в обох мовах) та організаціями (в українській мові).

3.3.2 Тематичні групи політичних неологізмів в українській та англійській мовах. У нашому дослідженні для об'єднання лексичних новотворів за семантичною ознакою використовуємо термін *тематична група* [231, 248], під яким розуміємо предметно-логічну категорію, яка відбиває членування фрагментів картини світу, формується у мові по відношенню до дійсності за екстралінгвальною ознакою [205, с. 33] та у якій лексика об'єднується на основі спільних семантичних компонентів [9, с. 8]. У розвідці тематичні групи виділяємо на основі аналізу визначень лексичних одиниць *політика* та англ. *politics*, у складі таких груп виділяємо лише ті лексичні одиниці, що відносяться до неологізмів.

Виділяємо наступні тематичні групи: «Держава», «Політичні угруповання», «Суспільно-політичне життя».

Розглянемо кожну групу в двох досліджуваних мовах більш докладно.

3.3.2.1 Тематична група «Держава». В тлумачному словнику української мови лексема 'держава' визначається як *апарат політичної влади в суспільстві* [252, 286]. На основі цього словникового визначення до тематичної групи «Держава» відносимо неологізми, пов'язані з відображенням діяльності апарату політичної влади, який включає три гілки виконавчу, законодавчу, судову, а також ті, що позначають види державної політики.

В українській мові фіксуємо лексичні одиниці, що пов'язані із процесами, що відбуваються в державі, та їхніми ознаками. Так, ціла низка

одиниць утворена від основи *держава*, наприклад, іменник *квазідержава* – ‘*несправжня держава*’ [254, с. 68] та прикметник *квазідержавницький* [254, с. 68], *роздержавлення* – ‘*зміна форми власності, перетворення державних підприємств у підприємства, що ґрунтуються на інших (недержавних) формах власності*’ [254]; *білядержавний* – ‘*ознака того, хто/що біля держави*’ [254, с. 22]. Словосполучення *вбивця держави* сприяло появі неологізму *державовбивця* [254, с. 39], а людина, що забезпечує стабільність держави іменується як *державностабільник* [260, с. 58].

Події та процеси, що відбуваються в українській державі на межі XX та XXI століть, сприяють появі низки новотворів. Так зміни в територіальному устрої країни відображені в новотворі *громадизація*, який позначає ‘*опредметнену дію (процес), пов’язану з громадою (набуття ознак громади)*’ [260, с. 54]. *Дерегіоналізація* номінує ‘*процес, протилежний до регіоналізації*’ [260, с. 58], *десепаратизація* – ‘*процес протилежний до сепаратизації*’ [260, с. 59]; *деокупація* – ‘*процес, протилежний до окупації*’ [259, с. 49], *деолігархізація* – ‘*процес зменшення впливу на державу олігархів*’ [259, с. 49].

Телескопа *ідеорупція* позначає ‘*вид коупції, що набуває ознак ідеології*’ [260, с. 85]. Одиниця *квазіприватизація* іменує ‘*несправжню, удавану приватизацію*’ [260, с. 91]. Лексема *конституціада* позначає ‘*процес, пов’язаний із намаганнями повернутись до старої редакції Конституції*’ [260, с. 99]. Запровадження в країні Єдиної державної автоматизованої паспортної системи відображено у інновації *ЄДАПСизація* – ‘*опредметнена дія, пов’язана з ЄДАПС*’ [254, с. 54]. Ще один процес в українській державі, будівництво кордону отримає нову назву *кордонобудівництво* [260, с. 100].

Діяльність апарату влади також сприяє появі новотворів, наприклад, утворена за допомогою словоскладання одиниця *місцевобюджетний* – ‘*ознака, пов’язана з місцевим бюджетом*’ [254] та префіксальний дериват

антисубсидіарний – *‘протилежне до субсидіарний’* [254, с. 15]. Інновація *Мін’юстування* називає *‘опредметнену дія (процес), пов’язану з Мін’юстом (перевірка і резолюція Мін’юсту)’* [254, с. 123].

Лексема *газократія*, утворена як телескопа від основ *газ* та *демократія*, іменує *‘владу газу’* [260, с. 45].

Економічна політика є також джерелом новотворів. Наприклад, про товари та послуги *безПДВшній* – *‘без ПДВ’* [260, с. 26]. Для позначення підприємницької діяльності створено інновацію *заповзяток* [256]. Бізнесмени та службовці, які виводять кошти за кордон, отримали в якості назви складне слово з інтерфіксом *-о-* *грошовиводитель* [260, 54]. Процеси в економіці, коли панівне положення належить корпораціям, отримали назву *корпорацієзації* [260, с. 100]. Ситуацію в економічній політиці, направлену на вивід грошей з офшору, номінує неологізм *деофшоризація* [259, с. 49], ознаку відповідної економіку номінує прикметник *деофшорний* [259, с. 49]. Новотвір *детінізаційний* позначає *‘ознаку, пов’язану з детінізацією економіки’* [254, с. 39].

Дії, пов’язані із діяльністю органів державної влади, відображені в таких українських новотворах, як *кнопкодавити*, що позначає *‘процес голосування у Верховній раді’* [260, с. 96], *геноцидити* – *‘здійснювати геноцид’* [260, с. 47]. Негативного забарвлення набув новотвір *натендирити*, який позначає *‘завершену дію, пов’язану із отриманням тендеру’* [260, с. 131].

Новотвори фіксуємо для іменування осіб, пов’язаних із апаратом влади. Наприклад, лексема *апешник* номінує *‘працівника Адміністрації Президента’* [260, с. 19]. Інновація *нардепство* має значення *‘опредметнення статусу особи за дією’* [260, с. 130].

Певні події та процеси в історії держави отримують назву, що є похідною від прізвища президента, наприклад, *кравчукіада* – *‘часи правління Л. Кучми’* [260, с. 101] або прем’єр-міністра: *гройсманіада* – *‘події, пов’язані*

із призначенням В. Гройсмана на посаду прем'єр-міністра' [259, с. 45], *гройсманоміка* – 'економічна політика уряду В. Гройсмана' [259, с. 45].

Негативні державні явища відображені в таких лексичних одиницях *ахметовщина* – 'суспільне негативне явище, пов'язане з Р. Ахметовим (український олігарх)' [260, с. 21]; *кучмізм* – 'термін, який використовують для позначення режиму Президента України Леоніда Кучми, що виник і проіснував в Україні протягом 1994–2004 років. Кучмізм сформувався в результаті зрощення старих радянських чиновників з регіональними кримінальними елітами; є різновидом пострадянських режимів' [302].

В англійській мові тематична група «Держава» об'єднує лексичні одиниці, які характеризують вагу окремої країни на міжнародній арені. Наприклад, країни, що є впливовими, номінуються за допомогою наступних лексичних одиниць, утворених шляхом словоскладання англ. *hyper-power* – 'a nation that has vastly greater economic, political, or military power than any other nation' [303] або англ. *monster country* – 'a large and populous country, especially one that wields enormous economic, cultural, and political power' [303].

Назви об'єднань держав є ще одним джерелом номінацій. Наприклад, одиниця англ. *Anglosphere*, утворена від основ англ. *Anglo-* ("English") + *-sphere*, має значення – англ. 'the collection of English-speaking nations that support the principles of common law and civil rights' [303]. Ще одним прикладом є аббревіатура перших літер назв групи держав, які розглядаються як країни, економіка яких швидко зростає англ. *BRICs* – 'the countries of Brazil, Russia, India, and China viewed as a group of emerging economies with large potential markets'. Економічне співробітництво країн відображено у таких телескопах як англ. *Chermany* (China + Germany) у значенні англ. 'China and Germany taken together, particularly as an economic entity or market' [303]; *Chimerica* (China + America) – 'the interrelated elements of the economies of China and America, particularly the Chinese supply of credit to America and

the American purchase of cheap Chinese goods’ [303]; *Chindia* (China + India) – ‘*China and India taken together, particularly as an economic entity or market*’ [303]; *Chindonesia* (China + India + Indonesia) – ‘*China, India, and Indonesia taken together, particularly their economies and trade relationships*’ [303].

Ідеологічна складова державного управління відображена у новотворі англ. *securitarianism* – ‘*a political philosophy or ideology that sets national security as its highest principle and chief objective*’, що з’явився за аналогією із лексемою англ. *libertarianism* [303].

Суспільний лад називає наступна телескопа англ. *philanthrocapitalism*, утворена в результаті взаємодії основ англ. *philanthropy* та англ. *capitalism* у значенні – англ. ‘*philanthropy that uses the principles, models, and techniques of capitalism*’ [303]. Економічну систему держави визначає неологізм англ. *Market-Leninism* утворена за аналогією із терміном радянського наукового комунізму англ. *Maxism-Leninism* у значенні – англ. ‘*an economic system that combines aspects of both capitalism and communism*’ [303]. Ще один термін англ. *fiduciary capitalism* позначає ‘*a capitalist model in which corporations are influenced and guided by shareholders, particularly large institutional shareholders — such as pension funds and mutual funds — that act on behalf of many smaller investors*’ [303].

Спосіб управління державою відображено у цілій низці англійських неологізмів-телескоп, які утворені за допомогою компонента *-cracy*, що походить від грецького *kratos* – ‘*влада, сила*’. Наприклад, англ. *thugocracy* (thug + *-cracy*) – ‘*rule of a country or state by a group of thugs*’; *algocracy* (algorithm + *-cracy*) – ‘*rule or government by algorithm*’; *ineptocracy* (inept + *-cracy*) – ‘*a government or state ruled by people who are incompetent*’, *narcissocracy* (narciss + *-cracy*) – ‘*government by the excessively self-centered*’ [303]. Неологізм англ. *corpocracy* (corporation + *-cracy*) визначає корпорації як провідну силу держави, що впливає на політичний устрій: англ. ‘*a society in which corporations have substantial economic and political power*’ [303].

Інновація англ. *xerocracy* (xerox + -ocracy) номінує суспільство з високим рівнем цензури: англ. *'a society in which censorship is so pervasive that the only way to disseminate information is via photocopied documents and newsletters that have be written clandestinely; rule by whoever feels like doing the photocopying'* [303].

Основа англ. *democracy* бере участь у створенні неологізмів як перший елемент телескопи. Наприклад, лексема англ. *democratatorship* утворена як результат словоскладання двох основ (англ. *democracy* + *dictatorship*) та має значення: англ. *'a dictatorship that pretends to be a democracy by holding sham or fixed elections'* [303]. Абстрактний іменник англ. *democrazy* з'явився в результаті взаємодії двох основ англ. *democracy* + *crazy* у значенні: англ. *'a democracy that has absurd or inequitable characteristics or in which senseless or unjust events occur'* [303]. У сучасній англійській мові знаходимо приклад, коли основа *democracy* використовується повністю для створення лексичної інновації: англ. *post-factual democracy* – *'a democracy in which ignorance and irrationality hold sway over facts and reason'* [303].

Певні явища у житті окремих держав чи їх об'єднань номінують наступні лексеми-телескопи: англ. *Eurogeddon* (Europe + Armageddon) – *'an extreme European economic, political, or military crisis'* [303]. Підгрупа, що включає лексику, пов'язану із різноманітними напрямками діяльності держави поповнилася одиницями, пов'язаними із виходом Великої Британії з Євросоюзу та Греції з Єврозони: англ. *Brexit* (Britain + exit) – *'the exit of Great Britain from the European Union'* [303]; *Grexit* (Greece + exit) – *'the exit of Greece from the eurozone'* [303]. За цією ж моделлю утворена телескопа англ. *Italexit* (Italy + exit), що називає політичну партію, створену в Італії у 2020 році [302].

До цієї тематичної групи входять лексичні одиниці, що пов'язані із діяльністю уряду. Наприклад, англ. *minority government* – *'government by a*

political party or a coalition that does not have a majority of seats / votes in parliament’ [301].

Джерелом лексичних інновацій, що поповнюють тематичну групу «Держава», є система податків. Наприклад, нові види податків іменують наступні одиниці: англ. *carry tax* – ‘*a tax imposed on the currency holdings of individuals and companies, particularly banks*’ [303]; *athlete tax* – ‘*a tax levied on professional athletes by the jurisdiction to which they travel to play a game*’ [303]; *fat tax* – ‘*a tax imposed on foods that are deemed to be unhealthy, particularly those that contribute to obesity and other health problems*’ [303].

Лексика, пов’язана із законодавчою тематикою, також поповнює тематичну групу «Держава». Наприклад, низка лексем, що позначають закони та обмеження, які регулюють життя місцевої спільноти на законодавчому рівні. Наприклад, англ. *vasectomy zoning* – ‘*zoning laws and other restrictions that aim to keep children out of an area or neighborhood*’ [303]; *fast-food zoning* – ‘*zoning laws designed to keep fast-food restaurants out of an area or neighborhood*’ [303]. Інновації, пов’язані з ветоуванням законопроектів: англ. *Frankenstein veto* – ‘*a veto in which the words in a bill are deleted or rearranged to form a new bill with an entirely different meaning*’ [303].

Номінація англ. *de-policing* називає стратегію поведінки поліції, відповідно до якої, вона задля звинувачень у переслідуванні представників меншин ігнорує злочини, скоєні представниками цих меншин (англ. ‘*a law enforcement strategy in which police avoid accusations of racial profiling by ignoring traffic violations and other petty crimes committed by members of visible minorities*’ [303]). Процес зменшення або припинення захисту, який отримує група, річ або акція відповідно до Конституції, номінує новотвір англ. *deconstitutionalization* – ‘*the process of reducing or ending the protection that a group, thing, or action receives under a constitution*’ [303]. Дієслово скорочення англ. *DMCA* використовується для опису дії посилення на закон про авторське право в цифрову епоху для того, щоб попросити прибрати онлайн

контент, який було використано без дозволу автора (англ. *'to invoke the Digital Millennium Copyright Act to request the removal of online content that has been used without permission'* [303]).

Наступну підгрупу складають лексичні одиниці, які номінують види державної політики, як от англ. *neo-interventionalism* (укр. *політика втручання, особливо урядового, у справи іншої держави або у внутрішні економічні справи*). До цієї підгрупи відносимо лексичні одиниці, які позначають діяльність держави в різних сферах: англ. *womenomics* – укр. *‘нова теорія про те, що жінки відіграють первинну роль в розвитку економіки’*, англ. *enronomics* – укр. *‘фіскальна політика або ділова стратегія, заснована на подвійній бухгалтерії’* [303].

Політика в сфері екології сприяє появі таких неологізмів, як: англ. *enlibra* – *'the process of bringing something into balance, particularly an environmental issue'* [303] та англ. *green tape*, утвореного за аналогією з лексемою англ. *red tape*, на позначення надмірних приписів та настанов, пов'язаних із охороною навколишнього середовища, потрібно дотримуватись перед тим, як можуть бути зроблені офіційні кроки (*'excessive environmental regulations and guidelines that must be followed before an official action can be taken'* [303]).

Лексичні одиниці, пов'язані із характеристиками осіб, які управляють державою: англ. *presidentialness* – *'the physical and mental qualities that make a person appear to be suitable for the job of United States president'* [303].

Номінація осіб, які здійснюють управління державою англ. *veep* – *'a vice-president, official who acts in absence of the president of a government, business, or other organization'*. Наступне визначення дає Інтернет-словник університету Райс: англ. *'the conversion of the acronym VP, meaning 'vice-president' into a word that carries the same meaning. Formed by acronym. [Acronym] "If the Veep dies, who takes his place? The Speaker of the House?" - Read on an online message board at www.fark.com, on Mon Nov 1, 2004. The*

term 'vice-president' was shortened to the acronym 'VP' which was then turned into the word 'veep' when the acronym was pronounced as a word and not as just letters. This is a term frequently used by some people, as multiple user of the forum used this term, not just the original poster' [303].

Поява неологізму англ. *veep* була викликана конверсією по відношенню до слова англ. *VIP*, одиниця спочатку використовувалася лише на форумах Інтернету. Проте вже у 2005 році цей неологізм отримав конотаційний відтінок: *'Where is the Veep? - CNN Headline News, on Thu Nov. 10, 2005. (As an introduction to a segment that questioned the recent locale of Vice-president Cheney in light of the CIA leak case involving Scooter Libby, Karl Rove, and possibly Cheney as well)'*. Нейтральне значення неологізму набуло конотаційного відтінку. Замість того, щоб звертатися до Чейні як до віце-президента США, коментатор використовує менш офіційний термін, що виражає недовірливе ставлення до нього.

Ще одним прикладом номінації осіб, які причетні до державного управління, є новотвір англ. *Stephanopouli* – *'collective noun referring to the relatively youthful and inexperienced staffers in Bill Clinton's administration'* [303].

Діяльність осіб, які беруть участь в управлінні державою відображена у новотворі англ. *pull-aside* для позначення неофіційної зустрічі політичних лідерів, офіційних осіб та дипломатів (англ. *'an informal meeting between leaders, officials, or diplomats at a public event'* [303]).

В англійській мові лексеми, пов'язані із виборами, становлять неологізми, які характеризують явища процесу. Наприклад, англ. *attack fax* номінує одну з технологій передвиборчої кампанії: англ. *'a fax transmission, usually sent to the media, that attacks the ideas or conduct of an opponent or rival'* [303]. Інші явища виборчого процесу, які найшли відображення в інноваціях: англ. *deliberative poll* – *'an opinion poll conducted after respondents have been given information related to the poll's issues, as well as time to discuss and*

deliberate upon the information’ [303]; *dirty tricks Thursday* – ‘*the Thursday before an election when candidates often accuse opponents of scandalous behavior knowing that the charges will bring headlines while also allowing the opponents little time to refute the charges*’ [303]; *frontrunneritis* – ‘*the tendency for the early front-runner during or before an election or party leadership race to be subjected to increased scrutiny*’ [303].

Феномен, пов’язаний із тим, що існує відсоток осіб, які зголосились допомагати у передвиборчій кампанії, але не роблять цього сприяв появі неологізму англ. *flake rate*, який номінує зазначене вище явище (англ. ‘*the percentage of people who have volunteered to help a campaign but do not show up*’ [303]).

Різниця у статусах кандидатів, пов’язана із їхніми здобутками та досвіді, відображена у новотворі англ. *stature gap* – ‘*in politics, the perceived difference in status between two candidates based on their achievements and experience*’ [303].

Іменник англ. *flash campaign* позначає передвиборчу компанію, під час якої використовуються інтернет та сучасні технології для збільшення підтримки кандидата (‘*a lobbying effort that uses the Internet and other technologies to quickly establish an agenda and build support*’ [303]).

Композита англ. *vote mob* має значення ‘*a crowd, organized via social networks, that gathers to encourage young people to vote in an upcoming election*’ [303].

Отже, тематична група «Держава» поповнюється неологізмами в обох мовах, що зіставляються. В українській мові зазначена лексика відображає процеси, що відбуваються в державі та їхні ознаки, діяльність апарату влади, окремі види державної політики, події та процеси в історії держави. В англійській мові новотвори тематичної групи «Держава» номінують вагу держави на міжнародній арені, об’єднання держав, особливості державного управління, суспільний лад, напрями діяльності держави, роботу уряду,

законодавчі процеси, види державної політики, діяльність осіб, пов'язаних із управлінням.

3.3.2.2 Тематична група «Політичні угруповання». До цієї групи відносимо лексику, яка позначає феномени, пов'язані з політичними силами, рухами, партіями, групами, виборами.

В українській мові останнього часу з'являються нові номінації на позначення політичних угруповань різної направленості, що пов'язано із появою нових партій та політичних сил. Наприклад, *БЮТ* – ‘Блок Юлії Тимошенко’ [302], *Демальянс* (Демократичний Альянс) – ‘політична партія в Україні, створена 2010 року’ [302], *УДАР* – ‘Український Демократичний Альянс за Реформи, всеукраїнська політична партія’ [302]. Події кінця 2013-2014 років сприяли появі нових політичних сил та рухів. Наприклад, *ГроМайдан* – ‘Громадське об'єднання Майдан’ [260, с. 54].

Низка новотворів з'явилась в українській мові для номінації осіб, що є членами політичних партій. Наприклад, *батьківщинівець* – ‘особа-член ВО «Батьківщина»’ [260, с. 25]; *ГРМовець* – ‘людина, що пов'язана із ГРМ (Громадською Радою «Майдана»)’ [260, с. 54]. *Заступівець* – ‘особа, що є членом політичної партії Заступ’ [260, с. 82]. Члени Демальянсу отримали назву *демяльянсівець* та *демяльянсівка* [254, с. 38]. Певні одиниці позначають колишніх членів політичних угруповань, наприклад, *екс-опоблоковець* – ‘колишній член опозиційного блоку’ [259, с. 58], *екс-регіоналка* – ‘колишня регіоналка’ [259, с. 58]; *екс-ударівка* – ‘колишня ударівка’ [259, с. 59]. Виникають новотвори і на позначення членів партій інших країн, наприклад, *консерваторка* – ‘жінка, член консервативної партії’ [254, с. 75]. Крім того, мають місце номінації, які відображають негативне та зневажливе ставлення до представників певних політичних сил. Наприклад, *демоліберастія* – ‘збірна назва для представників демократичних лібералів’ [260, с. 57], *євролібераст* – ‘європейський ліберал’ [259, с. 63].

Ознаки, пов'язані із політичними силами, стали джерелом інновацій, а саме: *народнофронтовий* – ‘ознака пов'язана із українською партією Народний фронт’ [260, с. 131].

Діяльність політичних сил відображена у інновації з іздопад – ‘велика кількість партійних з'їздів у невеликий проміжок часу’ [260, с. 84].

В англійській мові, лексема англ. *grasstops* називає явище лідерства у спільноті чи організації (*‘the leadership in a community or organization’* [303]).

Співробітництво між політичними силами, в першу чергу, між політичними партіями відображено у новотворі англ. *tripartisanship* – ‘the involvement, support, or cooperation of three parties, especially three political parties’ [303].

Низка інновацій номінує членів провідних політичних партій та рухів. Наприклад, телескопа англ. *businesscrat* утворена від основ англ. *business* + *crat* для позначення члена Демократичної партії США (*‘a politician or other member of the U.S. Democratic party who has with strong private-sector credentials’* [303]). Політик, який підтримує проекти та ініціативи, що шкодять навколишньому середовищу отримав назву англ. *pollutician* – ‘a politician who supports initiatives and policies that harm the environment’ [303].

Відносини між кандидатами описуються за допомогою таких неологізмів: англ. *bork* – ‘to attack a political opponent in a particularly vicious, partisan manner’ [303]. Боротьба за вплив на політичну фігуру відображена у лексемі англ. *bully wallet* – ‘the use of money to wield unfair or unethical influence’ [303]. Сприяння участі політика у політичному телешоу його популярності фіксує новотвір англ. *Colbert bump* – ‘a surge in the polls or in fundraising experienced by a politician after appearing on the TV show ‘The Colbert Report’ [303].

Лексику, пов'язану із виборами та передвиборчими кампаніями, також відносимо до тематичної групи «Політичні угруповання». Вибори відіграють важливу роль в житті сучасних країн та сприяють появі нових лексичних

одиниць. Наприклад, запозичена лексема: *директ-мейл (адресна доставка)* позначає ‘*спосіб поширення агітаційних матеріалів серед виборців, які розраховані на певну аудиторію*’. Ще одне запозичення *екзит-пол* з варіантом правопису *екзитпул* визначається як ‘*опитування виборців, яке проводиться, коли останні виходять з виборчих дільниць, з метою прогнозувати результати голосування до того моменту, як їх буде оголошено виборчою комісією*’ [302].

Упровадження інтернет-технологій зумовило появу таких неологізмів, як *електронне голосування* та *Інтернет-голосування*.

Поведінка кандидатів під час передвиборчої компанії та намагання підкупити виборців сприяло появі новотворів *гречкосій* – ‘*кандидати, які підкупають виборців гречкою*’, а сам феномен отримав назву *гречкосійство* [259, с. 45].

Намагання учасників виборчого процесу покласти край підкупу виборців за допомогою продуктових наборів, які роздають кандидати в депутати, відображено у новотворі *дегречкізація* – ‘*опредметнена дія (процес), спрямована на позбавлення, унеможливлення ознак того, що пов’язано з гречкою (тут – підкупу виборців за гречку); протилежне до предметної дії, пов’язаної з гречкою*’ [260, с. 57]. Негативне явище, пов’язане із виборами, фіксує неологізм *каруселіст* – ‘*особа, яка бере участь у каруселі*’, тобто голосує декілька разів на різних виборчих дільницях, що є одним із порушень виборчого законодавства [254, с. 67].

Виборча компанія, що є фейковою або нечесною, отримала назву англ. *shampaign* – ‘*a fake, insincere, or misleading campaign, particular for political office*’ [303].

Практика, коли представники одного з кандидатів маскуючись під опитування, телефонують виборцям та надають негативну інформацію про суперника, отримала назву англ. *push poll* – ‘*a series of calls, masquerading as*

a public-opinion poll, in which people who support a particular candidate offer negative information about a rival candidate’ [303].

Публічна критика особи, яка не взяла участь в голосуванні або зрадила важливим принципам під час голосування, сприяла появі інновації англ. *vote-shaming* – *‘publicly reproaching a person for not voting, or for voting in a way that betrays or ignores a larger cause or principle*’ [303].

Отже, в українській мові тематична група «Політичні угруповання» об’єднує лексичні одиниці, які називають новостворені політичні партії, блоки, сили, членів політичних угруповань, їхні ознаки та діяльність, вибори. В англійській мові до тематичної групи «Політичні угруповання» належать одиниці, що номінують прибічників та членів політичних сил, їхнє співробітництво, вибори.

3.3.2.3 Тематична група «Суспільно-політичне життя». Новотвори сучасної української мови відображають події суспільно-політичного життя. В українській мові джерелом новотворів стали події, пов’язані із Революцією Гідності. Велика кількість новотворів з’явилась на базі основи *майдан*. Наприклад, назви явищ: *антиавтомайдан* – *‘протилежне до автомайдан’* [260, с. 12], *екомайдан* – *‘екологічний Майдан, рух проти забруднення навколишнього середовища’* [260, с. 67]; ознак: *довколомайданівський* – *‘ознака того, що відбувається довколо Майдану’* [260, с. 62]; *доєвромайданний* / *домайданний* – *‘ознака того, що відбувалось до Євромайдану’* [260, с. 62-63], *контрмайданний* – *‘ознака того, хто проти Майдана’* [260, с. 99].

Дії учасників суспільно-політичного життя номінують одиниці: *барикадити* – *‘дія (процес), пов’язана з барикадою (стояти на барикаді)’* [260, с. 24]; *беркутитися* – *‘вислужуватись перед владою’* [260, с. 27].

Політичні вподобання учасників суспільно-політичних процесів відображають наступні неологізми: *Бандерофобія* – *‘боязнь (фобія) С. Бандери’* [260, с. 23], *Єврофобія* – *‘боязнь Європи’* [259, с. 65].

Інновації, що номінують групи осіб за провідною ознакою включають наступні: *грантелігенція* – ‘інтелігенція, яка живе з грантів’ [260, с. 55]; *економгромадськість* – ‘словосполучення економічна громадськість’ [260, с. 67].

Лексичні одиниці, що номінують особу відповідно до її політичних поглядів та вподобань, відношення до провідних учасників суспільно-політичних процесів: *америкобандерівець* – ‘словосполучення бандерівець з Америки’ [260, с. 12]; *антиватник* – ‘протилежне до ватник’ [260, с. 13], *антивишиватник* – ‘протилежне до вишиватника, прибічника вишиванки’ [260, с. 13]. Неологізм *бандогетько* номінує ‘особу, яка вигукує ‘Банду геть!’’ [260, с. 23]. Інновація *Бенелюб* утворена від прізвиська українського олігарха І. Коломойського та основи *люб* та називає його прибічників [260, с. 26]. За такою ж моделлю утворена лексема *беркутолюб* – ‘особа, яка любить ‘Беркут’ [260, с. 27].

Неологізми, які називають учасників суспільно-політичного життя: *беркутітушка* – ‘особа, яка поєднує в собі ознаки ‘беркута’ і ‘тітушки’ [260, с. 27]. Лексема *ватник* (‘особа, у якої вата в голові’ [260, с. 34]) іменує людину з пострадянською ментальністю [302], від цієї основи утворені одиниці *ватіноїд*, *ватан*, *ватоцефал* [260, с. 33-34, 35]. Неологізм *гактивіст* називає ‘людину, яка використовує інтернет для просування політичних ідей та соціальних рухів’ [260, с. 45]. *Заворушник* – ‘той, хто бере участь у заворушенні’ [260, с. 79].

В сучасній англійській мові лексика на позначення політичних вподобань включає наступні одиниці: англ. *backfire effect* – ‘the strengthening of a person’s belief in a false idea by presenting evidence against that idea’ [303]. Новотвори номінують почуття, які викликають у виборців окремі політичні лідери, наприклад, англ. *Baracknophobia* – ‘negative feelings about United States presidential candidate Barack Obama, particularly those based on racism or unfounded rumors’ [303]. Новотвори іменують осіб, які належать до певної

верстви та мають певні політичні преференції, наприклад, англ. *Volvoid* – ‘a white, moderately affluent, suburban professional who is politically liberal’ [303]. Погляди на суспільне життя відображено у наступних номінаціях: англ. *declinism* – ‘the belief that something, particularly a country or a political or economic system, is undergoing a significant and possibly irreversible decline’ [303]; *endism* – ‘the belief that something of significant scope and duration, particularly something negative, is coming to an end’ [303]. Відношення до Іраку як до країни, що може виготовляти біологічну, хімічну та ядерну зброю призводить до появи явища, яке отримало назву англ. *Iraqnophobia* – ‘an unusually strong fear of Iraq, especially its ability to manufacture and use biological, chemical, and nuclear weapons’ [303].

Прикметник англ. *anti-chalk* має значення: англ. ‘against the use of chalk, particularly to write political or protest messages on a sidewalk or other outdoor surface’ [303].

Практика протестів робітників на робочому місці проти несправедливого відношення з боку керівництва отримала назву англ. *bossnapping* – ‘refusing to allow one’s boss or other managers to leave a place of business as a protest against perceived unfair labor practices’ [303].

Телескопа англ. *farmageddon* (‘the conflict over the safety and health benefits of genetically modified foods’ [303]) номінує конфлікт навколо безпеки та користі генномодифікованих продуктів.

Підтримка екомагазинів масовою купівлею їхніх продуктів відображена у новотворі англ. *carrotmob* – ‘an event where people support an environmentally friendly store by gathering en masse to purchase the store’s products’ [303].

Номінації особи відповідно до поглядів на окрему суспільну або політичну проблему представлено наступними лексемами: англ. *crunchy con* – ‘a conservative who is ecologically aware and has interests in natural products and organic foods’ [303]; англ. *R2Per* (від англ. *R2P* — ‘doctrine, responsibility

to protect з додаванням агентивного суфікса -er) – англ. *‘a person who believes in or implements the responsibility to protect’* [303]. Особа, що своєю дієюю не сприяє кліматичним змінам, отримала назву англ. *climatarian* – *‘a person whose diet consists primarily of foods that do not contribute to human-induced climate change’* [303]. Лексема англ. *copyfighter* – *‘a person who opposes copyright laws and practices that he or she perceives to be unfair’* [303] номінує членів суспільства, які вважають законодавство про авторське право несправедливим та виступають проти нього. Лексична одиниця англ. *globophobe* іменує членів суспільства, які проти глобалізації: *‘a person who fears or is against globalization’* [303].

Учасників політичного процесу відповідно до вікової приналежності називає наступна інновація: англ. *Generation O* – *‘the generation of people approximately 18 to 35 years old who voted for or supported Barack Obama in the 2008 United States presidential election’* [303].

Учасників місцевого політичного процесу, які демонструють активну участь в житті спільноти іменують наступні новотвори: англ. *community animator* – *‘a person who works with the members of a community to help get them informed and excited about local issues’* [303]; *condo commando* – *‘a condominium resident who diligently watches for and reports violations of building rules and regulations; a politically active person who campaigns within or lobbies for the condominium in which they live’* [303]; *GOOMBY* – *‘a person who hopes for or seeks the removal of some dangerous or unpleasant feature from his or her neighborhood’* [303].

Телескопа англ. *actorvist* (actor + activist) називає актора, який одночасно є і активістом (англ. *‘an actor who is also an activist’* [303]). Особа, яка виступає проти будівництва нового житла у своєму районі отримала назву англ. *BANANA* (англ. *‘a person who is opposed to new real estate development, particularly projects close to their neighbourhood’* [303]). Лексема англ. *CAVEs* іменує групу таких осіб (англ. *‘a group of people who routinely*

oppose new real estate developments and other projects that they believe will harm their local area' [303]).

Отже, тематична група «Суспільно-політичне життя» в українській мові включає новотвори на позначення подій та дій їхніх учасників, політичних вподобань учасників суспільно-політичних процесів, окремих осіб та груп відповідно до їхніх політичних поглядів. В англійській мові до зазначеної групи входять лексичні одиниці, що номінують політичні вподобання, погляди на події суспільно-політичного життя, осіб відповідно до їхніх поглядів на суспільно-політичні проблеми, віку та участі у політичних процесах.

Висновки до розділу 3

1. У сучасних українській та англійській мовах нова політична лексика з'являється завдяки семантичній деривації. Під час творення семантичних неологізмів сфери політики продуктивними є метафоричне перенесення, метонімічне перенесення, звуження або розширення значення. В сучасній українській мові зафіксовано випадки використання лексико-семантичного (74%), морфолого-семантичного (16%) та лексико-синтаксичний (10%), і відповідно в сучасній англійській - лексико-семантичний (87%), морфолого-семантичний (8%), лексико-синтаксичний (5%). Зростає кількість лексичних інновацій, у творенні яких беруть участь одиниці, утворені на основі кількох способів, кількох номінаційних та дериваційних механізмів.

2. У сфері політичної лексики в українській та англійській мовах виділяємо низку неологізмів на основі аналізу їхніх семантичних характеристик та визначаємо, як співвідноситься неологічна лексика з відповідними референтами. Виокремлено новотвори, що номінують 1) осіб за прізвиськами, діяльністю, їхньої приналежності або прихильності до певної політичної групи або її лідера; 2) опредметнених дій та процесів, абстрактних

назв різних явищ; 3) організацій (в обох мовах) та території (в українській мові); 4) дій; 5) ознак, пов'язаних з політичними діячами, суспільними явищами (в обох мовах) та організаціями (в українській мові).

В обох мовах семантична деривація (20,1 %) поступається морфологічному способу словотвору (79,9 %).

3. Процеси формування політичних неологізмів в українській та англійській мовах мають певні спільні риси. Нові слова в обох мовах сконцентровані здебільшого навколо однакових понять. Засвоєння іношомовної лексики носіями сучасної української мови пов'язано з процесом становлення української незалежності, домінування інтегративних тенденцій.

4. Для об'єднання лексичних новотворів за семантичною ознакою використовуємо термін *тематична група*. У сфері політичної лексики виділяємо наступні тематичні групи: «Держава», «Політичні угруповання», «Суспільно-політичне життя».

5. У тематичній групі «Держава» фіксуємо неологізми в обох мовах, що зіставляються. В українській мові джерелом такої лексики є процеси, що відбуваються в державі, їхні ознаки, діяльність апарату влади, окремі види державної політики, події та процеси в історії держави. В англійській мові новотвори тематичної групи «Держава» відображають вагу держави на міжнародній арені, об'єднання держав, особливості державного управління, суспільний лад, напрями діяльності держави, роботу уряду, законодавчі процеси, види державної політики, діяльність осіб, пов'язаних із управлінням.

6. До тематичної групи «Політичні угруповання» віднесено лексичні одиниці, що номінують новостворені політичні партії, блоки, сили, називають членів політичних сил, їхні ознаки та діяльність, вибори. В англійській мові тематична група «Політичні угруповання» об'єднує одиниці, що номінують прибічників та членів політичних сил, їхнє співробітництво, вибори.

7. Тематична група «Суспільно-політичне життя» в українській мові складається з новотворів, які позначають події суспільно-політичного життя, дії та політичні вподобання їхніх учасників, окремі особи та групи відповідно до їхніх політичних поглядів. В англійській мові ця група включає лексичні одиниці, що номінують політичні вподобання, погляди на події суспільно-політичного життя, осіб відповідно до їхніх поглядів, віку та участі у політичних процесах.

Основні положення, описані в третьому розділі, відображено в статтях автора [230, 231, 248].

ВИСНОВКИ

У дисертації визначено спільні та відмінні риси продуктивних способів творення політичних неологізмів української та англійської мов. Проведений аналіз підтвердив гіпотезу про те, що політичні неологізми в обох мовах номінують схожі явища з огляду на вплив глобалізаційних процесів на суспільно-політичне життя, з одного боку, а, з іншого боку, відмінності в будові української та англійської мов зумовлюють різну продуктивність відповідних способів словотвору. Найпродуктивнішим способом творення політичних неологізмів є морфологічний у зазначених мовах (79,9%). Семантичний спосіб представлений у значно меншій кількості (20,1%).

Теоретичні засади зіставного вивчення українських та англійських політичних неологізмів базуються на положеннях теорії неології, дериватології, лексичної семантики, політичної дискурсології, теорії номінації, а також на здобутках зіставного мовознавства. Політичний дискурс – одна з найбільших сфер функціонування новотворів завдяки інтенсивному процесу поновлення його лексичного складу. Неологізми у сфері політичної лексики з'являються в мові під час змін, які відбуваються в житті соціуму.

Аналітичний огляд кваліфікаційних ознак та класифікаційних параметрів політичних неологізмів дозволив виокремити 2 основні підходи: ономасіологічний та семасіологічний. Неологізм визначено як будь-яке нове слово або вислів, що з'являється в мові, а також запозичення та нові значення відомих слів, номінації вже освоєних людиною об'єктів дійсності; як двосторонню одиницю, що характеризується новизною форми (словотвірні неологізми) та / або змісту (семантичні неологізми). Неологізми можуть бути нейтральними або стилістично маркованими.

Методологічні засади зіставного дослідження політичних неологізмів, яке виконано на матеріалі онлайн-словників неологізмів, довідкових

інтернет-ресурсів, інтернет-газет із застосуванням загальнонаукових методів та методик зіставного, семантичного та структурного методів, дало змогу з'ясувати спільні і відмінні риси продуктивних способів творення політичних неологізмів в українській та англійській мовах та встановити їх співвідношення.

Алгоритм вивчення політичних неологізмів містить декілька етапів. На етапі формування джерельного корпусу політичних неологізмів відібрано лексичні одиниці, які проаналізовано під час наступних етапів розвідки. Визначення типу словотвору й виокремлення дериваційних моделей базовані на словотвірному аналізі. Семантичний опис лексики охоплює аналіз словникових дефініцій, її контекстного оточення, компонентний аналіз і формування тематичних груп політичних неологізмів. Зіставний аналіз дає змогу порівняти неологізми в українській та англійській мовах.

Політичні неологізми в українській мові утворено за допомогою п'яти різновидів морфологічного способу: афіксація (70,3%), словоскладання (16%), аббревіація (7,5%), телескопія (6%), усічення основ (0,2%); а в англійській мові – за допомогою шести: афіксація (22%), словоскладання (29,3%), аббревіація (20,5%), телескопія (22,2%), усічення основ (4%), конверсія (2%). Спільною рисою цих мов є продуктивність ініціального типу складноскорочених слів. Конверсія як спосіб творення політичних неологізмів носить аломорфний характер і є невластивою для української мови.

Із-поміж семантичних способів словотвору в українській мові найбільш продуктивним є лексико-семантичний (74%); малопродуктивними є морфолого-семантичний (16%), лексико-синтаксичний (10%). В англійській мові зберігається така сама тенденція щодо продуктивності способів семантичного словотвору: лексико-семантичний (87%), морфолого-семантичний (8%), лексико-синтаксичний (5%). Семантичний розвиток політичної лексики відбувається завдяки збільшенню кількості значень у

слові. Специфіка політичних неологізмів пов'язана з актуалізацією процесів метафоризації, метонімізації та апелятивації: при цьому зберігається вихідна форма лексичної інновації, план змісту характеризується новизною. На особливу увагу заслуговують власні назви, а саме прізвища президентів, на основі яких утворено нові лексичні одиниці.

У дослідженні схарактеризовано семантичне позначення референтів, виділено політичні неологізми на основі аналізу їхніх семантичних характеристик та визначено, як співвідноситься неологічна лексика з відповідними референтами. За семантичним критерієм досліджувані новотвори поділяються на номінації 1) осіб за прізвиськами, діяльністю, їхньої приналежності або прихильності до певної політичної групи або її лідера; 2) опредметнених дій та процесів, абстрактних назв різних явищ; 3) організацій (в обох мовах) та території (в українській мові); 4) дій; 5) ознак, пов'язаних з політичними діячами, суспільними явищами (в обох мовах) та організаціями (в українській мові).

Опрацьовано тематичну класифікацію політичних неологізмів в українській та англійській мовах. Об'єднання неологізмів у тематичні групи дозволяє структурувати лексику. Тематичну групу становлять слова різних частин мови, що відображають певні фрагменти політичного життя. Виокремлено такі спільні групи політичних неологізмів в англійській та українській мовах: «Держава», «Політичні угруповання», «Суспільно-політичне життя».

У тематичній групі «Держава» політичні неологізми в українській мові відображають діяльність апарату влади, окремі види державної політики, події та процеси в історії держави, а в англійській – значущість держави на міжнародній арені, специфіку державного управління, напрями діяльності держави, роботу уряду, законодавчі процеси, види державної політики, діяльність осіб, пов'язаних із управлінням. Спільною сферою появи нових слів є види державної політики.

До тематичної групи «Політичні угруповання» в українській мові віднесено лексичні одиниці, що номінують новостворені політичні партії, блоки, сили, називають членів політичних сил, їхні ознаки та діяльність, вибори. В англійській мові тематична ця група об'єднує одиниці, що номінують прибічників і членів політичних сил, їхнє співробітництво, вибори. Спільними сферами появи нових слів є номінація членів політичних сил, їх діяльність та вибори.

Тематична група «Суспільно-політичне життя» в українській та англійській мовах складається з новотворів, які позначають події суспільно-політичного життя, дії та політичні вподобання їхніх учасників, окремі особи та групи відповідно до їхніх політичних поглядів. В англійській мові ця група також включає лексичні одиниці, що номінують осіб щодо віку й участі в політичних процесах.

Перспектива подальшого зіставного дослідження політичних неологізмів полягає у встановленні когнітивних механізмів дериваційних процесів в українській та англійській мовах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ажнюк Б. М. Англізми в сучасній українській, російській і чеській мовах. *Мовознавство*. 2008. № 2–3. С. 190–207.
2. Акінчиць Н. Г. Розвиток політичної лінгвістики як автономної науки. *Культура народів Причорномор'я*. 2007. № 120. С. 53–58. URL: http://www.nbuv.gov.ua/Articles/Kultnar/knp120/knp120_53-58.pdf (дата звернення: 15.07.2019).
3. Алаторцева С. И. Словари новых слов. История русской лексикографии / Ф. П. Сорокалетов (отв. ред). СПб., 1998. 503 с.
4. Алексєєв Д. І. Скорочені слова в російській мові. Харків: Вид-во Харківського університету, 1979. 328 с.
5. Алефиренко Н. Ф. Спорные проблемы семантики: монография. М.: Гнозис, 2005. 326 с.
6. Андрейченко О. И. Лексико-фразеологическая основа текстов политических дискуссий (на материале украинской прессы конца XX – начала XXI столетия): автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Ин-т укр. языка НАН Украины. Киев, 2006. 23 с.
7. Андрусяк І. В. Англійські неологізми кінця XX століття як складова мовної картини світу: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2002. 223 с.
8. Антропова Н. А. Компрессивное словообразование: усечение слов (на материале немецкой разговорной субстантивной лексики). *Вестник Чувашского университета*. 2006. № 1. С. 182–189.
9. Апресян Ю.Д. Избранные труды. Том 1. Лексическая семантика (синонимические средства языка). 2-е издание, исправленное и дополненное. М.: Языки русской культуры; Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 1995. 472 с.
10. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. М. : Наука, 1974. 367 с.

11. Апресян Ю. Д. Современные методы изучения значений и некоторые проблемы структурной лингвистики. *Проблемы структурной лингвистики*. М.: Наука, 1963. С. 102–149.
12. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Высшая школа, 1986. 296 с.
13. Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику. М.: Эдиториал УРСС, 2001. 358 с.
14. Бігунова Н. О. Позитивна оцінка: від когнітивного судження докомунікативного висловлювання : монографія. Одеса : КП ОМД, 2017. 580 с.
15. Блох М. Я., Сергеева Т. С. Аббревиация как продуктивный способ словообразования в истории европейских языков. *Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки*. 2014. № 1 (29). С. 186–199.
16. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 416 с.
17. Борис Д. П. Лексичні інновації в сучасній мовознавчій терміносистемі. *Нова філологія*: зб. наук. праць. Запоріжжя: ЗНУ, 2014. № 63. С. 14–18.
18. Борис Д. П. Неосленгізми в англійській мові початку ХХІ століття: структура і семантика: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2017. 19 с.
19. Борисов В. В. Аббревиация и акронимия. Военные и научно-технические сокращения в иностранных языках. М.: Воениздат, 1972. 320 с.
20. Бортничук Е. Н., Василенко И. В., Пастушенко Л. П. Словообразование в современном английском языке: учеб. пособ. для ин-тов и фак. иностр. яз. Киев: Вища школа, 1988. 261 с.

21. Будагов Р. А. Новые слова и значения. Человек и его язык. М.: Наука, 1976. С. 147–153.
22. Будаев Э. В., Чудинов А. П. Становление и эволюция зарубежной политической лингвистики. *Политическая лингвистика*. 2006. № 20. С. 75–94.
23. Булаховський Л. А. Нариси з загального мовознавства. Київ: Рад. шк., 1959. 307 с.
24. Бурячок А. А. Формування спільного фонду суспільно-політичної лексики східнослов'янських мов: назви відносин між державами, народами. Київ: Наук. думка, 1983. 248 с.
25. Васік Ю. А. Ритмічна організація англomовного політичного дискурсу (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі промов сучасних політиків Великої Британії): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Донецький національний ун-т. Донецьк, 2008. 268 с.
26. Ващук Т. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1720/> (дата звернення: 12.10.2019).
27. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця: Нова книга, 2008. 246 с.
28. Вербич Н. С. Інтонація переконування в публічному мовленні (експериментально-фонетичне дослідження): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Ін-т української мови НАН України. Київ, 2007. 272 с.
29. Весна Т. В. Ідеологічний та національно-культурний компонент в семантичній структурі лексики політичного дискурсу (на матеріалі франко- і російськомовної преси 90-х років): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15 / Одеський національний ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2002. 20 с.
30. Виноградов В. В. Основные типы лексических значений слова. *Избранные труды. Лексикология и лексикография*. М., 1977. С. 162–189.
31. Виноградов В. Русский язык. Грамматическое учение о слове. М.: Наука, 1972. 340 с.

32. Витгенштейн Л. Философские работы / пер. с нем. М. С. Козловой. М.: Гнозис, 1994. Ч. I. 612 с.
33. Вокальчук Г. М. Я – безразковості поет (Словотворчість М. Семенка): монографія. Рівне: Перспектива, 2006. 201 с.
34. Волошин Е. П. Аббревиатуры в лексической системе английского языка: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 15.04.01/ 1-й Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. М., 1967. 26 с.
35. Воробьева О. И. Политическая лексика. Ее функции в современной устной и письменной речи: монография. Архангельск: Поморский гос. ун-т, 2000. 120 с.
36. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: Дослідження категорії громадянське суспільство. Львів: Літопис, 2000. 388 с.
37. Гаврилова М. В. Лингвокогнитивный анализ русского политического дискурса: дисс. ... д-ра филол. наук: 10.02.01 / Санкт-Петербургский ун-т. СПб., 2005. 468 с.
38. Гадамер Г.-Г. О круге понимания. Актуальность прекрасного / пер. с нем. А. В. Михайлова. М.: Искусство, 1991. С. 72–82.
39. Гак В. Г. О современной французской неологии. *Новые слова и словари новых слов* / отв. ред. Н. З. Котелова. Л.: Наука, 1978. С. 37–52.
40. Гак В. Г. Семантическая структура слова как компонент семантической структуры высказывания. *Семантическая структура слова*. М.: Наука, 1971. С. 78–96.
41. Гармаш О. Л. Англомовна епідигматика та розвиток вокабуляру. Мелітополь: Вид. будинок ММД, 2009. 128 с.
42. Гармаш О. Л. Англомовні морфологізовані мета концепти впроцесах концептуальної деривації (на матеріалі мовних інновацій кінця ХХ –початку ХХІ ст.): дис. ... доктора філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2017. 525 с.

43. Головка О. М. Типологічна характеристика англомовних неологізмів. *Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки*. Філологічні науки. 2009. № 6. С. 235–239.

44. Голуб О. М., Бондаренко О. М. Висвітлення особливостей словоскладання в англійській та українській мовах. URL: https://biblioteka.cdu.edu.ua/bulleten/movozn_visnuk_16_17.pdf (дата звернення: 23.08.2019).

45. Громовенко В. В. Генезис політичної лінгвістики як самостійної науки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту*. Серія: Філологія: зб. наук. праць. Одеса: Фенікс, 2014. Вип. 11. С. 112–115.

46. Громовенко В. В. Дослідження політичного дискурсу в лінгвістиці. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського*. Серія: Філологія (мовознавство): зб. наук. праць. Вінниця: ТОВ «Фірма Планер», 2015. Вип. 21. С. 238–242.

47. Громовенко В. В. Лексичні інновації в політичному дискурсі сучасної англійської мови. *Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові студії*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 23–24 березня 2018 року). Одеса: Міжнародний гуманітарний ун-т, 2018. С. 142–144.

48. Громовенко В. В. Особливості словотворення неологізмів в англійському політичному дискурсі. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. Херсон: ТОВ «Видавничий дім «Гельветика»», 2016. Вип. 4. С. 358–361.

49. Громовенко В. В. Особливості словотворення неологізмів в українському політичному дискурсі. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія: Мовознавство: науковий журнал. Дніпропетровськ: Дніпропетровський національний ун-т імені Олеся Гончара, 2016а. Вип. 22. Т. 24. С. 37–43.

50. Громовенко В. В. Особливості словотворення політичних неологізмів в українській та англійській мовах. *Науковий вісник*

Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія: зб. наук. праць. Одеса, 2017. Вип. 30. Т. 1. С. 136–139.

51. Громовенко В. В. Скорочення як спосіб словотворення політичних неологізмів у сучасній англійській мові. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*: зб. Одеса: Фенікс, 2016б. Вип. 25. С. 235–238.

52. Громовенко В. В. Функції політичного дискурсу. *Актуальні проблеми фахових дисциплін у вищій школі*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2015 року). Одеса: Фенікс, 2015а. С. 36–38.

53. Гулей М. Д. Лексико-граматичні особливості та композиційна структура французької політичної промови (на матеріалі виступів Шарля де Голля і Жака Ширака): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.05 / Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2004. 19 с.

54. Деменчук О. В. Динамічні семантичні моделі перцептивної лексики в українській, польській та англійській мовах: зіставний аспект: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.17 / Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2015. 35 с.

55. Дзюбіна О. І. Лінгвопрагматичний аналіз англомовних неологізмів (на матеріалі соціальних мереж «Facebook» та «Twitter»). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2015. Вип. 56. С. 88–91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_56_32 (дата звернення: 24.07.2019).

56. Діденко М. О. Політичний виступ як тип тексту (на матеріалі виступів німецьких політичних діячів кінця 20 століття): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Одеський національний ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2001. 14 с.

57. Дорофєєва М. Категорія суб'єкта в політичній промові (на матеріалі виступів федеральних канцлерів ФРН повоєнного періоду): автореф. дис. ...

канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2005. 20 с.

58. Дочу А. Р. Мовні контакти і запозичення як чинник формування тематичних груп лексики (на матеріалі англійського орнітонімікону). К.: Наук. думка, 2017. 206 с.

59. Дроздова С. А. Словообразовательные новации в общественнополитической лексики (на материале СМИ конца XX – начала XXI в.). *Вісник Дніпропетровського ун-ту*. 2005. Серія мовознавство. Вип. 2/1. С. 111–115.

60. Дячук Т. Авторські новотвори як джерело збагачення літературної мови і професійної лексики. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2018. Вип. 38. С. 10–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gotvnz_2018_38_4 (дата звернення: 23.11.2019).

61. Ермакова О. П. Семантические процессы в русском языке на рубеже веков. *Acta Neophilologica VIII*. Olsztyn: Wyd. Uniw. Warmińsko-Mazurskiego, 2006. S. 23–32.

62. Ємчура Н. Р. Неологізація чеської суспільно-політичної лексики кінця XX – початку XXI століть: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.03 / Львівський національний ун-т ім. І. Франка. Львів, 2015. 20 с.

63. Єнікеєва С. М. Система словотвору сучасної англійської мови: синергетичний аспект (на матеріалі новоутворень кінця XX – початку XXI століть): автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2011. 32 с.

64. Єнікеєва С. М., Єнікеєв Д. С. Антропонім Donald Trump як основа для створення лексичних інновацій в сучасній англійській мові. *Нова філологія*, 2017. №70. С. 66–70.

65. Жаботинская С. А. Лингвокогнитивный подход к анализу номинативных процессов. *Вісник Харківського національного ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. 2010. № 982. С. 6–20.

66. Жаботинская С.А. Язык как оружие в войне мировоззрений. Украина декабрь 2013 – декабрь 2014. Майдан – Антимайдан: словарь-тезаурус лексических инноваций. URL: [https:// www.academia.edu/22690964](https://www.academia.edu/22690964).

67. Жайворонок В. В. Сучасний суспільно-політичний словник: процес оновлення. Історія, стан і перспективи розбудови української термінології. Київ, 1992. С. 29–36.

68. Жданова Л. А. Общественно-политическая лексика: Структура и динамика: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01/ МГУ имени М.В. Ломоносова. М., 1996. 224 с.

69. Жулінська М. О. Концептуальна парадигма інформаційних неологізмів (на матеріалі сучасної англійської мови) [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2011. 20 с.

70. Жлуктенко Ю. А. Лингвистические аспекты двуязычия. Киев: Вища школа, 1974. 176 с.

71. Жлуктенко Ю. А. Номинативные аспекты словосочетания. *Проблемы варьирования языковых единиц*. Киев: УМК ВО, 1990. С. 84–93.

72. Жлуктенко Ю. О. Порівняльні дослідження з граматики англійської, української та російської мов / за ред. Ю. О. Жлуктенко. Київ: Наукова думка, 1981. 354 с.

73. Жуковець Г. Л. Лінгвориторичні особливості сучасного лейбористського дискурсу Великої Британії: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2001. 216 с.

74. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка: учеб. пособ. для ин-тов и фак-тов иностранных языков. М.: Высшая шк., 1989. 126 с.

75. Загнітко А. Мовносоціумна об'єктивна граматика: категорії, рівні, аспекти // *Studia Ukrainica Posnaniensia*. Vol 7. № 2. 2019. S. 153–164

76. Загнітко А. П., Познанська В. Д., Омельченко З. Л., Мозгунов В. В. та ін. Українська мова: Словник-довідник. URL: <http://litmisto.org.ua/?p=2542> (дата звернення: 15.05.2020).

77. Загнітко А. Сучасний політичний газетний дискурс: типологічні вияви й особливості синтаксису. *Донецький вісник Наукового товариства ім. Т. Шевченка*. Донецьк: Східний видавничий дім, 2007. Т. 16. С. 5–20.

78. Зализняк А. А. Семантическая деривация в синхронии и диахронии: проект «Каталога семантических переходов». *Вопросы языкознания*. 2001. № 2. С. 13–25.

79. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови: монографія. Запоріжжя: Запорізький державний ун-т, 1998. 431 с.

80. Зацний Ю. А. Соціолінгвістичні аспекти вивчення словникового складу сучасної англійської мови: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Запоріжжя: Запорізький державний ун-т, 2004. 284 с.

81. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англо-український словник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 360 с.

82. Земская Е. А. Активные процессы современного словопроизводства. *Русский язык в конце XX столетия (1985 – 1995)* / под ред. Е. А. Земской. 2-е изд. М., 2000. С. 90–141.

83. Иванова Е. В. Лексикология и фразеология современного английского языка. СПб.: Филол. ф-т СПбГУ; М.: Академия, 2011. 352 с.

84. Ильясова С. В. Новые реалии общественно-политической жизни и их отражение в инновациях (на материале инноваций конца XX в.). *Филология и культура: тезисы 2-й Международной конференции в 3-х частях*. Тамбов: ТГУ, 1999. Ч. 2. С. 58.

85. Кадырова Л. Д. Деривационные модели контаминированных образований в текстах СМИ. *Политическая лингвистика*. 2014. № 3 (49). С. 200–205.

86. Карабута О. Сучасна суспільно-політична лексика: семантико-структурний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Лінгвістика: зб. наук. праць. Херсон: Вид-во ХДУ, 2013. Вип. 19. С. 54–57.

87. Карощук П. М. Словообразование английского языка. М.: Наука, 1977. 210 с.

88. Карпіловська Є. Тенденції розвитку сучасного українського лексикону: чинники стабілізації інновацій. *Українська мова*. 2007. № 1. С. 3–15.

89. Квеселевич Д. И. Интеграция словосочетания в современном английском языке: дисс. ...д-ра филол. наук/ КДУ імені Т.Г. Шевченка: 10.02.04. Житомир, 1985. 328 с.

90. Квеселевич Д. І., Сасіна В. П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Вінниця: Нова книга, 2003. 128 с.

91. Кізіль М. А. Структурно-семантичні та соціофункціональна параметри мета терміносистеми англійської мови сфери комп'ютерних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». Запоріжжя, 2016. 23 с.

92. Кирилюк О. Л. Мовні одиниці як зброя в суспільно-політичному протистоянні. *Актуальні проблеми прикладної лінгвістики*: зб. наук. праць. Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2014. Вип. 1. С. 314–319.

93. Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі / відп. ред. Н. Ф. Клименко. Київ: Видавничий дім Д. Бураго, 2008. 335 с.

94. Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Роль словотворення у сучасній українській номінації. *Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі*: монографія. Київ: Видавничий Дім Д. Бураго, 2008. С. 134–227.

95. Клименко Л. Продуктивні моделі творення неологізмів. *Вісник Прикарпатського університету*. Філологія. Івано-Франківськ, 2001. Вип. 7. 71 с.

96. Кобзар С. К. Основні тенденції словотвору сучасного американського варіанту англійської мови. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 1999. № 4. С. 54-59.

97. Кобзєва О. О. Структура та функції політичного наративу «вибори президента». *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2008. № 38. С. 161–165.

98. Ковалик І. І. Вчення про словотвір. Вибрані праці / упорядник та автор передмови Василь Грещук. Івано-Франківськ; Львів: Місто НВ, 2007. 404 с.

99. Кодубовська О. О. Розвиток системи лексичних одиниць на позначення населеного пункту (на матеріалі східнослов'янських та західногерманських мов): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / Міжнародний гуманітарний ун-т. Одеса, 2018. 19 с.

100. Колоїз Ж. В. До питання про диференціацію основних понять неології. *Вісник Запорізького ун-ту*. Філологічні науки. 2002. № 3. С. 78–83.

101. Колоїз Ж. В. Українська okazіональна деривація: монографія. Київ: Акцент, 2007. 310 с.

102. Коломієць В. Т. Розвиток лексики слов'янських мов у післявоєнний період. Київ: Наук. думка, 1973. 304 с.

103. Кондратенко Н. Український політичний дискурс: Текстуалізація реальності / відп. ред.: О. В. Александров; ОНУ ім. І. І. Мечникова. Одеса: Чорномор'я, 2007. 155 с.

104. Конопацька Я. О. Семантична неологія в сучасному французькому медіадискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.05 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2005. 20 с.

105. Космеда Т. А. "Живе" народне слово як підґрунтя лексикографічної концепції В. Даля та мотивація потреби фіксації українізмів. *Лінгвістичні дослідження*. 2018. Вип. 47. С. 42-49.

106. Космеда Т. Заборона української мови і унікальність її запозичувального потенціалу. *Україністика и словенски свет*: збірник научних радова : поводом 25 година україністике на Универзитету у Београду / [главни уредник Људмила Поповић]. Београд : Филолошки факултет, 2017 (Београд : Apollo plus). С. 159–166.

107. Космеда Т. Лингвокалейдоскоп: живые речевые процессы: моногр. Саарбрюккен : LambertAcademicPublishing, 2017. 308 с.

108. Косович О. В. До питання про сутність неологізму в сучасній лінгвістиці. *Записки з романо-германської філології*. Вип. 2 (29). С. 71–79.

109. Костомаров В. Г. Языковой вкус эпохи. Из наблюдений над речевой практикой масс-медиа. М., 1994. 320 с.

110. Котелова Н. З. Первый опыт лексикографического описания русских неологизмов. *Новые слова и словари новых слов*. Л.: Наука, 1978. С. 5–26.

111. Кочан І. М. Системність, динаміка, кодифікація слів з міжнародними кореневими компонентами в сучасній українській мові: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / НАН України, Ін-т української мови. Київ, 2006. 39 с.

112. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 424 с.

113. Кочерган М. П. Про системність у лексиці та семантиці. *Українська мова і література в школі*. 1976. № 4. С. 38–45.

114. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Онімія ціннісної картини світу (на матеріалі української, російської, англійської та німецької фраземіки). *Записки з українського мовознавства*. Вип. 24. Одеса, 2017. Т. 1. С. 67-74.

115. Краснобаева-Чёрная Ж.В. Опыт осмысления ценностной картины мира во фразеологии: структурная организация (на материале русского, украинского, английского и немецкого языков). *Вестник Томского государственного университета. Филология*. 2018. №54. С. 98-116.
116. Кронгауз М. А. Семантика: учеб. для вузов. М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. 399 с.
117. Крысин Л. П. Современный русский язык. Лексическая семантика. Лексикология. Фразеология. Лексикография. М.: Академия, 2007. 240 с.
118. Крючкова П. Авторитарний дискурс (на матеріалі сучасної англійської мови): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2003. 21 с.
119. Кубрякова Е. С. Номинативный аспект речевой деятельности. М.: Наука, 1986. 340 с.
120. Кубрякова Е. С. Образы мира в сознании человека и словообразовательные категории как их составляющие. *Известия РАН. Серия литературы и языка*. 2006. Т. 65. № 2. С. 3–13.
121. Кубрякова Е. С. Основы морфологического анализа (на материале германских языков). М.: Изд-во «Наука», 1974. 324 с.
122. Кубрякова Е. С. Роль словообразования в формировании языковой картины мира. *Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира*. М.: Наука, 1988. С. 74–77.
123. Кубрякова Е. С. Семантика производного слова. *Аспекты семантических исследований*. М.: Наука, 1980. С. 81–155.
124. Кубрякова Е. С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Рос. академия наук. Ин-т языкознания. М.: Языки славянской культуры, 2004. 560 с.

125. Кузнецов А. М. От компонентного анализа к компонентному синтезу. М.: Наука, 1986. 127 с.
126. Куликова В. И. Образование неологизмов в английском языке в результате семантического переосмысления. *Вопросы романо-германской филологии*. Калининград, 1976. С. 11–18.
127. Курасова Е. В. Семантические неологизмы общественно-политической сферы в русском языке новейшего периода: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Воронежский государственный ун-т. Воронеж, 2006. 22 с.
128. Кучумова Н. Про питання про конверсійні неологізми сучасної англійської мови. URL : <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1840>.
129. Лаврова Н. А. Контаминация в современном английском языке: структура, семантика, прагматика. *Вестник Челябинского государственного ун-та. Филология. Искусствоведение*. 2011. № 8 (223). С. 88–93.
130. Лакофф Дж. Женщины, огонь и опасные вещи: что категории языка говорят нам о мышлении / пер. с англ. И. Б. Шатуновского. М.: Языки славянской культуры, 2004. 792 с.
131. Левицький А. Е., Шелудько А. В. Функціональний аспект неактивних типів словотворення: українсько-англійські та англо-українські паралелі. *Записки з романо-германської філології*. 2010. Вип. 25. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/zrgf/2010_25/Articles/Levit.pdf.8 (дата звернення: 12.10.2019).
132. Левицкий В. В. Семасиология: монография для молодых исследователей. Изд. 2, исправл. и дополн. Винница: Нова Книга, 2012. 680 с.
133. Лисиченко Л. А. Лексико-семантическая система украинской мови. Харків: Харківський державний педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди, 1997. 131 с.
134. Лук'яненко С. С. Лексико-словотвірні інновації в українському соціально-політичному назовництві: автореф. дис. ... канд. філол. наук:

10.02.01 / Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2009. 18 с.

135. Лук'яненко С. С. Спроба визначення тематичних меж та властивостей соціально-політичної лексики. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного ун-ту*. Філологічні науки. 2007. Вип. 15. Т. 1. С. 136–139.

136. Лук'яненко С. С. Тематичні групи соціально-політичних номенів української мови (історія та сучасний стан). *Вісник Харківського національного ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. Серія: Філологія. 2007. № 765. Вип. 50. С. 3–7.

137. Мазурик Д. В. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української мови (90-ті роки XX ст.): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Львівський національний ун-т ім. І. Франка. Львів, 2002. 212 с.

138. Маринова Е. В. Основные понятия и термины неологии. *Языки профессиональной коммуникации: материалы Международной научной конференции (Челябинск, 21–22 октября 2003 г.)* / отв. ред. Е. И. Голованова. Челябинск, 2003. С. 243–247.

139. Маслова В. А. Политический дискурс: языковые игры или игры в слова? *Политическая лингвистика*. Екатеринбург, 2008. Вып. 1 (24). С. 43–48.

140. Махачашвілі Р. К. Феноменологічна неоанглїстика: теоретико-методологічні засади: монографія. Запоріжжя: Запорізький національний ун-т, 2014. 344 с.

141. Мізін К. І. Переваги корпуснобазованого підходу до вивчення фразеології. *Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики*. 2018. Вип. 1(15). С. 235–240.

142. Мізін К. І., Петров О. О. Зіставна лінгвокультурологія: методологічні проблеми та перспективні методики: монографія. Кременчук: Щербатих О. В., 2018. 279 с.

143. Мізін К. І. Пошук лінгвоспецифічності мовних одиниць у контрастивних студіях: методологічні принципи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія : зб. наук. праць. – Одеса : МГУ, 2016. Вип. 25. С. 123–128.

144. Мухарямов Н. М., Мухарямова Л. М. Политическая лингвистика как научная дисциплина. *Политическая наука. Политический дискурс: история и современные исследования*: сб. науч. трудов / РАН ИНИОН. Центр социальных научно-информативных исследований. Отдел политической науки. Отдел языкознания. Отдел научных связей и международного сотрудничества. Российская ассоциация политической науки; отв. ред. и сост. В. И. Герасимов, М. В. Ильин. М., 2002. № 3. С. 45–67.

145. Мухарямова Л. М. Взаимодействие языка и политики в символических измерениях. *Вестник Московского университета*. Серия 18. Социология и политология. 2002. № 2. С. 28.

146. Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики: монографія. Київ: Світогляд, 2005. 315 с.

147. Намитокова Р. Ю. Авторские неологизмы: словообразовательный аспект. Ростов н/Д.: Изд-во Рост. ун-та, 1986. 160 с.

148. Николаев Г. А. Теоретические проблемы русского словообразования. Казанская научная школа. Диалектное словообразование, морфемика и морфонология: монография / под ред. Е. Н. Шабровой. СПб.: Наука; Вологда: ВГПУ, 2007. С. 7–29.

149. Оленяк М. Лексичні та синтаксичні способи актуалізації образного порівняння в англійській, українській та польській мовах. Типологія мовних значень у діяхронічному та зіставному аспектах. Вінниця, 2015. Випуск 30. С. 78 – 85.

150. Павлова Е. К. Политический дискурс в глобальном коммуникативном пространстве (на материале английских и русских

текстов): автореф. дисс. ... д-ра филол. наук: 10.02.20 / Московский государственный ун-т. М., 2010. 45 с.

151. Петлюченко Н.В. Контрастивная специфика президенсткого харизматического дискурса Германии и Украины / Н.В.Петлюченко // Одеський лінгвістичний вісник : зб. наук. праць / [гол. ред. Н. В. Петлюченко] ; Національний університет "Одеська юридична академія". – Вип. 8. – Одеса : «Видавничий дім «Гельветика», 2016. – С.147–151.

152. Петлюченко Н. В. Харизматика: мовна особистість і дискурс: монографія. Одеса: Астропринт, 2009. 464 с.

153. Петренко Д. О. Соціофонетична варіативність вимови політичних діячів Німеччини: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2003. 20 с.

154. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии. М.: Наука, 1978. 198 с.

155. Покровский М. М. Семасиологические исследования в области древних языков. *Избранные работы по языкознанию*. М.: Изд-во АН СССР, 1959. С. 80–94.

156. Польова Е. В. Запозичення в англomовному передвиборчому дискурсі. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ*. Серія Філологія. 2012. Вип. 25. С. 59–64.

157. Попова Н. Сучасний іспаномовний суспільно-політичний дискурс: Лінгвопрагматичний аспект: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.05 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2004. 20 с.

158. Репина Е. А., Шкуратова В. А. Политический текст: психолінгвістический анализ воздействия на электорат: монографія. М.: ИНФРА-М, 2012. 91 с.

159. Розен Е. В. Некоторые уточнения понятия неологизма. *Вопросы немецкой филологии: Ученые записки*. М., 1968. № 317. С. 122–126.

160. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики. Київ: Наук. думка, 1988. 326 с.

161. Савчук В. Комунікативні стратегії і тактики в промовах президентів США. *Наукові записки: матеріали п'ятої Міжнародної науково-практичної конференції «Мови і світ: дослідження та викладання»*. Серія: Філологічні науки (мовознавство). 2011. № 96 (1). URL: <https://www.twirpx.com/file/697835/> (дата звернення: 13.03.2019).

162. Савчук В. Політичний дискурс: жанрові особливості. URL: <http://www.stattionline.org.ua/filologiya/87/15734-politichnij-diskurs-ta-semiotichna-osobistist.html> (дата звернення: 13.06.2019).

163. Самойлова І. А. Процеси семантичної деривації в лексиці сучасної української літературної мови (на матеріалі неологізмів 70-х – 90-х років XX ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / НАН України. Київ, 1999. 16 с.

164. Селиверстова О. Н. Компонентный анализ многозначных слов. М.: Наука, 1975. 240 с.

165. Селиверстова О. Н. Труды по семантике. М.: Языки славянской культуры, 2004. 960 с.

166. Семенюк О. А. Язык эпохи и его отражение в сатирико-юмористическом тексте: монография. Кировоград: РИЦ КГПУ им. В. К. Винниченко, 2001. 368 с.

167. Семчинський С. В. Семантична інтерференція мов. К: Вища шк., 1974. 187 с.

168. Сенько Е. В. Теоретические основы неологии: учеб. пособ. / под ред. Н. Ф. Алефиренко. Владикавказ: Изд-во Сев.-Осет. гос. ун-та, 2001. 107 с.

169. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору (методологічний, прагматично-семантичний і жанрово-лінгвістичний аспекти: на матеріалі політичного різновиду

українського масовоінформаційного дискурсу): дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.08 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2003. 408 с.

170. Сербенська О. Інновації у мові сучасних українських мас-медіа. *125 років Науковому товариству ім. Т. Шевченка*: зб. наук. праць і матеріалів, присвячених ювілею товариства. Львів, 2001. С. 158–177.

171. Серякова І. І. Політичний дискурс та семіотична особистість. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2009. Т. 12. № 2. С. 115–120.

172. Сидоренко О. В. Методологічні засади дослідження суспільно-політичної термінології. *Іноземна філологія*. 2013. Вип. 125. С. 55–61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/infil_2013_125_11 (дата звернення: 28.09.2019).

173. Синельникова Л. Н. Политическая лингвистика: координаты междисциплинарности. *Политическая лингвистика*. 2009. № 30. С. 41–47.

174. Синеокая Н. А. Характеристика политического дискурса. Современные проблемы науки и образования. № 6. 2012. *Электронный научный журнал «Современные проблемы науки и образования»*. № 6. 2012. URL: <http://www.science-education.ru/pdf/2012/6/383.pdf> (дата звернення: 28.08.2018).

175. Скребнев Ю. М. Основы стилистики английского языка: учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. 2-е изд., испр. М.: ООО «Изд-во Астрель», 2000. 224 с.

176. Славова Л. Л. Мовна особистість політика: когнітивно-дискурсивний аспект: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 358 с.

177. Славова Л. Л. Мовна особистість у сучасному американському та українському політичному дискурсі: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.17 / Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2015. 36 с.

178. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка / Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. М.: Омен, 1998. 260 с.
179. Снісаренко Я. Суспільно-політична лексика: історія вивчення. *Наука – 2009: теоретичні та прикладні дослідження: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Черкаси, 23–24 квітня 2009 р.)*. Черкаси: СУЕМ, 2009. 172 с.
180. Снісаренко Я. Суспільно-політична лексика: проблеми визначення та вивчення. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): у 4 ч.* Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. Вип. 81 (4). С. 31–35.
181. Современный русский язык: Активные процессы на рубеже XX – XXI веков / отв. ред. Л. П. Крысин. М.: Языки славянских культур, 2008. 712 с.
182. Соколовская Ж. П. Система в лексической семантике (анализ семантической структуры слова). Киев: Вища школа, 1979. 192 с.
183. Соловей Г. С. Політична лексика як об'єкт перекладу (на матеріалі текстів політичних заяв, звернень, промов, статей та анекдотів): автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.16 / Херсонський державний ун-т. Херсон, 2011. 20 с.
184. Сорокин Р. В. Общественно-политическая лексика в русском языке советского времени (1960 – 1980 гг.). *Вестник МГОУ. Серия: Русская Филология*. 2011. № 4. С. 99–104.
185. Старченко Я. С. Інновації-утинки в жаргонових системах української мови. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія*. 2011. № 963. Вип. 62. С. 47–53.
186. Степанова М. Д. Словообразование современного немецкого языка: Краткий очерк. *Словарь словообразовательных элементов немецкого языка*. М.: Русский язык, 1979. С. 513–536.

187. Стернин И. А., Стернина М. А. Виды и методы сопоставительных исследований лексики. *Вестник ВГУ. Серия: Филология. Журналистика*. 2017. № 1. С. 66–68.

188. Стишов О. А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації): автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ, 2003. 34 с.

189. Стишов О. А. Лексичні і стилістичні неологізми в ЗМІ з погляду мовної культури. *Культура слова*. Київ, 1999. С. 3–12.

190. Стишов О. А. Оновлення сучасного українського лексикону. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного ун-ту імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Філологія (мовознавство). Вінниця: Фірма «Планер», 2010. Вип. 15. С. 23–27.

191. Стишов О. А. Особливості словотворення okazіonalіzmів-комполітів у мові українських ЗМІ кінця ХХ – початку ХХІ століть. *Динамічні процеси в граматичній і лексичній складі сучасних слов'янських мов*: зб. наук. праць. Київ, 2011. С. 195–198.

192. Стишов О. А. Префіксальні іменні новотвори в сучасних українській та іспанській мовах. *Дослідження з лексикології і граматики української мови*: зб. наук. праць / Дніпропетровський національний ун-т. Дніпропетровськ: Пороги, 2007. Вип. 6. С. 159–167.

193. Стишов О. А. Семантична деривація жаргонізмів у сучасній українській мові. лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 2015. Вип. 41. С. 74-85.

194. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): монографія. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2003. 388 с.

195. Стишов О. А. Нова суспільно-політична лексика і термінологія в сучасній українській мові. Лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. 2019. Вип. 50. С. 258-268.
196. Тараненко О. О. Неологізм. *Українська мова: Енциклопедія / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України*. 2-ге вид. Київ: Українська енциклопедія, 2004. С. 408–409.
197. Тимошенко Т. Р. Телескопия в словообразовательной системе современного английского языка. Киев: Наук. Думка, 1976. 153 с.
198. Тропина Н. П. Семантическая деривация: мультипарадигмальное исследование: монография. Херсон: Херсон. гос. ун-т, 2003. 332 с.
199. Труевцева О. Н. Английский язык (особенности номинации). Л., 1986. 126 с.
200. Федорів Я. Лінгвістичні моделі дискурсу публічних виступів: нариси із сучасних культурно-мовленнєвих практик. Київ: ВПЦ НаУКМА, 2010. 188 с.
201. Фоменко О. С. Лінгвістичний аналіз сучасного політичного дискурсу США (90-ті роки XX століття): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 1998. 195 с.
202. Хайдеггер М. Путь к языку. *Время и бытие: Статьи и выступления* / пер. с нем. В. В. Биbihина. М.: Республика, 1993. С. 259–273.
203. Холявко І. В. Суспільно-політична лексика у пресі 90-х років XX ст. (семантико-функціональний аналіз): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Кіровоградський державний педагогічний ун-т ім. В. Винниченка. Кіровоград, 2004. 20 с.
204. Хрустик Н. М. Проблеми морфемного, словотвірного та етимологічного аналізу. Одеса: Фенікс, 2011. 114 с.
205. Цейтлин Р.М. Сравнительная лексикология славянских языков X/XI-XIV/XV вв. проблемы и методы. М.: Наука 1996, 232 с.

206. Чередниченко О. І. Мовні контакти в сучасному світі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія*. Київ: Вид.-полігр. центр «Київський ун-т», 2006. Вип. 40. С. 4–6.

207. Чернякова В. О. Лінгвальні та паралінгвальні особливості жіночого мовлення в іспаномовному та україномовному політичному дискурсах (зіставний аспект): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / Міжнародний гуманітарний ун-т. Одеса, 2016. 20 с.

208. Чудинов А. П. Политическая лингвистика: учеб. пособ. М.: Флинта: Наука, 2008. 256 с.

209. Чумак Л. М. Класи інновацій у словотворі сучасної англійської мови. *Вісник Житомирського педагогічного університету*. Житомир: Вид-во ЖДПУ, 2003. № 11. С. 211–213.

210. Чумак Л. М. Лексичні інновації в англomовному медійному дискурсі початку ХХІ століття: структурний і лінгвопрагматичний аспекти: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2018. 20 с.

211. Чумак Л. М. Лексичні інновації в англomовному медійному дискурсі початку ХХІ століття: структурний і лінгвопрагматичний аспекти: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Житомирський державний ун-т імені Івана Франка. Житомир, 2018. 269 с.

212. Чумак Л. М. Складні та складнопохідні одиниці в словотворі сучасної англійської мови. *Вісник Житомирського державного ун-ту імені Івана Франка*. Житомир: Вид-во ЖДПУ, 2004. № 17. С. 265–266.

213. Чумак Л. М. Сміслові представлення лексичних неологічних одиниць у сучасних англomовних медіа-текстах // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. 2017. № 29. Том 2. С. 91–94.

214. Шаповалова Г. В. Інноваційні процеси в сучасному медіатексті (функціонально-лінгвістичні аспекти): дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08 / Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2003. 260 с.

215. Швачко С. О. Модельовані та немодельовані паттерни словотвору в англomовному дискурсі. *Філологічні трактати*. Суми: Сумський державний ун-т, 2012. Т. 4. № 3. С. 84–88.

216. Швачко С. О. У царині номінативних та комунікативних одиниць. *Збірник наукових праць до 75-річчя з дня народження доктора філологічних наук, професора, академіка Академії наук вищої школи України Світлани Олексіївни Швачко*. Суми: СумДУ, 2010. С. 66–68.

217. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса: монография. М.: ИТДГК «Гнозис», 2004. 326 с.

218. Шмелев Д. Н. Проблемы семантического анализа лексики: на материале русского языка. М.: Наука, 1973. 280 с.

219. Шутова М. О. Неологізми в сучасній англійській мові. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*. 2010. Вип. 21. С. 79–85.

220. Эпштейн М. Н. Типы новых слов: футурологизм, однословие, протологизм. *Русская академическая неография (к 40-летию научного направления)*: материалы Международной конференции / отв. ред.: Т. Н. Буцева, О. М. Карева. СПб.: Ин-т лингвистических исследований РАН, 2006. С. 180–184.

221. Яворська Г. Прескриптивна лінгвістика як дискурс: мова, культура, влада. Київ: Нац. акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, 2000. 288 с.

222. Янишина Л. С. Процеси неологізації у словниковому складі англійської мови ХІХ століття (на матеріалі прозових літературних творів): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2017. 18 с.

223. Cannon G. Blends in English word-formation. 1986. P. 725–53. URL: www.semanticscholar.org/paper/Blends-in-English-word-formation-Cannon (дата звернення: 27.12.2019).
224. Chlupáčová K. K sémantické neologii v současné ruštině. *SlavPrag*. 1982. № 25. S. 253–262.
225. Dijk T.A. van. What is Political Discourse Analysis. – Amsterdam, 1998. URL: <http://www.discourse-in-society.org>. (дата звернення: 27.10.2018).
226. Felber H. Terminology manual. Paris: Unesco: Infoterm, 1984. 176 p.
227. Green J. Multicultural London English: The New ‘Youthspeak’. *Global English Slang: Methodologies and Perspectives* / Ed. by J. Coleman. New York: Routledge, 2014. P. 62–71.
228. Finkbeiner R. Pejoration / Ed. by R. Finkbeiner, J. Meibauer, H. Wiese. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins, 2016. 357 p.
229. Holemhaus P. How to do (even more things) with nonce words (other than naming). *Lexical creativity, Texts and Contexts* / [edited by J. Munat]. J. Benjamin Publishing Company, 2007. V. 58. P. 13–39.
230. Hromovenko V. Semantic derivation in the political discourse of English and Ukrainian. *Чорноморські наукові студії: матеріали Четвертої всеукраїнської мультидисциплінарної конференції* (м. Одеса, 25 травня 2018 року). Одеса: Міжнародний гуманітарний ун-т, 2018. С. 102–104.
231. Hromovenko V. Thematic groups of political neologisms in English and Ukrainian: a comparative approach. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2020. VIII (66). Issue: 218. P. 31–34.
232. Katermina V. V. Linguocultural Characteristics of English Mass-Media Neologisms. *US-China Foreign Language*. 2017. Vol. 15. № 10 (Serial Number 169). P. 617–624.
233. Kövecses Z. Metaphor. New York: Oxford University Press, 2010. 375 p.

234. Krasnobaieva-Chorna Zh. *Mind Value: Semantics, Structure, Pragmatics (on the Material of English, German, Ukrainian and Russian Phraseology)*. *Лінгвістичні студії / Linguistic Studies*. Вінниця : ДонНУ ім. Василя Стуса, 2017. Вип. 34. С. 79-87.
235. Kreidler Ch. W. Creating New Words by Shortening. *Journal of English Linguistics*. 1979. Vol. 13. P. 24–36.
236. Kronasser H. Handbuch der Semasiologie. Kurze Einführung in der Geschichte, Probleme und Terminologie der Bedeutungslehre. Heidelberg: C. Winter, 1952. 204 S.
237. Marchand H. The Categories and Types of Present Day English Word-Formation. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1969. 360 p.
238. Martincová O. Problematika neologismů v současné spisovné češtině. Praha: Univ. Karlova, 1983. 160 s.
239. Mizin K., Letiucha L., Petrov O. Representation of subjectively-evaluative derivatives in modern Russian: Verbal evaluatives. *Przegląd Wschodnioeuropejski*. 2020. XI/1. P. 387–395.
240. Newmark P. About Translation. Clevedon: Multilingual Matters, 1992. 184 p.
241. Oleniak M. Semantic representation of similes (based on the Ukrainian, English and Polish languages). *Topics in Linguistics*. – Germany: De Gruyter. Vol.19, issue 1.2018. С. 18-31.
242. Oleniak M. The specific features of definitional and statistical universals with respect to certain linguistic categories. *Dacoromania*. Romania: Serie nouă, XXV, 2020, nr. 1, Cluj-Napoca, p. 66–80.
243. Petlyuchenko N., Chernyakova V. Features of expressive female speech in the political discourse of Spain and Latin America. In *Advanced Education. Новітня освіта*. Kyiv: National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute», 2019, 12, p. 212–219.

244. Petlyuchenko N. Ideal Types in Linguistics: New Approaches to the Study of the Charisma Concept in Political Discourse. *Одеський лінгвістичний вісник* : зб. наук. праць; Національний університет "Одеська юридична академія". Вип. 14. Одеса, 2019. С.75–88.
245. Richards J. C., Platt J., Platt H. Dictionary of Language Teaching & Applied Linguistics. London: Longman Group UK Lmt., 1992. 423 p.
246. Room A. An Alphabetical Guide to the Language of Name Studies. London: Scarecrow Press, 1996. 123 p.
247. Schiffrin D. Approaches to discourse. Cambridge, MA & Oxford: Blackwell, 1994. 470 p.
248. Slavova L., Hromovenko V. Lexical innovations in the thematic group «POLITICS» (on the material of Ukrainian and English). *Polyslav 2020: Book of Abstracts. XXIV Annual Scientific Conference of the Association of Slavists POLYSLAV*. 12–13 September, 2020. P. 36.
249. Sornig K. Lexical Innovation: A Study of Slang, Colloquialisms and Casual Speech. Amsterdam: John Benjamins, 1981. 127 p.
250. The Oxford Companion to the English Language / ed. by T. McArthur. Oxford, New York: Oxford University Press, 1992. 1184 p.
251. Wales K. A Dictionary of Stylistics. London, New York: Routledge, 2014. 496 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

252. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
253. Зацный Ю. А. Англо-русский словарь новых слов и словосочетаний (рубеж столетий). Запорожье: ЗГУ, 2000. 243 с.

254. Лексико-словотвірні інновації. 2012 – 2013: Словник / заг. ред. А. Нелюби. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2014. 172 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Neliuba_Anatolii/Leksyko-slovotvirni_innovatsii_2015-2016_Slovnyk/ (дата звернення: 10.05.2018).
255. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В.Н. Ярцева. 2-е изд., доп. М. : Большая рос. энцикл., 2002. 709 с.
256. Лінгвістичний портал “Mova.info”. URL: www.mova.info. (дата звернення: 18.04.2019).
257. Мазурик Д. В. Нове в українській лексиці: словник-довідник. Львів: Світ, 2002. 130 с.
258. Мовні інновації.UA. URL: www.newlexua.blogspot.com. (дата звернення: 12.02.2019).
259. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2015 – 2016). Словник / заг. ред. А. Нелюби. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2017. 204 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Neliuba_Anatolii/Leksyko-slovotvirni_innovatsii_2015-2016_Slovnyk/ (дата звернення: 22.03.2018).
260. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2014). Словник / Загальна редакція А. Нелюби. – Х.: Харківське історикофілологічне товариство, 2015. – 220 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Neliuba_Anatolii/Leksyko-slovotvirni_innovatsii/ (дата звернення: 10.03.2018).
261. Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: «Новий Світ – 2000», 2015. 492 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/> (дата звернення: 15.07.2020).
262. Політологічний енциклопедичний словник: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закладів. Київ: Генеза, 1997. 400 с.

263. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. М.: Просвещение, 1985. 399 с.
264. Русский язык: энциклопедия / гл. ред. Ю. Н. Караулов. [2-е изд., перераб. и доп.]. М.: Большая Российская энциклопедия; Дрофа, 1997. 703 с.
265. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010. 844 с.
266. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
267. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
268. Словник неологізмів. URL: <https://www.jnsn.com.ua/cgi-bin/u/book> (дата звернення: 29.07.2019).
269. Словник української мови: [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ: Наук. думка. Т. 4: І-М / ред. тому: А. А. Бурячок, П. П. Доценко. 1973. 840 с.
270. Словник української мови: [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ: Наук. думка. Т. 7: Поїхати-Приробляти. 1976. 723 с.
271. Словник української мови: [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ: Наук. думка. Т. 4. 1973. 840 с.
272. Словопис. URL: <http://slovopys.kubg.edu.ua/> (дата звернення: 11.05.2019).
273. Сучасна політична лексика: енциклопедичний словник-довідник / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за наук. ред. Хоми Н. М. Львів: «Новий Світ-2000», 2015. 396 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua>. (дата звернення: 20.04.2018).

274. Українська мова: енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. [2-ге вид., випр. і доп.]. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» імені М. П. Бажана, 2004. 824 с.

275. Academic. URL: http://new_words.enacademic.com/318/Seabiscuit_candidate (дата звернення: 24.01.2019).

276. 54 Great Examples of Modern-Day Neologisms. URL: <https://www.vappingo.com> (дата звернення: 23.12.2019).

277. Americandialect. URL: www.americandialect.org/nominations-for-2016-word-of-the-year-posted (дата звернення: 23.01.2020).

278. Cambridge Free English Dictionary and Thesaurus. URL : <https://dictionary.cambridge.org> (дата звернення: 24.02.2020).

279. COCA URL: www.corpus.byu.edu/COCA.

280. Collins Free Online Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com> (дата звернення: 19.03.2020).

281. Crystal D. An Encyclopedic Dictionary of Language and Languages. Oxford: Oxford University Press.

282. Dictionary.com. URL: www.dictionary.com (дата звернення: 23.01.2019).

283. Digestible politics. URL: www.digestiblepolitics.wordpress.com/dictionary-of-political-words-simply-explained (дата звернення: 15.05.2019).

284. English Corpora. URL: www.english-corpora.org/bnc/ (дата звернення: 14.06.2019).

285. Foreignpolicy. URL: www.foreignpolicy.com/2019/12/26/the-words-that-explained-the-world-in-2019-decoder/ (дата звернення: 23.01.2020).

286. GPB. URL: <https://www.gpb.eu/2020/06/neologisms-new-words.html>.

287. Learn-english-today. URL: www.learn-english-today.com/new-words/new-words-in-english4_no-so_.html (дата звернення: 13.02.2020).

288. Lexico.com: English Dictionary, Thesaurus, & Grammar Help. URL: <https://www.lexico.com> (дата звернення: 22.04.2019).
289. Life.pravda. URL: www.life.pravda.com.ua/society/2019/12/27/239450/ (дата звернення: 19.10.2019).
290. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <https://www.ldoceonline.com> (дата звернення: 12.01.2016).
291. Merriam-Webster Dictionary. URL: www.merriam-webster.com (дата звернення: 23.01.2020).
292. Myslovo. URL: www.myslovo.com/?page_id=4634 (дата звернення: 23.01.2020).
293. Neologisms.us. URL: www.neologisms.us/dictionary.html (дата звернення: 15.11.2019).
294. Newlexua URL: www.newlexua.blogspot.com/2019/02/1-2017.html (дата звернення: 23.01.2020).
295. Oxford Dictionaries of New Words. URL: www.uomisan.edu.iq/library/admin/book/14505578856.pdf (дата звернення: 23.01.2020).
296. Political Neologisms. URL: www.blogspot.com/2008/11/truthiness.html (дата звернення: 23.01.2020).
297. Public.oed. URL: www.public.oed.com/updates/new-words-list-march-2019. (дата звернення: 16.08.2019).
298. The American Heritage Dictionary. URL: <https://ahdictionary.com>. (дата звернення: 15.10.2018).
299. The International Dictionary of Neologisms URL: www.neologisms.us (дата звернення: 5.12.2017).
300. The Rice University Neologisms Database. URL: <https://neologisms.rice.edu/> (дата звернення: 23.01.2020).

301. Urban Dictionary. URL: www.urbandictionary.com (дата звернення: 22.03.2019).
302. Wikipedia. URL: www.uk.org/wiki (дата звернення: 20.01.2020).
303. Word Spy. URL: <https://www.wordspy.com> (дата звернення: 04.05.2019).
304. Your dictionary. URL: www.yourdictionary.com. (дата звернення: 11.01.2019).

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

305. Високий замок 2004-2005, 2008-2014, 2018-2020. URL: www.wz.lviv.ua.
306. День 2006-2005, 2007-2015, 2018-2020. URL: www.day.kyiv.ua.
307. Дзеркало тижня 2001-2005, 2009-2014, 2016-2020. URL: www.zn.ua.
308. Новини України і світу 112.ua URL: <https://ua.112.ua/>
309. Український тиждень 2004-2005, 2007-2012, 2014-2016, 2018-2020. URL: www.tyzhden.ua.
310. The Daily Beast 2013, 2015, 2019. URL: www.thedailybeast.com
311. The Financial Times 2006, 2010, 2012, 2015 - 2017, 2019, 2020. URL: www.ft.com.
312. The Guardian 2002, 2005, 2010. URL: www.theguardian.com.
313. The New Yorker 2008, 2010, 2017, 2018, 2020. URL: www.newyorker.com.
314. The New York Times 2001, 2004 - 2005, 2010 - 2011, 2014, 2019. URL: www.nytimes.com.
315. The Washington Post 2005, 2011, 2014 - 2015, 2019 – 2020. URL: www.washingtonpost.com.

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Результати дисертації повною мірою викладені в зазначених публікаціях.

*Статті в періодичних наукових виданнях інших держав,
які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку
та / або Європейського Союзу:*

1. Hromovenko V. V. Thematic Groups of Political Neologisms in English and Ukrainian: a Comparative Approach. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2020. VIII (66). Issue: 218. Pp. 31–34.

Статті у наукових фахових виданнях України:

2. Громовенко В. В. Генезис політичної лінгвістики як самостійної науки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія* : зб. наук. праць. 2014. Вип. 11. Т. 1. С. 112–115.

3. Громовенко В. Дослідження політичного дискурсу в лінгвістиці. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2015. Вип. 21. С. 238–242.

4. Громовенко В. В. Особливості словотворення неологізмів в українському політичному дискурсі. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Мовознавство»* : науковий журнал. 2016. Вип. 22. Т. 24. С. 37–42.

5. Громовенко В. В. Особливості словотворення політичних неологізмів в українській та англійській мовах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія* : зб. наук. праць. 2017. Вип. 30. Т. 1. С. 136–138.

Публікації, які засвідчують апробацію результатів дисертації:

6. Громовенко В. В. Функції політичного дискурсу. *Актуальні проблеми викладання фахових дисциплін у вищій школі* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 14 листопада 2015 р.). Одеса, 2015. С. 36–38.
7. Громовенко В. В. Особливості словотворення неологізмів в англійському політичному дискурсі. *Молодий вчений* : науковий журнал. Херсон, 2016. Вип. 4. С. 358–361.
8. Громовенко В. В. Скорочення як спосіб словотворення політичних неологізмів у сучасній англійській мові. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету* : збірник. Одеса, 2016. Вип. 25. С. 235–238.
9. Громовенко В. В. Лексичні інновації в політичному дискурсі сучасної англійської мови. *Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові студії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 23-24 березня 2018 р.). Одеса, 2018. С. 142–144.
10. Hromovenko V. V. Semantic Derivation in the Political Discourse of English and Ukrainian. *Чорноморські наукові студії* : матеріали Четвертої всеукр. мультидисциплінарної конф., м. Одеса, 25 травня 2018 року. Одеса, 2018. С. 102–104.
11. Slavova L., Hromovenko V. Lexical Innovations in the Thematic Group “POLITICS” (on the Material of Ukrainian and English). *Polyslav 2020* : book of abstracts of XXIV Annual Scientific Conference of the Association of Slavists (12-13 September, 2020). 2020. P. 36.